

● **Ut i verda** | 19 Robotar entrar klasseromma ● **Petit** | 32 Med stemme som fløyel
● **Debatt** | 40 Skammelig bruk av tvungen lønnsnemnd ● **Lov og rett** | 53 Ikke fritt frem for innsyn

UTDANNING

9

20. AUGUST 2021

utdanningsnytt.no

Tillitsløftet

De rødgrønne lover å la læreren ta styringen.
Det krever mer enn å fjerne noen tester,
svarer lærere og eksperter.

● Vene løfter fra venstresiden

Glem New Public Management, styringsprinsippene som skulle effektivisere offentlige tjenester. Nå lover de rødgrønne en tillitsreform.

Innhold

Aktuelt	4
Aktuelt navn	8
Hovedsaken	10
Kort og godt	18
Ut i verden	19
Min favorittlærer	20
Stortingsvalget 2021	22
Friminutt	32
På tavla	34
Innspill	36
Debatt	40
Kronikk	46
Minneord	50
Kryssord	52
Lov og rett	53
Fra forbundet	54
Medlemstilbud	58

● Juss

53

Arbeidsgivers muligheter for innsyn i arbeidstakers e-post og elektroniske dokumenter er tema for Lov og rett-spalten denne gangen.

● Min favorittlærer

– Elrid bygget samhold og et veldig trygt læringsmiljø. Hun eide klasserommet, sier politisk redaktør i VG, Hanne Skartveit (til høyre) om Elrid Lüdemann.

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debatt- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Utdanning på nettet

I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som e-blad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

FOTO YLVA TÖRNGREN

Storingsvalget 2021

13. september velger vi hvem som skal styre Norge de neste fire årene. Bli med til Utdanningsvalgsider der ni partier gjør rede for sine løfter for barnehage og skole.

Nordiske skolerefleksjoner

Professor Merethe Roos stiller spørsmålet om man kan tenke seg en særegen nordisk modell for utdanning, på samme måte som for velferdssystem og økonomi.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Kontaktinformasjon

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Telefon: 24 14 20 00
E-post: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2020: 168 193

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk: Ålgård Offset

Annonsekontakt

Mona Jørgensrud, salgssjef, HS Media AS
mj@hsmmedia.no
Telefon: 62 94 10 32 / 911 73 473

Medlemsservice

Kontakt Medlemsservice ved spørsmål om abonnement og bladorningen, adresseendringer og Min side:
E-post: medlem@udf.no
Telefon: 24 14 20 00
Min side: udf.no/min-side

Ikke medlem, men ønsker abonnement?

Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Forsideillustrasjonen

Mer rom for faglig skjønn og mindre detaljstyring er valgkamp-løftet til lærerne fra Ap, Sp og SV.
Ill.: Egil Nyhus

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

Leder

Kaja Mejlbø | Ansvarlig redaktør

Ordene våre påvirker lærerens status

«Vi må vise lærerne mer tillit». «Vi må øke statusen til læreryrket».

Der har du to setninger du helt sikkert har hørt før, og som du garantert vil høre flere ganger de neste ukene inn mot stortingsvalget 13. september. Den første får du også noen varianter av i denne utgavens hovedreportasje, der vi har sett nærmere på de rødgrønnes løfte om en tillitsreform i skolen. Våre kilder er spente på om det faktisk kan bli virkelighet. Samtidig bekrefter de at mange lærere opplever manglende tillit fra politikere og skoleeiere. Det samme har lærerorganisasjonene gjort lenge, og minst én regjeringstnevnt ekspertgruppe og en stortingsmelding allerede slått fast.

Samtidig, mens jeg jobbet med reportasjen, slo det meg: Sier man at status og tillit må økes, så sier man jo samtidig at den er lav. Er den virkelig det, eller kan lærerens status og opplevelse av tillit til slutt bli en slags selvpoppfyllende profeti?

I 2016 gjorde sosiolog Håvard Helland og kolleger av ham ved Oslo Met – storbyuniversitetet en studie der et utvalg ble bedt om å svare på spørsmål om tillit og status for 34 yrkesgrupper.

Respondentene skulle, på en skala fra én til sju, svare på hvor høy status de tror ulike yrkesgrupper har blant folk flest og dessuten hvor høy status de synes de samme yrkesgruppene burde ha. Øverst på den første resultatlista troner lege, dommer og professor. Rektorene kommer på niende plass, lektorene på tiende, de snuser begge på en femmer på statusskalaen. Lærerne havner på 16. plass, med en snittscore på litt over fire, like bak sykepleieren og rett over presten og journalisten.

Men på liste nr. to, der de svarte på hvilken status de mener yrkene burde hatt, er læreren på lektor-nivå.

Mitt spørsmål er: Hvorfor har læreren lavere status enn rektoren og lektoren?

Er lektor en mer «fancy» tittel som automatisk får oss til å tenke på en høyere opp i statushierarkiet? Og kan lærerens forholdsvis lave status skyldes at budskapet om at den må økes, er gjentatt så mange ganger, at mange derfor regner med at den må være ganske lav?

Jeg har ikke fasiten, men jeg har lært at ord er mektige våpen.

Både lærere, politikere og vi journalister bør bruke dem med omhu når vi snakker om læreryrket.

● Lønnsoppgjøret

Datoene for høstens nemnder i lønnsoppgjøret er klare

Streikene i KS og Oslo ble avsluttet etter en drøy uke før sommeren. Nå er datoene for høstens nemnder klare.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

I starten av juni måtte streikene i Oslo kommune og KS avsluttes etter bare en drøy uke da regjeringen grep inn med tvungen lønnsnemnd. Nå er datoene for høstens nemnder klare.

- Hovedforhandling i saken for Rikslønnsnemnda mellom KS og Unio vil skje torsdag 16. september. Kjennelsen vil foreligge samme uke.
- Hovedforhandling i saken for Rikslønnsnemnda mellom Oslo kommune og Unio vil være mandag 27. september.

– En politisk skandale

Da nyheten om tvungen lønnsnemnd kom i juni, skapte det store reaksjoner blant lærere og også opposisjonspolitikere på Stortinget.

Rødt-leder Bjørnar Moxnes var kjapt ute med å meddele at de ville stemme nei i Stortinget.

– Etter at lærere, barnehageansatte, helsefagarbeidere og sykepleiere i over et år har stått i front for å håndtere pandemien, er det en politisk skandale at det eneste de får i retur fra stortingsflertallet, er tvungen lønnsnemnd, uttalte Moxnes.

Rødt fikk støtte av både Miljøpartiet De Grønne og SV, men 14. juni stemte stortingsflertallet for tvungen lønnsnemnd.

2,8 prosent er trolig resultat

Tvungen lønnsnemnd innebærer at det er opp til Rikslønnsnemnda å avgjøre det endelige utfallet av lønnsoppgjøret i kroner og øre.

Kristine Nergaard, forskningskoordinator hos forskningsstiftelsen Fafo, sa til Utdanningsnytt i juni at Unio-medlemmene kan forvente at de da ender opp med tariffavtalen de tre andre forbundene LO kommune, YS kommune og Akademikerne godtok før Unio brøt forhandlingene med KS. Det tilbudet er en lønnsøkning innenfor en ramme på 2,8 prosent.

– Det er imidlertid ingen garanti for det. Riks-

Unio-medlemmer under en streikemarkering utenfor Oslo rådhus 28. mai.

FOTO UTDANNINGSFORBUNDET

lønnsnemnda kan beslutte noe annet. Men hvis de gjør noe annet, endrer de praksis fra tidligere, sa Nergaard.

Ifølge Utdanningsforbundets hjemmesider kan partene komme med skriftlige innlegg før det avholdes en muntlig forhandling i Rikslønnsnemnda.

Nemndas beslutning har samme virkning som en tariffavtale. Den vil da gjelde fram til hovedlønnsoppgjøret våren 2022.

Spekter-resultat i august

I midten av juni ble også streiken i Spekter avblåst, men her ble Unio og Spekter enige om å løse tvisten ved frivillig nemnd med en annen sammensetning enn Rikslønnsnemnda.

Ifølge Utdanningsforbundets hjemmesider får nemnda sju medlemmer, hvorav tre nøytrale og to fra hver av partene. Nemndas tre nøytrale medlemmer blir Liv Synnøve Taraldsrud, Ådne Cappelen og Eirik Akerlie. Fra Unio møter Lill Sverresdatter

– En politisk skandale, uttalte Rødt-leder Bjørnar Moxnes da nyheten om tvungen lønnsnemnd kom i juni.

FOTO JOAKIM S. ENGER

Larsen, forhandlingsleder i Unio Spekter, og Klemet Rønning-Aaby, forhandlingssjef i Unio. Fra Spekter møter direktør/sjeføkonom Stein Gjerding og forhandlingsdirektør Bjørn Skrattegård.

Nemnda vil behandle arbeidstvisten 23. august.

● Pandemien

Protesterer med permisjon

Korona-året har tappet Heidi Grymyr (55) for motivasjon og krefter. Nå tar hun permisjon fra barnehagejobben.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

Grymyr mener myndighetenes håndtering av pandemien viser hvor lite anerkjent yrkesgruppa er.

– Det er direkte skammelig hvordan ansatte i skoler og barnehager er behandlet gjennom pandemien. Våre bekymringer er bagatellisert, gang på gang, sier 55-åringen.

Hun er pedagogisk leder i en barnehage i Oslo. Etter halvannet år med flere kortere og lengre sykemeldinger, og det hun kaller en enorm langvarig emosjonell belastning, blir hun ikke å se på jobb fremover.

– Man har dehumanisert ansatte i skoler og barnehager. Dråpen har vært uviljen til å prioritere oss i vaksinekøen. Min stille protest er å ta et års ulønnet permisjon, forteller hun.

Kjente tidlig på uro

Da Norge stengte ned, var hun redd.

– Jeg sto på kjøkkenet i barnehagen da nyheten om nedstengningen kom. Nå starter krigen, tenkte jeg, sier hun.

De første ukene ble ansatte i skoler og barnehager godt ivaretatt, mener hun: – Jeg er i risikogruppen for alvorlig sykdom og fikk tidlig jobbe hjemmefra. Derfra spilte jeg inn videoer til samlingsstunder, dramatiserte eventyr, laget aktiviteter og ringte hjem til foresatte og barna, sier hun.

Da barnehagen gjenåpnet, ble det tilrettelagt for henne.

– Men gjenåpningen stresset meg veldig, forteller Grymyr.

– Ikke rom for kritiske spørsmål

– Nasjonale retningslinjer for testing og karantene ble ikke fulgt opp. Kommune- og bydelsoverleger skulle implementere retningslinjene lokalt, men det var ikke rom for å stille kritiske spørsmål eller gi innspill, sier hun.

Rett etter gjenåpningen brøt hun sammen, og legen sykmeldte henne. Da hun kom tilbake i slutten av mai, var tilretteleggingen slutt.

– Smittevernsreglene ga ikke reelt vern. Målet

– Det er direkte skammelig hvordan ansatte i skoler og barnehager er behandlet gjennom pandemien, sier Heidi Grymyr.

FOTO PRIVAT

var flest mulig i barnehagen, sier Grymyr.

– Jeg har følt meg direkte utrygg. Da holder det ikke med takk og applaus. Vi har rett til et trygt og forsvarlig arbeidsmiljø. Det har vi ikke hatt under pandemien.

Utmattet og søvnløs

Hun forteller om stress, tårer, utmattelse og søvnmangel, i tillegg til fysiske reaksjoner som studier viser ofte kommer etter langvarig emosjonelt stress. I løpet av pandemien ble det mer sykmelding og fravær grunnet koronatesting og ventekarantene.

Det tok også på å følge ansatte i barnehager og skoler som ga uttrykk for stadig økende stress og redsel på sosiale medier. Særlig inntrykk gjorde det da ansatte nesten bønnfalt nasjonale myndigheter om å stenge noen dager for å unngå smitte og karantene for ansatte, barn, elever og deres familier inn mot påskeferien.

Uviss vaksinerings

Da regjeringen la frem sin vaksineplan i midten av mai, hvor det ble slått fast at ansatte i skoler og barnehager ikke ble prioritert for vaksine, ble hun provosert.

– Den neste måneden kom det urovekkende nytt fra utlandet om deltavarianten.

I midten av juni opprettet hun et opprop med krav om prioritert fullvaksinering av ansatte i skoler og barnehager. Og da de første uttalelsene fra kunnskapsministeren kom om at regjeringen prioriterte disse for fullvaksinering før nytt barnehage- og skoleår, stod jubelen i taket hos Grymyr. Skuffelsen ble desto større da det viste seg at det var opp til den enkelte kommune, og at prioriteringen kun gjaldt første dose.

Etterlyser «oppvask»

– Selv er jeg nå fullvaksinert, men mange tusen går inn i et nytt barnehage- og skoleår med samme usikkerhet og utrygghet som før sommeren. Det er direkte skammelig, sier Grymyr.

– Over femti land har prioritert lærere for vaksinerings. Men ikke Norge. Det sier mye om hvilken status denne yrkesgruppen har.

– Jeg har økonomi til et års permisjon uten lønn. Det har de færreste. Jeg synes synd på alle dem som må stå i dette lenger, særlig hvis de ikke har blitt fullvaksinert, sier Heidi Grymyr.

Hun etterlyser en fullstendig gjennomgang av pandemihåndteringen i etterkant.

– Hvordan ansatte i skoler og barnehager er behandlet, er regjeringens ansvar. Dette kan vi ikke som samfunn være bekjent av.

● Lesing og skriving

Elever skal spille spill for å få avdekket lese- og skrivevansker

For å finne ut hvem som er i risikozonen for lese- og skrivevansker, skal førsteklasinger i Oslo spille spill på skolen i ti minutter hver dag i fem uker.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Forskningsprosjektet «Gameplay» ved Lesesenteret, Universitetet i Stavanger (UiS) har fått tildelt over fem millioner kroner fra Norges forskningsråd til prosjektet, som eies av Utdanningsetaten i Oslo kommune.

1400 elever er påmeldt og skal spille Gameplay i ti minutter daglig på skolen i fem uker. Dette starter allerede til høsten, forteller Njål Foldnes, professor i statistikk ved Lesesenteret. Han håper flere Oslo-lærere hiver seg på.

Selve spillet er i bruk i 28 land, og Foldnes beskriver det som et seriøst lesespill: – De logger seg inn og lager en avatar. Den bruker de tid på å oppgradere, for eksempel med klær og å gå til fri-søren. Deretter vandrer de rundt i spillet og løser språkoppgaver. Svarer de riktig, vinner de penger til bruk i en butikk i spillet, forteller han.

Spillet tilpasser seg elevens nivå.

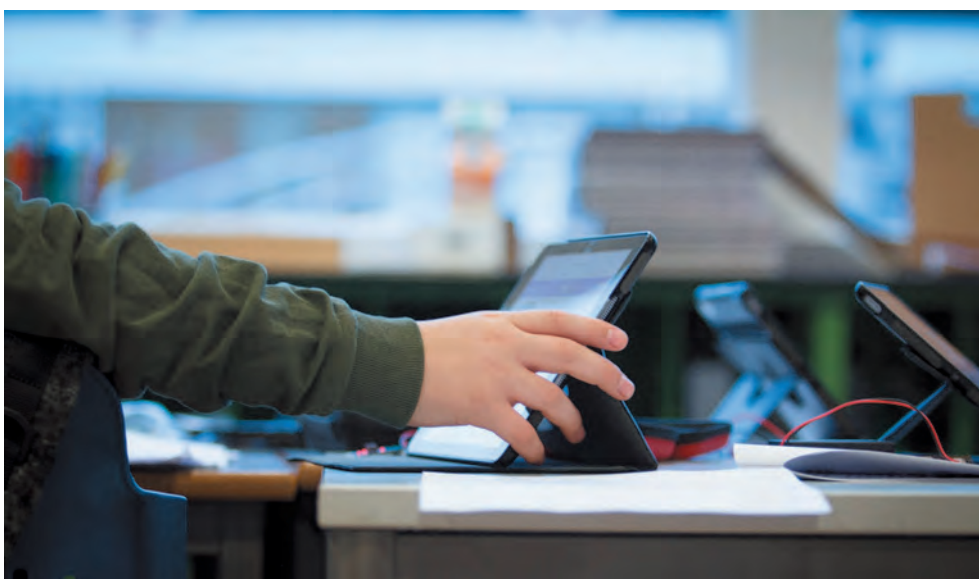
– At vi nå kanskje kan gjøre dette uten at de yngste elevene kjenner på manglende mestring, er veldig spennende, sier divisjonsdirektør for analyse, tjenesteutvikling og digitalisering Trond Ingebretsen i Utdanningsetaten i Oslo.

Først i verden

– Etter ett år får vi gode data om leseferdigheter. Men særlig etter to år kommer dataene fra kartleggingsprøvene. De dataene vil bli brukt av maskinlæringsalgoritmer til å lage en modell som kan forutsi hvem av skolestarterne som risikerer lesevansker, forteller Foldnes.

Professoren forteller at Gameplay faktisk er det første i verden hvor man bruker maskinlærning til tidlig avdekking av lese- og skrivevansker.

– Modellen blir trent av resultatene fra kartleggingsprøvene, for da samspiller den kartleg-

For å avdekke lese- og skrivevansker skal førsteklasinger i Oslo game ti minutter hver dag.

ILLUSTRASJONSFOTO MOSTPHOTOS

gingsresultatet med spillatferd, som skjedde to år tidligere. Da vil vi identifisere mønster i spillatferd som peker mot risiko for lesevansker.

Loggfører barna

I dag klarer man ved skolestart å avdekke halvparten av dem som kommer til å utvikle lese- og skrivevansker i løpet av 3.- eller 4.-klasse.

– Men med dette spillet kan dette gjøres mye enklere, forklarer Foldnes ved Lesesenteret.

Han forteller at de skal samle inn veldig detaljerte data: – Vi loggfører alt barna gjør i spillet. Vi kartlegger også mønster. Velger et barn en ø istedenfor en o, men aldri en l for en k, kan det være et mønster som gjør at eleven kan være i faresonen. Vi håper det blir gøy for dem og lite stress for lærerne. Lærerne skal bare sette dem i gang, deretter sørger vi for innhenting og analyse av data.

– Ambisiøst prosjekt

Programmets algoritmene må læres opp til å forstå norsk språk.

– Forskjellen mellom k og l er ikke den samme

på norsk som på spansk, for å si det enkelt. Det må læres.

Professor i spesialpedagogikk, Per Henning Uppstad ved Lesesenteret, sier at tester kan gi negative opplevelser for elever som sliter med å lese og skrive.

– Et digitalt lesespill som kan gi elevene en meningsfull opplevelse og god læring på deres premisser, vil oppleves mye mer positivt for elevene. Og i tillegg kan læreren altså få verdifull kunnskap om den enkelte elevens leseutvikling, sier Uppstad.

Han legger ikke skjul på at det er et ambisiøst prosjekt de nå skal i gang med.

– Det er ikke tvil om at det vil være krevende å utvikle et spill som skal brukes av førsteklasinger for å si noe om hvordan leseutviklingen deres vil være de påfølgende skoleårene. Samtidig er det få risikoer knyttet til dette prosjektet. Vi vil få svært verdifull kunnskap om hvordan vi kan få bedre og mer presis informasjon om elevenes leseferdigheter. Det vil komme både elever og lærere til gode.

● Lærerutdanning

Lærerutdanninga på Stord har fortsatt 65 ledige plasser, av totalt 90. Også i resten av landet sliter høyskolene med å fylle opp lærerstudiene.

FOTO: FALKEBLIKK AS

Arbeiderpartiet er bekymret over tomme plasser på lærerstudiene. – Begynn med å fjerne firerkravet, mener Torstein Tvedt Solberg (Ap).

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

– Det er krise for norsk skole. Tallene demonstrerer den alvorlige lærermangelen norsk skole står i, sier Torstein Tvedt Solberg, utdanningspolitisk talsperson for Arbeiderpartiet.

– De tomme studieplassene bør være en av valgkampens viktigste saker. De siste årene er flere ukvalifiserte satt inn i undervisningen for å dekke lærermangelen. Det går utover læringen til elevene, sier han.

– For lav lønn

– Den viktigste grunnen til at yrket ikke er mer attraktivt, er nok at arbeidsbelastningen er for stor og lønnen for lav, sier Utdanningsforbundets leder Steffen Handal.

Han håper den nye masterutdanningen vil gjøre lærerstudiet attraktivt etter hvert.

– Hva kan man gjøre for å gjøre lærerstudiet og læreryrket mer attraktivt?

– Vi må komme i gang med et lønnsløft og redu-

sere arbeidsbelastningen. Redusert undervisning for kontaktlærere vil være en god start, mener Handal.

– Fjern firerkravet

Torstein Tvedt Solberg mener andre ting også kan gi flere lærerstudenter: – Ap vil erstatte firerkravet i matematikk med mer treffsikre opptakskrav til lærerutdanningen, sier han.

Han sier at Ap i 2021-budsjettet legger opp til at kommunene kan rekruttere og ansette 1000 flere lærere.

– Kan lærerne vente høyere lønn med en eventuell ny regjering med Ap i spissen?

– Stortinget forhandler ikke lønn. Vi har respekt for partenes forhandlingsrett, sier Solberg.

– Skremmebilde som ikke stemmer

– Stadig flere fullfører lærerutdanningen. Det er det viktigste. Lavere søkertall og tomme studieplasser er ikke så krise som Ap og Utdanningsforbundet mener, sier Mathilde Tybring-Gjedde i Høyre.

– Vi må fortsette innsatsen for å rekruttere flere lærere, men Aps skremmebilde stemmer ikke. Søkertallene er høye, flere møter opp og flere fullfører nå enn før. Det viktigste er å få flere til å fullføre og ta veien inn i klasserommet, sier Tybring-Gjedde, utdanningspolitisk talsperson i Høyre.

Hun viser til tall fra Norsk senter for forskningsdata. Tallene Høyre fokuserer på, viser at stadig flere fullfører lærerutdanningen.

– 2016-kullet er første kull med kravet om karakteren 4 i matematikk og har altså 12 prosent høyere gjennomføring på normert tid enn kullet året før, sier hun.

– Aps løsninger for skolen er å senke krav og forventninger for å få tall og statistikker til å se bedre ut. Det er å løpe vekk fra alle ambisjoner for elever og lærere og vil dekke over utfordringene skolen står overfor, sier Tybring-Gjedde.

Utdanningsforbundet viser til tall som sier at samlet sett fikk 11.482 studenter tilbud om studieplass på lærerutdanning i år. Det er en samlet nedgang på 3,5 prosent. For grunnskolelærerutdanningen 5.–10. var nedgangen på 14,9 prosent.

– Vi skulle gjerne sett at søkertallene var høyere. Vi må fortsette med tiltak som avkorting av studielån, forbedring av kvaliteten på utdanningen og gjøre utdanning tilgjengelig for flere, sier Tybring-Gjedde.

60 lærerstudier mangler studenter

To uker før studiestart hadde 60 lærerstudier fortsatt ledige plasser. I alt 498 plasser var fortsatt ledige i uke 31. Grunnskolelærerutdanningen for 5.–10. trinn har størst vansker med å fylle plassene. Levanger, Mo i Rana, Hamar, Bodø, men også Oslo, Bergen, Drammen og Stavanger har ikke fylt studieplassene sine, viser en oversikt Samordna opptak har laget for Utdanning.

I alt 11.482 studenter er tilbudt studieplass ved en lærerutdanning i Norge, 417 færre enn i fjor og en nedgang på 3,5 prosent. For grunnskolelærerutdanningen 5.–10. er nedgangen 14,9 prosent.

– Mange takker ja til studieplass, men møter ikke til studiestart, særlig søkere som får studie-tilbud via ledige studieplasser, sier August Peter Brådalén Sonne hos Samordna opptak.

Aktuelt navn

– Det er sunt å bli redd

Hun har grått sammen med «Parisavtalens mor» og skrevet bok som 16-åring. Nå oppfordrer miljøaktivist Penelope Lea lærerne til å snakke mer om klimakrisen.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no FOTO Lars-Ingar Bragvin Andresen

● Penelope Lea (17)

Hvem

Miljøaktivist og Unicef-ambassadør. Har tidligere ledet Barnas Klimapanel, og i 2018 vant hun Frivillighetsprisen som yngste vinner noensinne. Elev ved Oslo Katedralskole.

Aktuell

Har skrevet boken «I hverandres verden – 11 samtaler om klima, natur, aktivisme, politikk og menneskerettigheter» sammen med moren, Synne Lea. Denne måneden kom FNs klimapanel med en ny rapport om global oppvarming og en alarmende fremtid.

Gratulerer med bok! Hvorfor valgte du å skrive den?

Mye av drivkraften min kommer fra menneskene jeg møter, og boken er en samling av noen av samtalene jeg har hatt. Jeg savner et mer globalt spenn i den norske klimadebatten, som at klimaspørsmålet også handler om menneskerettigheter, barnerettigheter, helse, sikkerhet og en rekke andre ting. De intervjuede i boken får fram dette på en fin måte.

Hva håper du folk sitter igjen med etter å ha lest?

Jeg håper boken kan være noe en tar med seg rundt, kanskje streker under noen sitater, tenker noen nye tanker. At folk sitter igjen med en følelse av at dette kan vi klare å begrense, det er opp til oss, nå, men at vi da må få fram viktige perspektiver og formidle på en måte som når fram til mennesker.

Hva tenkte du da den nye rapporten fra FNs klimapanel kom nå nylig?

Jeg ble ikke overrasket, for vi har visst om disse faktaene i så lang tid allerede. Men jeg er utrolig glad for det forskningsarbeidet FNs klimapanel gjør. De formidler kunnskapen vi har på en måte som gjør at alle kan forstå. Det er første steg mot å finne de politiske løsningene som skal til.

Har du alltid vært en sånn type som tar ordet blant venner og på skolen?

Ja, jeg er nok kjent for å være engasjert. Da jeg var åtte år gammel, fikk jeg et sterkt behov for å medvirke og bli hørt, og jeg ble engasjert i klimasaken. Det har vært min måte å bruke stemmen min på og bidra.

Hvor viktig er skolen og lærerne i klimaspørsmålet?

Jeg har ofte savnet at lærere har snakket mer om det på skolen, så ærlig må jeg være. Nå har det kommet inn i læreplanene, men det bør ikke bare være som en del av de siste sidene i læreboka eller som et prosjekt på siden. Det bør inn som tema mange steder i undervisningen.

Hvordan mener du lærere bør håndtere det i undervisningen og i sine møter med elevene?

Vær med å formidle på en tydelig måte. Men møt også følelsene en som ung kan oppleve i klimakrisen. Gjennom åtte år som klimaaktivist har jeg kun møtt én person som har grått med meg, det var Christiana Figueres, som også blir kalt «Parisavtalens mor». Da føler en at en forstår hverandre. Så må vi vri den følelsen over til hva vi kan gjøre for å fremme debatten. Noen mener vi skal unngå å si ting av frykt for å skremme, men hvis du virkelig setter deg inn i hva som skjer med verden, blir du redd. Det er sunt å bli redd av noe det er grunn til å være redd for. Men så handler det om hva vi gjør med den redselen. Om vi bruker den til å handle, eller om vi blir handlingslammet og heller skylder på alle andre, noe som for ofte har skjedd i Norge.

Samtidig er du opptatt av at ikke ansvaret for problemet skal bli lempet over på barn og unge?

Ja, det er viktig at også de eldre generasjonene tar til seg mer kunnskap. De sitter med makten og skal gjennomføre løsningene som må til. Barn og unge må leve med virkningene av det som skjer, men det er voksgenerasjonen som må innføre endringer nå. Jeg oppfordrer alle til å lese rapporten «Children Climate Risk Index», som kommer fra Unicef i august. Den handler om hvordan klimakrisen påvirker barn, og den er utrolig viktig.

«Så handler det om hva vi gjør med den redselen.»

**Nyhet: Nytt skoleprodukt
fra Aftenposten Junior**

Sparer mye tid på planlegging

Med ferdige undervisningsopplegg, oppgaver, podkaster og quizer, finner kontaktlærer Tonje alltid noe å fylle skoletimene med.

Tonje Frøisli Aaserud er kontaktlærer ved 5. trinn ved Sørli skole i Nittedal. Hun og elevene har testet Aftenposten Junior skole i et skoleår, og det har skapt mye engasjement i klasserommet.

– Jeg ser at elevene får inn dagsaktuelle nyheter på en barnevennlig måte, og at de engasjerer seg i verdenssamfunnet på en annen måte enn før, forteller Tonje.

Som lærer synes hun det er fint å bruke ferdige undervisningsopplegg, og sparer mye tid på å ikke lage det selv.

– Jeg liker Aftenposten Junior skole veldig godt. Det er lettvisst at undervisningsopplegget allerede er helt ferdig, og at vi har tilgang til alt fra oppgaver til podkaster og artikler. Vi lærere hadde nok sittet på hver vår tue og laget omtrent de samme oppgavene selv, men nå slipper vi det.

Anbefaler hverandre artikler

Elevene har lest artikler på Aftenposten Junior skole på egenhånd under lesestunden på morgenen, eller lest dem sammen i klassen.

Et av temaene femteklassingene har gått i dybden på, er vaksine og korona. De har også lært om forskjellsbehandlingen av gutter og jenter i idretten, og hvorfor menn tjener mer enn kvinner. Mens noen av elevene har lest alt som handler om dyr, har andre trålet gjennom alle artiklene om fotball. Elevene anbefaler artikler til hverandre, og det er ofte noen som sier «Tonje, visste du det her eller?».

– Noen skulle til og med ønske at sakene var lengre. De kan sikkert søke seg fram til mer på egenhånd, men Aftenposten Junior skole er veldig bra i måten det er skrevet på og at det er lett for barn å forstå.

Innholdet på Aftenposten Junior skole blir oppdatert kontinuerlig gjennom året, og følger kompetansemålene.

– Du slipper å sitte med en gammel lærebok som ikke er oppdatert, forklarer Tonje.

Lett å finne artikler

Hver skoledag starter med et lesekvart, der elevene kan velge mellom å lese bøker eller nyheter på Aftenposten Junior skole. Flere og flere er blitt opptatte av å lese nyheter, og de har begynt å lytte til podkaster og gjør oppgavene som hører med uoppfordret.

– Jeg sjekker alltid opp om det ligger noen artikler som passer med det vi holder på med. Nå har vi for eksempel Harry Potter-uker, og da fant jeg en artikkel der J.K. Rowling uttaler seg om transpersoner. Den artikkelen tar vi med oss inn i samfunnsfag, og diskuterer temaet der.

I tillegg til artiklene synes elevene det er gøy med quiz.

– Podkaster og quizer får i gang diskusjoner, og får elevene til å reflektere over ting som skjer i verden. Jeg tror elevene har veldig godt av å bli informert om det som skjer utenfor klasserommet. De leser om andre barn og skoler,

og temaene de blir interesserte i begynner de å lese om på egenhånd.

Elevene vil ha mer

At innholdet på Aftenposten Junior skole er sortert etter kategorier og inndelt i tema, setter Tonje stor pris på. På den måten er det enkelt å finne fram til aktuelle artikler om det er tid til overs.

– Det er kjekt å ha alt tilgjengelig og samlet på samme sted. Det er alltid noe å gjøre hvis vi trenger variasjon eller har ekstra tid, mener Tonje.

Hun merker at også foreldrene setter pris på at barna følger med på nyheter, og får med seg det som skjer i verden.

– Foreldrene har kommentert at det er bra at vi leser nyheter. Det er stor forskjell på hvor samfunnsbevisste elevene er, og jeg tror det er store forskjeller på hjemmebane. Men med Aftenposten Junior skole får i hvert fall alle det samme utgangspunktet, understreker Tonje Frøisli Aaserud.

Tillitstesten

Venstresiden lover en tillitsreform i skolen. Det krever at de holder fingra av fatet, mener lærere og eksperter.

TEKST Kaja Mejlbo og Jørgen Jelstad ILLUSTRASJON Egil Nyhus

– **Jeg har virkelig** fått kjenne på at ingen hadde tillit til meg som fagperson eller til jobben jeg gjorde. Det er ingen god følelse, sier Marius Andersen.

Sandefjord-læreren har akkurat dumpet fjellsekken i gangen hjemme etter den årlige helgeturen med kompis og tidligere kollega Joakim Bjerkely Volden.

De to ble norgeskjent tilbake i 2013 da de nektet å evaluere sine elever i barneskolen med rangeringen grønt, gult og rødt, slik kommunen påla dem. De

revol

«Norge har tusenvis av godt utdanna lærere som vil elevene vel, men de får ikke brukt sin faglige kreativitet.»

Marius Andersen, lærer i Sandefjord

ble truet med oppsigelse, men etter at saken fikk nasjonal oppmerksomhet, og folk gikk i fakkeltog for å vise sin støtte, fikk de beholde jobben.

I dag arbeider begge fremdeles i Sandefjord-skolen, og Andersen er også medlem av Lærernes profesjonsetiske råd. Han har flere ganger etterlyst mer handlingsrom til lærerne og advart mot det han mener er et altfor sterkt fokus på resultat og prestasjon i skolen.

– Norge har tusenvis av godt utdanna lærere som vil elevene vel, men de får ikke brukt sin faglige kreativitet. I stedet dikteres i stor grad hvilke verktøy og metoder de skal bruke og når og hvordan resultatene skal måles, sier han.

– Selvsagt finnes det noen dårlige skoler og noen dårlige lærere, men det er som at politikerne har tatt utgangspunkt i dem og bruker dem som begrunnelse for at skolen trenger sterk styring.

Nå har han merket seg venstresidens løfte i valgkampen om en tillitsreform i skolen, en reform han ønsker hjertelig velkommen. Men han er spent på om de fine ordene vil gi faktiske resultater.

– Tillit er blitt et utvanna begrep. Jeg synes det er vanskelig å få tak på hva de egentlig mener når de snakker om å ha tillit til læreren, sier Andersen.

– Skal man få en tillitsreform i skolen, handler

det om mye mer enn å fjerne nasjonale prøver. Vi må endre hele forestillingen om at det er de på toppen som har de gode ideene og la lærerne og skolelederne ved den enkelte skole få utvikle og bruke metodene de mener er de beste for sine elever.

Love reform

I 2015 sparket Arbeiderpartiets Trond Giske i gang tillit-debatten på Utdanningsnytt.no med en fotballmetafor.

– I fotball er det de som sitter på tribunen som har de mest skrårige meningene. Litt av den samme synsingen er skolen utsatt for, sa han.

To år senere fremmet SV sin versjon for Stortinget første gang. De fikk støtte av både Senterpartiet og Arbeiderpartiet, men flertallet sa nei. Året etter la de rødgrønne kameratene saken frem igjen.

«Forslagsstillerne vil skape en skole der lærere og skoleledere gis mer tillit til å vurdere hva deres elever trenger, og hvordan de skal evalueres og følges opp. Det gir større frihet til å konsentrere seg om undervisning og læring. Derfor bør en avbyråkratisere skolen ved å fjerne tidstyver og unødvendig rapportering og dokumentasjon», het det.

I årets valgkamp gjentar de løftet.

– Vi vil ta et oppgjør med høyreskolens teste- og målepress og frigjøre tid til undervisning og oppfølging av barna gjennom en tillitsreform for offentlig sektor, sa utdanningspolitisk talsperson i Arbeiderpartiet, Torstein Tvedt Solberg til Utdanningsnytt tidligere i år.

– Det er for mye detalj- og resultatstyring ovenfra, gjentok Ap-leder Jonas Gahr Støre i partilederintervjuet i sommer.

Ordet «tillit» er flittig brukt i partiprogrammene også.

Arbeiderpartiet skriver ordet «tillitsreform» hele 11 ganger i sitt partiprogram og «tillit» 44 ganger. SV bruker «tillitsreform» ti ganger og «tillit» 31. Senterpartiet unngår å love reform, men skal derimot innføre et «tillitsløft», og også de har tastet inn «tillit» 27 ganger i programmet.

Til sammenligning brukes ikke ordet en eneste gang av de borgerlige partiene. Da reformforslaget lå på bordet i 2018, vendte både Høyre, FrP, Venstre og KrF tomme ned.

– Det holder ikke med politikere som har gode intensjoner og bruker ordet reform. Det lærerne etterspør, er konkrete tiltak. Høyre i regjering har satt i verk fagfornyelsen, der lærerne er tungt involvert. Det i seg selv er et tillitsløft for lærerne, uttalte Høyres Mathilde Tybring-Gjedde til Utdan-

«I mine øyne har tillitsreformen null innhold.»

Mathilde Tybring-Gjedde, stortingsrepresentant for Høyre

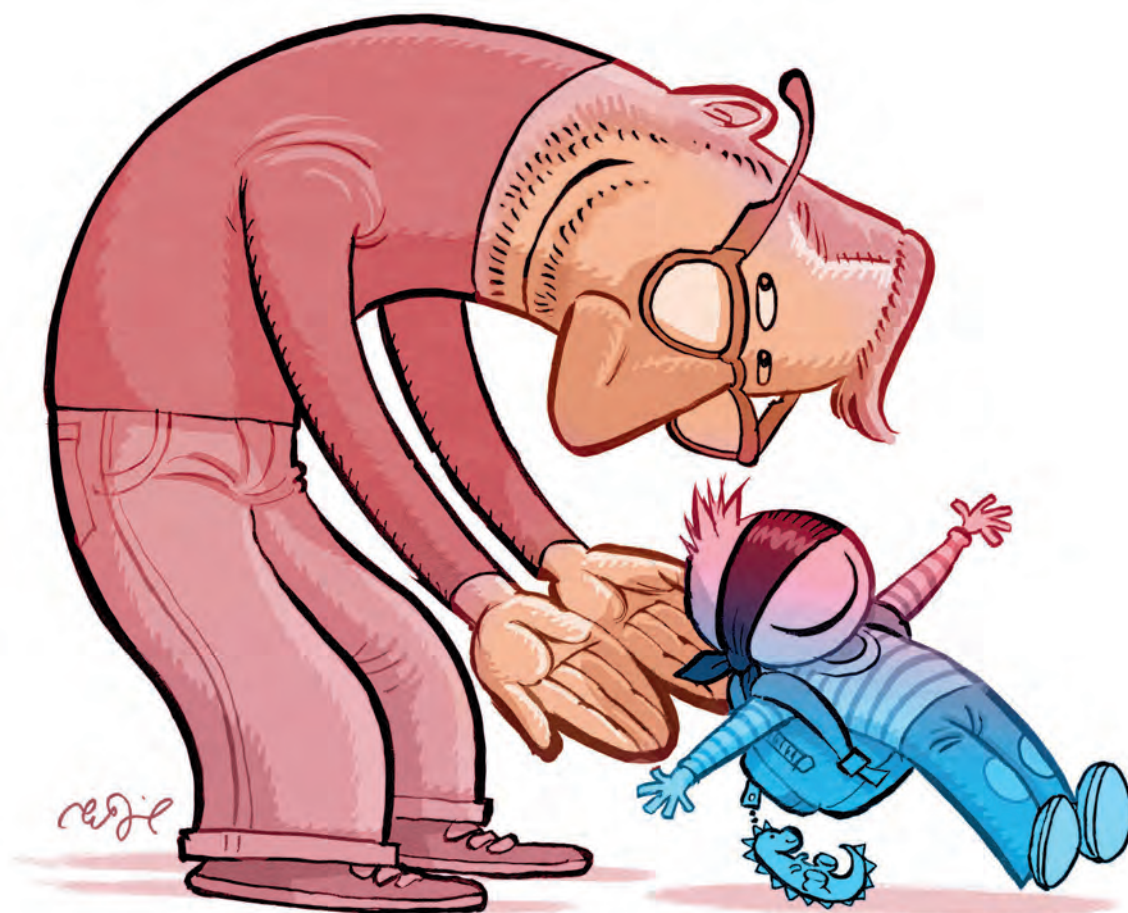
● Tillitsreformen

Fem prinsipper Ap, SV og Sp mener bør ligge til grunn for en tillitsreform i skolen (slik de ble fremmet i Stortinget i 2018):

1. **Færre, men mer tydelige mål:** Kvalitetsutvikling i skolen skal bygge på få overordnede mål, der profesjonen blir inkludert i målutformingens nasjonalt og lokalt. Det totale omfanget av rapportering og dokumentasjonskrav på nasjonalt og lokalt nivå må ivareta lærernes tid til eleven og det profesjonelle handlingsrommet.
2. **Styring som speiler skolens mandat:** Mål og kvalitetsindikatorer skal speile skolens brede samfunnsmandat og kunnskapssyn. Kvalitetsvurderingssystemets hovedformål er å støtte opp under elevenes læring og være et pedagogisk støtteverktøy for lærerne.
3. **Medbestemmelse og tillit:** Reell medbestemmelse og tillit skal prege samarbeidet mellom skoleeier, skoleledelse og lærerprofesjonen på alle nivåer.
4. **Profesjonsfellesskap:** Sterke profesjonsfellesskap skal være bærebjelken i skolens faglige arbeid og utvikling. Nasjonale og lokale skolemyndigheter skal legge til rette for dette arbeidet.
5. **Profesjonelt ansvar:** Den profesjonelle lærer har metodeansvar og gis et stort faglig handlingsrom. Dette inkluderer ansvaret for å vurdere metoder og innretning av undervisning og evaluering, basert på beste tilgjengelige kunnskap og forskning.

● Visste du at?

Forskerne Håvard Helland, Mari Lande With, Sølvi Mausethagen og Andreea I. Alecu undersøkte i 2016 hvilke grupper og institusjoner befolkningen har tillit til i utdanningsspørsmål. Resultatene viste at tilliten var størst til lærerne. Grupper med størst innflytelse i utdanningsspørsmål derimot, regjeringen, andre rikspolitikere og lokalpolitikere, havnet langt ned på listen. Aller nederst havnet konsulentene.

Hva forventer du av en tillitsreform i skolen?

Lars Henning Finstad

Rektor ved Kurland og Jelsnes barneskoler i Sarpsborg kommune

- Skulle jeg ønske meg noe, måtte det bli å få frigjort mer tid til lærerne, gjennom å skrelle bort unødvendig testing og byråkrati og i større grad gi rom for andre yrkesgrupper i skolen. Jeg tenker da spesielt på barn og unges psykiske helse.

Linn Therese Myhrvold

Leder i Utdanningsforbundet Østre Toten

- Jeg forventer at en tillitsreform sikrer god involvering av profesjonen i utarbeidelsen av mål, styring og utvikling på alle nivåer, gjennom styrket partssamarbeid og medbestemmelse. Lærerne og ledernes kompetanse og profesjonsfaglige vurderinger må legges til grunn og er viktige for å sikre god styringsinformasjon.

ningsnytt den gangen.

Nå, en knapp måned før stortingsvalget, er budskapet det samme:

– Det er et paradoks at venstresiden snakker om å gi lærerne mer handlingsrom, men samtidig vil innføre leksefri, karakterfri og obligatorisk fysisk aktivitet hver dag. Jeg skjønner ikke hvordan det kan være det samme som å vise lærerne tillit, sier Tybring-Gjedde.

– I mine øyne har tillitsreformen null innhold. Flere ganger har jeg etterspurt hva de skal gjøre bortsett fra å fjerne kartleggingsprøver og nasjonale prøver, men jeg får ikke noe svar.

Profesjonalisering og handlingsrom

Det får heller ikke Øyvind Sørreime, den tidligere skolelederen og forfatteren av boken «Tillit og styring i skolen». To ganger har han sendt en e-post til Ap-politikere med spørsmål om reformens innhold. Uten å få konkrete svar.

– Jeg blir ikke helt klok på denne reformen, innrømmer han.

– Så langt har det jeg har hørt vært litt overflattisk. Men samtidig opplever jeg at Ap, SV og Senterpartiet fremmer en positiv holdning til at skoleledere og lærere skal få bestemme mer, og det er et viktig signal.

Sørreime har tjue år bak seg som rektor i Stavanger-skolen. Han legger ikke skjul på at han gjennom hele sin karriere har vært kritisk til det han mener er en for stram mål- og resultatstyring.

– Det såkalte «PISA-sjokket» fra tjue år tilbake

i tid innledet en periode med omfattende bruk av testing i skolen, blant annet med innføringen av nasjonale prøver. Men testingen har ikke hatt noe å si for kvaliteten. Resultatene nå er på samme nivå som de var i år 2000. Med andre ord: Kunnskapsløftet er ikke innfridd. Og skal vi lykkes, må det være skolelederne og lærerne som tar styringen, sier han.

– Venstresiden sier at de skal redusere antall tester og fjerne rapportering som stjeler tid fra lærernes arbeid. De er helt riktig at dette er kontrollfunksjoner som reduserer tilliten til lærerne, men å fjerne dem er ikke nok. Politikerne og skoleeierne må gi skoleledere og lærere rammevilkår og handlingsrom som gjør dem i stand til å profesjonalisere seg innenfra.

Det sistnevnte krever en forklaring:

– Det betyr at lærere og skoleledere må reflektere over sin egen praksis i fellesskap. De må evaluere seg selv og sine metoder, diskutere erfaringene de gjør seg og bruke relevant forskning, og justere praksisen sin deretter. En betingelse er også at de formidler hva de gjør, hvordan og hvorfor, skoleeiere og foresatte. Da profesjonaliseres lærerne og tilliten bygges, sier Sørreime.

– Mangler lærerne tillit i dag?

– Regjeringen sier at de har tillit til dem. Men jeg mener at det dreier seg om at de har tillit til at de følger systemet, mer enn at de har tillit til dem som fagpersoner.

– Hvor mye skal den enkelte lærer få bestemme?

– Å vise noen tillit vil si å gi fra seg makt og

utsette seg for risiko. Det betyr at myndighetene velger å stole på at skoleledere og lærere har den etiske bevisstheten og høye fagligheten som skal til for å øke elevenes læringsutbytte, men det betyr ikke at de skal slippes løs så de kan gjøre det de vil. Profesjonalisering innenfra krever også tydelige forventninger og forpliktelser.

– Kan ikke vedta tillit

Siden 2004 har norsk skole hatt et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (NKVS), som skal bidra til «kvalitetsutvikling, åpenhet og dialog om skolens virksomhet». NKVS er en viktig del av Kunnskapsløftet og i dag omfatter det nasjonale prøver, kartleggingsprøver, eksamensresultater, bruker undersøkelser, internasjonale undersøkelser som PISA og TIMSS, statlige tilsyn og nettstedet Skoleporten.

Selv om tillitsreform-forslaget fikk nei i Stortinget i 2018, fikk de rødgrønne gjennomslag for en gjennomgang av NKVS. Hittil har det ikke skjedd, men flere rapporter har pekt på at dagens system er for omfattende og i for stor grad styrer lærernes hverdag.

Ekspertgruppa regjeringen satte ned i 2016, skriver i sin rapport «Om lærerrollen» at lærerne er «overlesset med forventninger», og at de siden tusenårsskiftet i større grad enn før er blitt iverksettere av politikk som kommer ovenfra.

– Konklusjonen i stortingsmeldingen «Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen» fra 2017 er at vi ikke har lyktes i å skape lokal tilpasning og

Kenneth Bareksten

Lektor ved Engebråten skole i Oslo

– Tillitsbasert ledelse er nødvendig for en bærekraftig lærerprofesjon og et godt læringsutbytte for elevene. På min skole opplever jeg høy grad av tillit, men jeg vet at det kan være ulik praksis ved andre skoler. En tillitsreform vil muligens kunne utjevne forskjellene.

Thom Jambak

sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet

– Jeg setter pris på løftet om en tillitsreform, men er spent på hvor langt de er villige til å gå. Vi må se på alt ved hvordan skolens styres, på kvalitetsvurderingssystemet, direktoratets og politikernes rolle. Vi må tilbake til den læreren som er en autonom lærer i et faglig og pedagogisk fellesskap.

«Den norske skolen er blitt IKEA, der alle produktene er de samme, og oppskriften leveres i ferdigpakker.»

Marius Andersen,
lærer i Sandefjord

forankring. Det er selvfølgelig store variasjoner i hvordan kommuner, skoler og ledere har arbeidet de siste tjue årene. Likevel tyder dette på at vi har hatt for mye ovenfra og ned-styring, sier Eirik J. Irgens, professor i utdanningsledelse ved NTNU.

– Det har sannsynligvis ført til at de som utfører de fleste primær oppgavene i skolene – lærerne, har fått for lite å si. Det kan også ha medført at elevperspektivet er blitt svakere. Mangel på reell medvirkning kan også ha gjort at lite har forandret seg på denne tiden i en del klasserom. Men igjen, her er det store variasjoner, mener han.

Ifølge professoren satte stortingsmeldingen fra 2017 tillit på dagsorden. Men, understreker han, en tillitsreform vil kreve gjennomgående endring.

– Hvis gammelt tankegods og måter å gjøre ting på får leve videre innenfor en ny modell, kan vi ikke forvente de store forandringene, sier Irgens og lister opp sine tre bud for at man skal lykkes:

1. Begrense politisk innblanding (Lær gjerne av Finland).
2. Styrk partssamarbeidet i den enkelte skole mellom arbeidsplass tillitsvalgte og ledelse rundt hvordan utviklingssamarbeid skal foregå.
3. Utvikle verdier og prinsipper for ledelse og utvikling av norsk skole som i sterkere grad avspeiler nordisk samarbeidstradisjon enn amerikansk inspirerte management-teorier.

– Det er ikke nok å vedta eller kreve tillit. Tillit er en bieffekt av praksis. Det handler ikke om å lykkes med alt, men tillit styrkes når omverden opplever at en skole og dens ansatte tar egne intensjoner seriøst og arbeider godt, sier Irgens.

– Lærere og ledere ved den enkelte skole må vise at de tar et selvstendig ansvar for å utvikle læringsfellesskap som arbeider systematisk med å forbedre egen skole og undervisning. Samtidig må styringsideer som skaper avstand mellom klasserom og beslutningstakere høyere opp, tones ned. De signalene som sendes til skolene, kan skape

stor avstand og konflikt mellom læreres profesjonsverdier og politiske intensjoner. Det skaper det motsatte av tillit.

Et tiårsperspektiv

Tilbake i Sandefjord er det en fjellsekk som må tømmes. Men sure sokker må være sure sokker en stund til. Nå er det tillit som gjelder for Marius Andersen.

– Den norske skolen er blitt IKEA, der alle produktene er de samme, og oppskriften leveres i ferdigpakker. I den gjennomsnittsskolen taper elevene, lærerne mister motivasjonen og tilliten til at vi som jobber i skolen kan skape en individuell skole som drar mot et felles mål, forsvinner, sier han.

Ifølge Andersen blir det ikke bra selv når alle får det samme.

– Ta dagens kompetansekrav og firerkravet til lærerutdanninga. Stortingspolitikkerne har bestemt at du må ha fire i matte for å bli lærer og et visst antall studiepoeng for å undervise i kjernefagene. Resultatet er at lærerne er blitt for like, og skolen mister mange lærertyper vi trenger, sier Andersen.

– Skal man lykkes med en tillitsreform, må politikerne vise at de har tillit til at de ansatte i skolen faktisk har en interesse av å gi sine elever et best mulig tilbud, at lærere og skoleledere reflekterer over egen praksis og søker faglig påfyll og at de vet hvilken kompetanse akkurat deres skole har behov for.

Skal reformen bli virkelighet vil det kreve tid, mener Marius Andersen.

– Vi henger igjen i et system som har bygget seg opp over veldig lang tid. Skal det endres må vi ha minst et tiårsperspektiv. Og det spørs det om man får, når politikerne jakter gullmedalje i den beste skolen og vi sendes fra den ene ytterkanten til den andre alt ettersom hvilken retning den politiske vinden blåser.

«Det er ikke nok å vedta eller kreve tillit.
Tillit er en bieffekt av praksis.»

Eirik J. Irgens, professor i utdanningsledelse ved NTNU

Slik svarer de om tillitsreformen

Mona Fagerås
Sosialistisk Venstreparti

FRA PARTIPROGRAMMET: «SV vil gjennomføre tillitsreform i barnehagen og skolen i samarbeid med de ansatte der lærerrollen avbyråkratiseres og det profesjonelle handlingsrommet styrkes.»

– Hva innebærer en tillitsreform rent konkret?
– Vi vil ha mindre byråkratisering, mindre testing og mindre rapportering. Vi vil at lærere skal ha tid til å være lærere i klasserommet. For eksempel ønsker vi nasjonale prøver som utvalgsprøver. I løpet av mine 17 år som lærer og skoleleder har jeg aldri møtt en lærer som blir overrasket over resultatene på nasjonale prøver for sine elever. Lærerne vet godt hvor deres egne

elever står og vet best hva de trenger. Vi må også bort fra at kommuner innfører egne krav om flere tester i skolene.

– Vil dere forby kommunene å gjøre det?
– Vi kan se til Oslo, hvor det er frivillig for skolene om de ønsker å benytte seg av det.
– Men det vil ikke hindre at andre kommuner kan gjøre det obligatorisk, så ønsker dere et lovverk som reduserer det kommunale selvstyret på dette punktet?
– I en tillitsreform med mindre bruk av tester vil det være naturlig å ta noen skritt i retning av å si at dette må skolene få vurdere selv, ikke kommunene.

Torstein Tvedt Solberg
Arbeiderpartiet

FRA PARTIPROGRAMMET: «Arbeiderpartiet vil innføre en tillitsreform som fjerner unødvendig rapportering og byråkrati for de ansatte og gir dem mer tid til læring og oppfølging av elevene.»

– Hvordan vil ansatte i skoler og barnehage merke det hvis dere får regjeringsmakt?
– Det mest spennende og ambisiøse prosjektet er tillitsreformen som vil gjelde både barnehage og skole. Det vil være et motstykke til høyresidens detaljstyring gjennom måling og testing. Vi vil erstatte det med mer tillit til fagfolkene. Detaljene i dette vil vi utforme i samarbeid med sektoren, men vi har allerede foreslått

prinsipper for en tillitsreform i Stortinget. Dessverre ble det stemt ned av høyrepartiene.

– Hva legger dere konkret i ordet tillitsreform?
– For å få til faktisk endring må vi gjøre alvor av festtalene. Blant annet ønsker vi en fullstendig gjennomgang av nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (NKVS) sammen med partene. Vi vil ha mindre standardisering og overstyring fra politikerne, og mindre testing og pålagt byråkrati. Da gir vi tid til det viktigste: elevenes læring og mestring. Dette er et prosjekt som vil pågå hele fireårsperioden, og det vil være noe vi starter opp med én gang om vi vinner valget.

Marit Knutsdatter Strand
Senterpartiet

FRA PARTIPROGRAMMET: «Offentlig sektor trenger et tillitsløft.»

– Hva legger dere i det av konkrete tiltak?
– Det handler om å fjerne tidstyver. Vi vil blant annet avvikle norsk deltakelse i PISA og gjøre nasjonale prøver om til utvalgsprøver. Så handler det om å få på plass bedre basisfinansiering av kommunene og utdanningsinstitusjonene, så de får mer handlingsrom.
– Fra Arbeiderpartiet blir det sagt at det er jobbet godt på rødgrønn side om å bli enige om mange saker på utdanningsfeltet. Er du enig i den analysen?
– Ja, langt på vei. Så opplever vi at Senterpartiet i stor grad har vært med å sette agendaen. Vi har lenge vært kritiske til tilbakevirkende kraft for

nye kompetansekrav, og vi har lenge vært opptatt av praktiske fag og fysisk aktivitet i skolen. Vi opplever langt på vei å ha Arbeiderpartiet og SV med, men vi er nok litt uenige i hvordan vi vil gjennomføre ting. Senterpartiet vil ha mest mulig lokalt handlingsrom, og det kan nok bli en diskusjon om hvor mye som skal være lovpålagt og hvor mye som skal overlates til lokale myndigheter.

– Dere vil at kommunene skal få bestemme mer selv?
– Vi mener at SV går altfor langt med å ville lovfeste ting. Det slår i hjel noe av tillitsløftet som handler om mer tillit til førstelinja. Men jeg er ikke bekymret for dette, vi er såpass enige om kursendringen, at vi må vekk fra alt Høyre har stelt i stand.

«I det hele tatt lærer man bare av det man elsker.»

Johann Wolfgang von Goethe, tysk dikter, forfatter, humanist og naturvitenskapsmann
(1749–1832)

● Skolebygg

Asker-skole ble Årets skolebygg

Nye Torvbråten skole i Asker i Viken fylke er kåret til Årets skolebygg, melder Glava i en pressemelding.

Rektor Grethe Hultgren forteller at den gamle skolen var over 40 år: – Nå er vi ekstremt fornøyde med den nye skolen. Vi merker godt at massivtre påvirker lydforhold og inneliv. De akustiske løsningene fra Glava har også stor betydning. Treverket og lyset fra alle kanter skaper trivsel for elevene. Fargespill i rommene gjør det behagelig å være der, og uteområdene er skapt for lek og aktivitet overalt, sier hun, og legger til at utearealene brukes av alle, til trening, turer eller lek på ettermiddagene.

En offentlig avstemning i regi av kurs- og konferansearrangøren Nohcron avgjorde kåringen.

Fiona Whittaker ved Torvbråten skole mottar en lyddempende veggabsorbent med trykk i gave fra Halvor Berg, konseptutvikler for lyd og akustikk i Glava.

FOTO HUNDVEN-CLEMENTS

● Barnehage

Barnehagepris er lyst ut

Ansatte i barnehager der kunst, kultur og kreativitet er høyt prioritert, kan søke Den nasjonale barnehageprisen for kunst og kultur 2021. Søknadsfristen er 26. august.

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) deler ut prisen til tre barnehager som jobber særlig godt med fagområdet. En jury av fagfolk fra barnehagefeltet velger vinnerne, som vil motta 10.000 kroner

øremerket til videre kunst- og kulturfaglig arbeid i barnehagen, og en skulptur av Harald Bodøgaard.

Gjennom prisen ønsker KKS å løfte frem kunstfag og estetisk læring i barnehagene.

Den nasjonale barnehageprisen 2021 gis til tre barnehager som jobber særlig godt med kunstfag og estetisk læring.

ILL.FOTO ARNE SOLLI

● Historie

Usikkert for digitale minne

Det er nesten ikkje bevart digitale arkiv frå privat sektor i Noreg, viser Arkivstatistikken 2020.

– Vi risikerer hol i samtidshistoria om vi ikkje sikrar fleire digitale arkiv frå privat sektor, seier riksarkivar Inga Bolstad i ei pressemelding.

Privatarkiv frå organisasjonar, bedrifter og privatpersonar har til no i hovudsak kome inn i fysisk form til bevaringsinstitusjonane og vert lagra fysisk i arkivmagasin. Dei digitalt skapte arkiva dei siste 20-30 åra har i svært liten grad blitt med på lasset. Ved utgangen av 2020 er berre 454 digitale arkiv frå private aktørar i Noreg bevart.

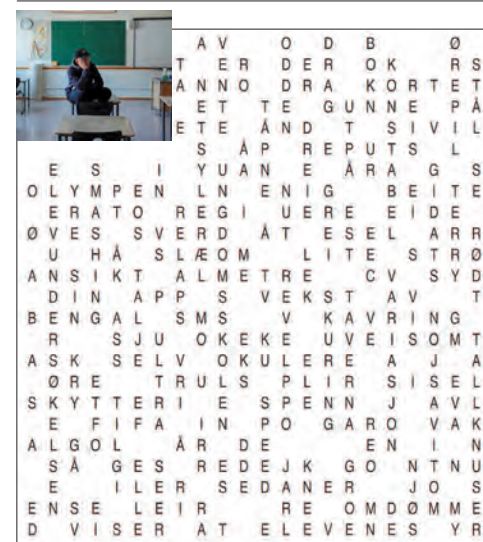
Arkivverket vil på sikt tilby sikker lagring av historiske data i Digitalarkivet. Slik får private verksemdar moglegheit til å få lagra og formidla sine historiske data der.

Nesten ingen digitalt skapte arkiv etter lag og organisasjonar er i dag sikra for ettertida. Her ser vi eit bilete av demonstrantar for George Floyd utanfor Stortinget 5. juni 2020.

FOTO TERJE PEDERSEN, NTB

● Kryssordløsning i Utdanning nr. 8

Vinnerne

Vinnerne av kryssordet i Utdanning nr. 8/2021 er Line Solbak, Tustna, og Helge Hestad, Trondheim, som vil motta hver sin boksjepp på kr. 500. Vi gratulerer!

● Russland

Robotar entrar klasseromma

Robotar og kunstig intelligens er på veg inn i russiske klasserom. Blir det eit nyttig hjelpemiddel eller eit trugsmål mot både elevar og lærarar? Det er det delte meininger om.

TEKST Harald F. Wollebæk

Roboten «Promobot» kan gå gjennom pensum for elevane, svare på spørsmåla deira og samhandle med dei ved hjelp av logiske oppgåver, skriv den russiske nettavisa Gazeta.ru. Avisa reiser spørsmålet om oppgåvene roboten kan utføre, vil presse ut pedagogane. Ifølgje produsenten, som òg heiter Promobot, er det no 326 robotar som gjer oppgåver for lærarar i Russland, og selskapet ventar ein årleg vekst på rundt 25 prosent.

Ifølgje utviklingsdirektør Oleg Kivokurtsev kan teknikken framleis berre delvis ta over lærarane sine oppgåver.

– Ein pedagog er ikkje berre innhald. Det er òg administrativt arbeid, oppfostring og kreativt arbeid i kontakten med elevane. Læraren er dessutan ein mentor. For å utføre alle desse oppgåvene må ein kunne tenkje utradisjonelt og kreativt. Det er robotar ikkje i stand til no, seier Kivokurtsev til avisa.

Han meiner likevel at robotane godt kan ta over delar av lærarane sitt arbeid.

– Til einsarta informasjon, som må formidlast kvar dag, trengst ikkje ein person. Slike prosessar kan ein trygt automatisere, meiner Kivokurtsev.

Tatjana Danieljan, forskings- og utviklingsdirektør i teknologiselskapet ABBYY, peiker på at i ei rekkje land har ein teke i bruk robotar og kunstig intelligens som hjelpemiddel i det pedagogiske arbeidet.

– Roboten kan til dømes lese opp teksten i lærebøker i grunnleggjande matematikk, gje oppgåver og rette prøver med fleirsvarsoppgåver, seier ho til avisa.

Ho trur likevel ikkje ein vil kome utanom læraren i meir kompliserte tema og nemner algebra, kjemi og humanistiske fag som døme.

– Det er fordi robotar ikkje kan lære elevar å

leite fram og analysere informasjon på sjølvstendig grunnlag og trekkje eigne slutnader, meiner Danieljan.

– Kan bli påskot for lønskutt

Dei russiske departementa for opplysing og vitenskap la nyleg fram ein strategi for digital transformasjon av utdanningssystemet fram til 2030. Ein del av dette er læraren sin «digitale hjelpar», skriv det russiske nyhendebyrået URA. Ved hjelp av kunstig intelligens skal lærarane få hjelp til mellom anna å rette oppgåver.

Ein av kritikarane er Sergej Mironov, leiaren for Det rettferdige Russland, eit av dei fire partia som er representerte i nasjonalforsamlinga. Han seier til URA at innføring av kunstig intelligens i skulane kan bli brukt som påskot for å redusere lærarlønene og kutte talet på stillingar. Han meiner dessutan at kunstig intelligens kan gjer barna om til «tanketomme robotar».

– Kunstig intelligens kan oppdage feil, men å forstå årsaka til feilen og tilpasse opplæringa til den enkelte eleven utifrå det, er det berre ein lærar som kan, seier Sergej Mironov.

Roboten Promobot skal vere i stand til å gjer ein del av oppgåvene lærarar gjer i dag.

FOTO PROMOBOT

● Bulgaria

Får fridagar som premie for vaksining

Lærarar som tek covid-19-vaksine, får to dagar ekstra fri. Slik vil regjeringa i Bulgaria få fleire av lærarane i landet til å vaksinere seg. Ifølgje utdanningsminister Nikolaj Denkov er færre enn 40 prosent av lærarane vaksinerte. Han vil likevel ikkje gjer vaksine obligatorisk for lærarar.

– Dette må vere eit medvite val, men basert på truverdig informasjon, seier han til det bulgarske kringkastingselskapet BNR.

Ifølgje Denkov døydde 120 lærarar av covid-19 i starten på pandemien i fjor.

● Eleven

Hanne Skartveit (55)

- Utdannet jurist
- Master i Internasjonal politikk (fra SAIS, Johns Hopkins, Washington, D.C.)
- Journalist i Arbeiderbladet (nå Dagsavisen) 1990–1991
- Politisk reporter i VG 1991–2001
- Kommentator i VG 2002–2008
- Politisk redaktør 2009–

● Læreren

Elrid Lüdemann (83)

- Oslo off. lærerskole 1958–60
- Engelsk mellomfag 1960–62 og pedagogikk mellomfag 1962–63 ved Universitetet i Oslo
- Lærer ved Manglerud skole 1964 – 1991
- Bekkelaget skole 1991–2003

Elrid ga rom for diskusjon

Klasserommet ble det første trygge stedet for meningsbrytning utenfor hjemmet for Hanne Skartveit, senere politisk redaktør i VG. Det takker hun klasseforstanderen Elrid Lüdemann for.

TEKST Kirsti Hovland FOTO Tom-Egil Jensen

Hanne Skartveit (55) og **Elrid Lüdemann (83)** møtes igjen en julimorgen på Manglerud skole i Oslo.

– Å, så godt å se deg! Er det lov å klemme? spør Skartveit og får selv en hjertelig klem av sin fullvaksinerte lærer.

Det er stor entusiasme rundt dette gjensynet i barndommens skolegård. 42 år etter at hun gikk ut av klasse 6 A, omtaler Hanne Skartveit fortsatt Elrid Lüdemann som «frøken».

Skartveit peker: – Der var klasserommet vårt, sier hun.

Dette var den tredje klassen Elrid Lüdemann hadde. Hun fulgte dem fra 1. til 6.klasse.

– Jeg var da blitt mer sikker som lærer. Jeg var ikke minst veldig bevisst på at jeg ønsket å være en leder, slik at elevene respekterte meg og vi fikk arbeidsro i timene. Slik fikk jeg anledning til å bruke kreftene på elevene, forteller Lüdemann.

Så alle elevene

«En trygg og tydelig lærer» er den første attesten Skartveit gir henne og beskriver for oss når vi tar kontakt for å høre om hun har hatt en favorittlærer i sitt liv:

– Hun var fantastisk, så alle elevene, la opp undervisningen slik at alle hang med, uavhengig av hvordan de lå an faglig.

Hanne Skartveit har også med tekstmeldin-

ger fra Manglerud-jentene: Jentegjengen på fem fra barndommens skole som har holdt sammen siden den gang.

I den gamle skolegården leser Skartveit opp de hjertelige meldingene og hilsenene på sms til «frøken» som har strømmet inn til hennes telefon på morgenkvisten:

«Hun gledet seg over å starte dagen med oss, var stolt av yrket sitt og visste betydningen av det».

«Jeg er så glad for at hun så at jeg hadde problemer med skriving. Jeg tullet med k og g og d og b. Hun hjalp meg med å tenke i bilder. Sekken på magen = b, sekken på ryggen = d; g er i kjelleren og k er oppe i 1. etasje. Det høres kanskje rart ut, men det hjalp masse, og jeg husker det så godt ennå, over 45 år senere. Og det beste av alt er at jeg aldri følte meg dum».

« ... i tillegg vil jeg legge til frøken sine gode evner som lærer til å differensiere undervisningen, og gi både ekstra støtte når det var aktuelt, uten at dette syntes i klasserommet».

«Fellesskap, trygghet, nysgjerrighet, likhet. I tillegg hadde hun humor, varme, var glade i oss og jeg tror hun umerkelig satte noen moralske standarder i oss».

– Eide klasserommet

Hanne Skartveit er opptatt av det Lüdemann fikk til gjennom sin bevisste lærerrolle:

– Hun eide klasserommet. Hun bygget samhold og et veldig trygt læringsmiljø. Samtidig var hun også veldig tydelig når vi trakkett over.

Hanne var som liten vant til diskusjoner og ordskifter hjemmefra. Men klasserommet var den første arenaen utenfor hjemmet hvor hun ytret seg, ikke sjelden kraftfullt og tydelig, om blant annet feminisme og rettferdighet.

– Jo eldre du ble, jo flere meninger kom du med, erindrer lærer Elrid.

– Det var fordi det var trygt. Det var fint og akseptert å komme med meninger, sier Skartveit.

For Skartveit er valgkampen «høysesong» som kommentator og politisk redaktør i VG. Meningene fra klasserommet er for lengst utviklet og tatt ut i det offentlige ordskiftet.

Trygge rammer var det rundt det hele. Og Hanne har mange ganger tenkt på hva det betød at Elrid var så trygg og stod i alt, slik at det var trygt også om man trakkett over.

– Jeg fikk spesielt en opplevelse av det da familien bodde i USA noen år. Der hadde vår datter Miriam en lærer som gjorde at jeg tenkte på Elrid. Han eide klasserommet som henne. Du må eie klasserommet, hvis ikke er det andre som tar den plassen. En lærer som har disiplin i klassen, får rom til å være til stede både for de sterke og de svake elevene.

Samarbeid på trinnet

Elrid Lüdemann begynte som lærer ved Mangle-
rud skole i 1964, og i 1970 var det 1500 elever ved skolen.

– Det var da et nytt nybyggerstrøk, etter Lambertseter. Jeg hadde hørt om Manglerud og var så begeistret over å skulle få være lærer ved den skolen. Før hadde jeg sett min begrensning i skolen, men her ble jeg overbevist om at det var lærer jeg ville være.

– Hva handlet det om?

– Det var en skole forut for sin tid, og ikke minst samarbeidet på trinnet, som gjorde det lettere, morsommere å være lærer. Jeg var lærer i 39 år, men jeg hadde aldri holdt så lenge som lærer i dag. Da jeg sluttet som lærer i 2003, var det for mange nye planer som skulle lages til hvert trinn hvert år. For hvor mye blir lest? Og hva går det på bekostning av?

Hanne Skartveit, som selv hadde en mamma som jobbet i skolen, forstår frustrasjonen:

– Det kan bli for mye rapportering og dokumentasjon, som går på bekostning av undervisningen.

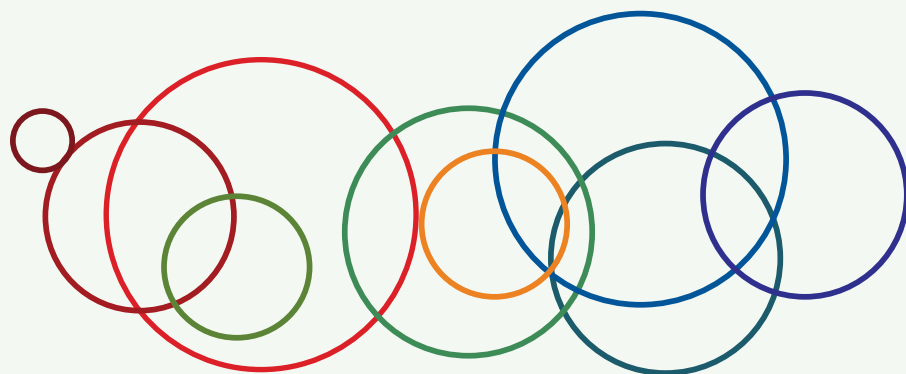
Hannes «frøken» lærte dem både det faglige og sosial intelligens. For dette er hun aldri blitt glemt av Hanne og klassevenninnene.

– Våre skoleår med deg ble en så innmari fin tid, sier Hanne Skartveit.

Elrid Lüdemann og Hanne Skartveit har møttes flere ganger opp gjennom årene, ikke minst fordi lærer Elrid har vært invitert av Hannes klasse til flere klassefester. – Det har vært så fint å se elevene igjen som voksne, sier Elrid Lüdemann.

Elrid Lüdemann tok med klassebildet, med Hanne Skartveit som 1.-klassing på Manglerud skole i 1973.

Stortingsvalget 2021

**Frontene i utdanningspolitikken er steilere enn på lenge.
Les hva røde, grønne og blå politikere lover ansatte i skoler
og barnehager for de neste fire årene.**

TEKST Kaja Mejlbo, Jørgen Jelstad og Marianne Ruud

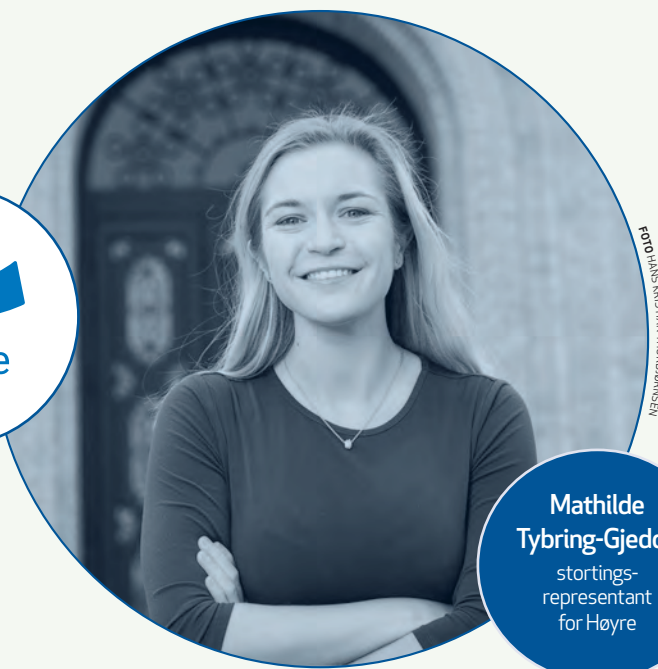

foto: HANS KRISTIAN THORBJØRNSEN

Mathilde Tybring-Gjedde
stortings-
representant
for Høyre

Fra partiprogrammet:

- Ha et mål om å øke pedagogtettetheten til 50 prosent og gi flere ansatte i barnehagene etter- og videreutdanning.
- Likebehandle offentlige, ideelle og private barnehager.
- Innføre en plikt om at alle skoler har tilgang til lærerspesialister i begynneropplæringen innen 2025.
- Innføre en ny nasjonal prøve i skriving, og erstatte kartleggingsprøven i lesing i 3. klasse med en nasjonal prøve.
- Gjennomføre en pilot med nivåinndeling i kortere perioder i skolen slik at alle elever opplever tilpasset opplæring.
- Endre fagsammensettingen i ungdomsskolen og innføre obligatorisk yrkesfaglig valgfag.
- Beholde lekser, eksamen og karakterer i skolen og prøve ut flere nye eksamensformer.
- Legge til rette for flere profilskoler i videregående og på ungdomstrinnet, for eksempel innen realfag og yrkesfag.
- Beholde fraværsgrensen på ti prosent.
- Innføre modeller for fritt skolevalg i alle fylker.
- Tillate forsøk med filming av muntlig eksamen.
- Innføre en gaveforsterkningsordning for å sikre bedre og mer oppdatert utstyr i videregående skoler.
- Videreføre kompetansekravene til lærere som skal undervise i norsk, matematikk og engelsk og vurdere å innføre kompetansekrav i flere fag.
- Beholde opptakskravene for lærerutdanningen, med mål om også å innføre krav om karakteren 4 i norsk og engelsk.
- Skoleeiere skal kartlegge læringsresultatene gjennom hele skoleløpet og sikre full åpenhet om resultater på skolenivå.
- Utvide ordningen med et nasjonalt «veilederkorps», og sørge for at kommuner og fylkeskommuner som havner under en nedre grense for kvalitet, blir pålagt bistand.

Tviholder på kompetansekrav

Mathilde Tybring-Gjedde (H) frykter at færre lærere får videreutdanningen de søker om dersom kompetansevedtaket reverseres.

– Høyre lover å fortsette vår rekordstore lærersatsing. Flere skal få videreutdanning, og flere skal få mulighet til nye karriereveier i klasserommet. Vi vil øke pedagognormen til 50 prosent, ha flere fagarbeidere og barnehagelærere, og styrke videreutdanningen av barnehageansatte, sier Høyres Mathilde Tybring-Gjedde.

Hun har også en skryteliste fra de siste åtte årene i regjering:

– Rekordmange gjennomfører videregående, og 1000 flere elever velger yrkesfag enn studie-spesialiserende. Siden 2014 har 47.000 lærere fått tilbud om videreutdanning, og det er 4500 flere kvalifiserte lærere i klasserommene. Men vi er fortsatt sultne på å løse utfordringer i skolen.

– Og de er?

– Fremdeles faller for mange ut av videregående, for mange begynner på ungdomsskolen uten grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning, og for mange får ikke den spesialundervisningen de trenger. Dessuten må vi fortsette å fjerne tidstyver i skolen.

– Sammen med kommunene må vi finne ut hvilke krav til dokumentasjon og rapportering som ikke trengs. Og vi må få på plass gode digitale systemer for karaktersetting, fravær og informa-

sjonsflyt. Dagens ordninger betyr mye dobbeltarbeid for lærerne.

Men å fjerne tidstyver betyr ikke at Høyre vil fjerne rapportering om resultater. De vil ha kartlegging gjennom hele skoleløpet og full åpenhet om resultatene på skolenivå.

– Det er avgjørende for å vite hvordan det går i norsk skole, og for at skolene som trenger det kan få den nødvendige oppfølgingen, sier Tybring-Gjedde.

Hun forklarer hvorfor Høyre også tviholder på kompetansekrav-vedtaket.

– Reverseres det, frykter jeg at mange lærere vil få avslag på søknadene om videreutdanning i fremtiden, fordi kommunene ikke har presset på seg lenger.

Før sommeren skapte Høyre overskrifter med landsmøtevedtaket om nivåinndeling i skolen. Tybring-Gjedde forklarer at det de ønsker, er pilotprosjekter som skal gi mer kunnskap om tilrettelegging og ulike undervisningsformer – og avviser at dette er noe de vil pålegge skolene.

– I motsetning til venstresiden vil vi ikke pålegge skolene og lærerne metoder, hverken undervisningsformer, lekseforbud, karakterforbud eller pålagt 60 minutter fysisk aktivitet.

«Vi må finne ut hvilke krav til dokumentasjon og rapportering som ikke trengs.»

Fra partiprogrammet:

- Jobbe for at minst halvparten av ansatte i barnehage er barnehagelærere. Øke andelen fagarbeidere.
- Styrke kvaliteten gjennom krav til tilstedeværende leder, vikarbruk og mulighet for kompetanseutvikling for de ansatte.
- Ha et finansieringssystem for private barnehager som gir kommunene større mulighet til å regulere barnehagesektoren.
- Innføre et lovmessig skille mellom kommersielle og ideelle barnehager.
- Gi kommuner adgang til å stille samme krav til private som offentlige barnehager.
- Innføre et sunt, enkelt skolemåltid.
- Utvikle en nasjonal standard for skolefritidsordning (SFO), gratis SFO for 1.-klassinger og lavere pris for alle andre.
- Innføre en lese-, skrive- og regnearanti, blant annet ved å opprette innsatsteam med spesialpedagoger og andre fagfolk.
- «Praktiske ferdigheter» som en sjettede grunnleggende ferdighet. Øke andelen kvalifiserte lærere i de praktiske og estetiske fagene.
- Styrke praktiske og estetiske fag ved blant annet å sikre materialer og utstyr.
- Fjerne tidstyver og unødvendig rapportering/dokumentasjon i skolen.
- Gjennomgå grunnskolenes kvalitetsvurderingssystem (NKVS) med partene.
- Fortsatt satsing på kompetanseutvikling for lærere og utvide mulighetene til etter- og videreutdanning til å gjelde flere fag.
- Sørge for at det ansettes flere kvalifiserte lærere og beholde lærernormen.
- Beholde kompetansekravene, men fjerne «avskiltingen» av lærere utdannet før 2014.
- Fylkene skal selv få bestemme hvordan opptak til videregående skole skal foregå.
- Innføre en garanti som sikrer at alle elever som er kvalifisert, får læreplass.
- Tilby intensivopplæring mellom ungdomstrinnet og videregående opplæring.

FOTO: ROGALAND AP

**Torstein
Tvedt Solberg**
utdanningspolitisk
talsperson, Ap

– Må gjøre alvor av festtalene

Arbeiderpartiet går til valg på å løse lærermangelen.
Men noen kvikkfix har de ikke, ifølge Torstein Tvedt Solberg.

– Hvilken utdanningspolitisk sak er den viktigste dere går til valg på?

– Å løse den økende lærermangelen. Rekordmange ufaglærte underviser i norske klasserom, med en stor økning under Erna Solberg, og vi vet at kvalifiserte fagfolk er det viktigste for barns læring, sier Torstein Tvedt Solberg, utdanningspolitisk talsperson i Arbeiderpartiet (Ap).

– Hvordan skal dere løse det?

– Vi skulle gjerne lovet en kvikkfix, men det finnes jo ikke. Vi har flere forslag i en 100-dagers plan. Blant annet å fjerne «avskiltingen» av lærere, sikre kommuneøkonomien så det er rom for å ansette flere lærere og erstatte firerkravet i matematikk med mer treffsikre opptakskrav til lærerutdanningen.

– Hvordan vil ansatte i skoler og barnehage merke det hvis dere får regjeringsmakt?

– Det mest ambisiøse prosjektet er tillitsreformen for både barnehage og skole. Det vil være et motstykke til høyresidens detaljstyring via måling og testing. Vi vil i stedet ha mer tillit til fagfolkene.

– Hva legger dere konkret i ordet tillitsreform?

– Blant annet ønsker vi en fullstendig gjennomgang av nasjonalt kvalitetsvurderingssystem sammen med partene. Mindre standardisering og

overstyring fra politikerne, og mindre testing og byråkrati. Da gir vi tid til det viktigste: elevenes læring og mestring. Prosjektet vil pågå gjennom hele fireårsperioden.

– Hvilket parti er deres hovedmotstander i utdanningspolitikken?

– Helt klart Høyre. Tidligere har det vært mindre forskjeller i utdanningspolitikken, men nå er skillene mellom høyre- og venstresiden blitt tydeligere.

– Hva er Aps viktigste løfte til barnehageansatte?

– Tillitsreformen vil være viktig, og også flere ansatte. Ap vil at minst halvparten av de som jobber med barna, er barnehagelærere. Så vil vi få inn krav om tilstedeværende ledere og flere fagarbeidere.

– Vil det være levelig å drive barnehage for private også under de rødgrønne?

– Ja, vi er opptatt av mangfoldet, men vi er sterkt uenige med dem som mener dagens regelverk er godt nok. Regelverket er utdatert og fullt av smutthull hvor eiere kan hente ut milliardverdier. Det er en gigantisk unnlatesynd fra høyresiden at de ikke har tatt tak i det, men heller brukt år på å utrede. Nå er utvalgenes tid forbi, det er på tide å ta fatt på det politiske håndverket.

«Skillene mellom høyre- og venstresiden er blitt tydeligere.»

FOTO: BJØRN INGEBRIGTSEN

Roy Steffensen
utdanningspolitisk
talsperson, Frp

Fra partiprogrammet:

- Innføre plikt for kommunene til å vurdere alle barns norskkunnskaper før skolestart.
- Styrke språkopplæringen i barnehagen.
- Sikre reell økonomisk likebehandling av private og offentlige barnehager.
- Private barnehager skal motta finansiering direkte fra staten etter modell av private skoler.
- Ha fri etableringsrett av private barnehager.
- Innføre fleksibel skolestartalder med skolestart senest ved syv år.
- Opprettholde forbudet mot heldekkende plagg i undervisningsinstitusjoner og innføre forbud mot hijab på barnetrinnet.
- Undervisning og eksamen i sidemål skal være valgfritt i ungdomsskolen. Sidemålsvurderingen i videregående skal være valgfri.
- Legge til rette for flere internasjonale skoler og privatskoler.
- Likebehandle offentlige og private skoler med hensyn til finansiering.
- Sikre åpenhet rundt skolens resultater.
- Sikre fritt skolevalg i hele landet, også på tvers av fylkesgrensene.
- Basere opptak til videregående skole på karakterer i fag som er relevante for elevens utdanningsprogram.
- Øke utstyrsstipendet for elever på yrkesfaglinjene.
- Innføre anonym retting av heldagsprøver.
- Elevene skal ha mulighet til å evaluere lærerne sine.
- Lærerne skal ha rett og plikt til etter- og videreutdanning.
- Opptak til lærerutdanningen kan skje gjennom intervjuprosesser.
- Etablere en ordning for kompetanseutvikling for lektorer i videregående skole.
- Redusere stillingsvernet i skolen.

– Avhengige av private krefter

Roy Steffensen vil ikke at Fremskrittspartiet skal være noe «lærerparti». Han vil heller lage gode skoler og barnehager.

– Vi trenger et større mangfold av barnehager og skoler. Foreldre må ha frihet til å velge det som passer dem og deres barn. Skal vi få til det, er vi avhengig av private krefter. Innovasjon vil aldri springe ut av kommunal sektor, det er i privat sektor nye ideer settes ut i livet, sier Roy Steffensen, utdanningspolitisk talsperson for Fremskrittspartiet (Frp).

Han slår også et slag for mindre detaljstyring: – Det er for eksempel den enkelte skole og lærer som bør bestemme hvilke verktøy de skal bruke og hvorvidt de skal gi lekser. Dette kan de mye bedre enn politikerne på Stortinget.

– Men dere vil ikke la lærerne velge bort PISA-elevtesten eller andre standardiserte tester?

– Nei. Skal foreldre kunne ta gode valg, må de få vite hvordan skolene gjør det. Kartlegging gir oss dessuten mer informasjon og bedre kvalitet i norsk skole.

– Og barnehagelærere skal ikke få bestemme hvorvidt de skal språkkartlegge alle barna?

– Språk er så viktig for integreringen at det mener vi barnehagene må gjøre. Men det er opp til fagpersonene hvilke tiltak som eventuelt skal settes inn.

Storingsrepresentanten fra Rogaland er også svært godt fornøyd med at regjeringen, med Frp på laget, har innført nasjonalt «fritt skolevalg» i videregående.

– Er ikke valget fritt bare for dem med best karakterer?

– Det er karakterer du måles etter ved inntak til både videregående og høyere utdanning. Men elevene har en reell påvirkningsmulighet på sine karakterer. Det er verre om bostedsadressen skal diktere hvilken skole de må gå på. Derfor var vi også skuffet over at regjeringen landet på inntil seks inntaksregioner i hvert fylke. Nå kan fortsatt politikerne begrense elevenes valgfrihet.

– Hvem er Frps hovedmotstander i utdanningspolitikken?

– Uten tvil SV. Ap er kanskje den heftigste kritikeren av regjeringens og Frps politikk, men de presenterer sjelden egne løsninger. Det gjør SV, det skal de ha for, men vi er nesten alltid uenige.

Steffensen mener andre partier er for opptatt av å være et lærerparti.

– Når Utdanningsforbundet sier noe, er det ganske kjapt Aps politikk også. Og Venstre kaller seg «et lærerparti». Jeg vil mye heller være et skoleparti, som sørger for best mulig tilbud til elevene.

«Innovasjon vil aldri springe ut av kommunal sektor.»

Fra partiprogrammet:

- Stanse utbyggingen av nye kommersielle barnehager.
- Sikre 50 prosent barnehagelærere og minst 25 prosent barne- og ungdomsarbeidere.
- Sørge for at individuelle ferdighetsmål og krav om kartlegging av barns ferdigheter ikke får innpass i barnehagens styringsdokumenter.
- Gjøre skolefritidsordningen (SFO) gratis.
- Arbeide for at alle elever undervises av lærere med godkjent lærerutdanning.
- Erstatte hjemmelekser med skolelekser.
- Forsøk med karakterfri 8. klasse. Fjerne karakterer i ungdomsskolen.
- Erstatte eksamen med alternative vurderingsformer.
- Skoler som har fått statlig godkjenning, kan bare etableres med offentlig støtte dersom kommunene gjør positive vedtak om etablering.
- Sikre fylkeskommunens rett til å vedta egne opptakssystemer for videregående opplæring.
- På sikt innføre en nasjonal ressursnorm som sikrer maks 12 elever pr. lærer på yrkesfag, og maks 24 elever pr. lærer på studiespesialiserende.
- Fjerne fraværsgrensen.
- Lovfeste rett til læreplass til alle.
- Endringer i kompetansekrav for lærere skal ikke ha tilbakevirkende kraft for lærere med godkjent lærerutdanning.
- Fjerne kravet om karakter 4 i matematikk for å komme inn på lærerutdanningen.
- Gjennomføre tillitsreform i barnehagen og skolen i samarbeid med de ansatte der lærerrollen avbyråkratiseres og det profesjonelle handlingsrommet styrkes.
- Styrke den nasjonale veiledningsordningen for nyutdannede lærere. Utvide ordningen til SFO-ansatte, barnehagelærere og lærere i videregående skole.
- Innføre en rett til etter- og videreutdanning for lærere, uten egenandel.

FOTO STORTINGET

Mona Fagerås

utdanningspolitisk
talsperson, SV

– Gratis SFO er verdt prisen

SV vil ha gratis skolefritidsordning som neste velferdsreform. Marsjordre nummer én til en rødgrønn regjering er å redusere andelen ukvalifiserte lærere.

– *Hvilken utdanningspolitisk sak er den viktigste dere går til valg på?*

– At alle barn skal få være med på leken. Sist SV satt i regjering, gjennomførte vi den siste store velferdsreformen i Norge: barnehageløftet. Nå er det på tide med en ny velferdsreform, så vi går til valg på gratis SFO, sier Mona Fagerås, utdanningspolitisk talsperson i Sosialistisk Venstreparti.

Hun viser til at en tredjedel av dem som ikke har barna i SFO, oppgir at prisen er årsaken.

– Ingen barn skal holdes utenfor SFO på grunn av foreldrenes lommebok.

– *Og hvor mye vil det koste?*

– Det blir ikke billig, men vi mener det er verdt prisen. Ifølge Kunnskapsdepartementet vil gratis halvdagsplass for alle førsteklassinger koste 1,2 milliarder kroner i året, noe vi ser for oss blir første fase. Så vil eventuelle regjeringsforhandlinger avgjøre om vi får det til.

– *Hvordan vil ansatte i skoler og barnehager merke det hvis dere får regjeringsmakt?*

– Vi ønsker å øke bemanningen både i barnehager og SFO, og vi vil ha konkrete tiltak mot lærermangelen i norsk skole. Vi må redusere andelen ufaglærte lærere, og det blir marsjordre

nummer én til en ny rødgrønn regjering.

– *Den sittende regjeringen har satset hardt på etter- og videreutdanning og har vel fått til mye der?*

– Vi ønsker etter- og videreutdanning velkommen, men det nytter ikke at halve lærerstanden er professorer hvis den andre halvparten ikke har utdanning i det hele tatt. Vi må sikre en kvalifisert lærer til alle barn.

– *Dere vil ha bort karakterer i ungdomsskolen. Hvorfor?*

– Bakgrunnen for det er SVs læringssyn. Karak- terpresset i norsk skole gir ikke elevene den indre motivasjonen for læring som vi ønsker. Derfor vil vi ha forsøk med karakterfri skole.

– *Dere frykter ikke et koseskole-stempel igjen?*

– Jeg er sikker på at noen kommer til å prøve på det, men vi står veldig solid i våre ønsker om å fornye norsk skole. Vi er særlig opptatt av en mer variert og praktisk skole. Flere og flere ser at vi har fått for mye av den teoritunge, stillesittende skolen, noe Ludvigsen-utvalget også påpekte. Jeg tror pendelen er i ferd med å svinge i retning av mer praktisk og variert undervisning, noe som blir bekreftet i fagfornyelsen. Vi så på denne som en seier på mange måter.

«Det nytter ikke at halve lærerstanden er professorer, hvis den andre halvparten ikke har utdanning i det hele tatt.»

Fra partiprogrammet:

- Bevare et mangfold blant de private barnehagene, og sikre en finansiering som gjør det mulig å drifte små, uavhengige barnehager også i framtida.
- Øke andelen barnehagelærere til over 50 prosent i løpet av neste stortingsperiode, opp mot 60 prosent de neste ti årene.
- Gi barnehagelærere og assistenter tilbud om etter- og videreutdanning, og få flere med mastergradsutdanning i barnehagene.
- Oppdatere eksamens- og vurderingsformer slik at de i større grad gjenspeiler hovedprioriteringene i fagfornyelsen.
- Videreutvikle de nasjonale prøvene. Det totale omfanget av nasjonale prøver bør ikke bli større enn i dag for å unngå unødvendig byråkrati og statlig styring.
- Læreren må få mer tid til primær- oppgavene undervisning, vurdering og forberedelser, blant annet gjennom mer tillitsbasert ledelse, ansvarsreform og færre styringsnivåer.
- Kreative, praktiske og estetiske fag skal få større plass i skolen, og valgfagtilbudet i ungdomsskolen må utvides.
- Innføre valgfagordningen på mellomtrinnet.
- Tilby et annet fremmedspråk utover engelsk som valgfag fra og med mellomtrinnet.
- Fjerne kravet om at femti prosent av tiden i grunnskolen religionsfag må brukes på kristendom. Avskaffe deltakelse i religiøse seremonier i regi av den offentlige skolen.
- Øke lærlingtilskuddet, fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger og øke rådgivningskompetansen til fylkeskommunene for opplæring og oppfølging av bedrifter som ønsker å ta imot lærlinger.
- Arbeide for fritt skolevalg i hele landet også på tvers av fylkesgrenser.
- Fjerne den nasjonale fraværsgrensen i videregående opplæring.
- Det skal være rom for flere friskoler.

FOTO: ODA SCHREIER

Solveig Schytz
stortings-
representant,
Venstre

- En revolusjon på vår vakt

Venstres Solveig Schytz skryter av sin egen kunnskapsminister for å løfte frem den enkeltes frihet og muligheter.

- Politikerne må slutte å detaljstyre skolen. Det er ikke kommunestyrene som skal vedta at alle skoler må bruke iPad eller Stortinget som skal bestemme om elevene skal ha lekser. Vi må ha tillit til fagfolkene og lærerne, sier Solveig Schytz, stortingsrepresentant for Venstre (V).

- Men dere trosser fagfolk og sier ja til språkkartlegging i barnehagen?

- Det er fordi det er så viktig for integreringen. Skolene må ha kunnskap om hvilke barn som trenger ekstra oppfølging.

- Og kunnskapsminister Guri Melby (V) trosset sitt eget fagdirektorat når det gjaldt innføringen av ny nasjonal inntaksordning i videregående?

- Etter ti år i grunnskolen trenger eller ønsker mange elever å skifte skolemiljø. Når vi åpner for seks inntaksområder i hvert fylke, sikrer vi elevers valgfrihet samtidig som fylkene kan gjøre lokale tilpasninger.

Schytz roser Melby for nettopp å løfte frem den enkeltes frihet og muligheter: - Fullføringsreformen er et godt eksempel. Endelig skal alle få den tiden og opplæringen de trenger for å fullføre videregående skole. Det er en revolusjon. Jeg er stolt over at den skjedde på Venstres vakt.

- Dere har regjert med Høyre i over tre år. Hva skiller Høyres og Venstres skolepolitikk?

- Skole handler om mer enn å lære grunnleggende faglige ferdigheter. Det handler om å mestre, bli et kritisk tenkende menneske og legge grunnlaget for eget liv. Jeg mener det perspektivet er mye viktigere for oss enn for Høyre.

- Dere vil også skrote Høyres hjertebarn, fraværsgrensa?

- Ja. Den har ingen hensikt når den blir mer til hinder enn til hjelp.

Schytz er også svært skeptisk til regjeringsskamaratenes forslag om nivåinndeling i skolen.

- Skolen er en av de viktigste fellesskapsarenaene vi har. Å lære sammen, med ulik bakgrunn og ulike forutsetninger, er en verdi i seg selv.

Når det kommer til barnehage er Venstre ifølge Schytz "opptatt av kvalitet, ikke hvem som eier og driver barnehagene".

- Hva er viktigst: å sikre mangfoldet eller å kontrollere hvor pengene går?

- Mangfoldet er en grunnleggende verdi. Systemet som skal sikre at pengene går til barna skal bli bedre, men det er viktig for oss at barnehagene fortsatt likebehandles.

«Skole handler om mer enn å lære grunnleggende faglige ferdigheter. Jeg mener det perspektivet er mye viktigere for oss enn for Høyre.»

Fra partiprogrammet:

- Øke andelen barnehagelærere til 50 prosent.
- Sikre fullfinansiering av bemanningsnormen for barnehager med en voksen per tre barn under tre år, en voksen per seks barn over tre år og en voksen per seks barn gjennom hele dagen.
- Kommunene må sikres anledning til å skille mellom ideelle og kommersielle barnehager.
- Ha et verdiløft i skolen som sikrer eleven kunnskap om kristen kultur- arv og tradisjon.
- Beholde obligatorisk skriftlig opplæring og vurdering i sidemål i skolen.
- Arbeide mot tidstyver, redusere rapportering og dokumentasjon i skolen.
- Gi alle nyutdannede lærere i barnehage og skole rett til kvalifisert veiledning de første årene av sin lærerjobb.
- Sørge for at lærere i barneskolen som har godkjent lærerutdanning, kan få fortsette som lærere i barneskolen uten krav om videreutdanning.
- Opplæringsloven bør endres slik at elevene får rett til kvalifiserte lærere i alle timer som regnes som opplæring.
- Erstatte firerkravet i matematikk med et krav om 40 skolepoeng for å bli tatt opp til en lærerutdanning.
- Erstatte dagens 1. trinn med en «førskoleklasse», der læring gjennom lek og utforskning utendørs står sentralt.
- Fylkene skal kunne bestemme inntaksordning i videregående.
- Beholde fraværsgrensen, men endre til 15 prosent i 2- og 3-timers dag.
- Sikre at alle yrkesfag har oppdatert utstyr.
- Legge til rette for skoler med alternativ pedagogikk eller livssyn, eller skoler med en spesiell egenart.
- Friskolene må sikres økonomiske rammer som gjør de til reelle alternativ for alle deler av befolkningen, også de med svak økonomi.

Viker ikke på førskole-kravet

KrF lover å tale mulige regjeringskamerater midt i mot i utdanningspolitikken. Aller høyest på kravlista står «førskole» på første trinn.

– Hvorfor skal lærere i skoler og barnehager stemme KrF?

– Kristelig Folkeparti vil ha en skole der lærerne får lov til å være lærer og ta beslutninger uten å bli styrt av annet enn føringene i rammeplanen. Og vi ønsker oss en barnehage der bemanningsnormen gjelder hele åpningstiden. Det vil koste penger, og er ikke løst over natten, men det er målet, sier Hans Fredrik Grøvan, utdanningspolitisk talsperson i KrF.

I partiprogrammet sier KrF dessuten nei til språkkartlegging av barnehagebarna. De vil også fjerne firerkravet til lærerutdanningen, reversere avskiltingsvedtaket og mener fylkene må bestemme inntaksordning til videregående skole.

– I disse sakene har dere motsatt standpunkt av Høyre. Hvordan får dere gjennomslag i en eventuell ny borgerlig regjering?

– Vi har stått alene og fått gjennomslag før, som med lærernormen og K-en i KRLE (kristendom, religion, livssyn og etikk, der K ble innført for å oppfylle Solberg-regjeringens løfter til KrF, red. anm.). Det dreier seg om forhandlinger.

– Hvilken sak gir du deg ikke på der?

– Å gjøre førsteklasse til en førskoleklasse. Det er den viktigste skolesaken for oss. Seksåringene

må få et tilbud med mindre stillesitting og læringstrykk, med mer lek og aktiviteter og innhold tilpasset dem.

– Hva med barnehager, hva skal de være?

– Det må være et tydelig skille mellom barnehage og skole. Barnehagene skal være et godt sted å være, der barna blir emosjonelt og intellektuelt utfordret, men ikke en kunnskapsinstitusjon, ikke en forberedende skole, slik noen jobber for.

– Noen som i Høyre-krefter?

– Høyre står i all hovedsak trygt i den norske barnehagetradisjonen, men vi har noen ulike synspunkter, som for eksempel når det kommer til språkkartlegging av barnehagebarna.

– Hvem er KrFs argeste motstander i utdanningspolitikken?

– Det varierer, men i en viktig sak for oss, friskoler, er det SV og Ap vi kjemper imot. Vi mener at dersom vi skal følge menneskerettighetene, må vi ha et lovverk som ivaretar foreldrenes mulighet til å velge et religiøst eller pedagogisk alternativ for sine barn. Det sikrer vi ved at det fortsatt er sentrale myndigheter som godkjenner nye friskoler, og ikke gjennom å gi vetorett til kommunene.

«Seksåringene må få et tilbud med mindre stillesitting og læringstrykk, med mer lek og aktiviteter og innhold tilpasset dem.»

Fra partiprogrammet:

- Løpende barnehageopptak innen 2025.
- Fullfinansiere bemannings- og pedagognormen med statlige tilskudd til kommunene.
- Innføre krav om at 50 prosent av de ansatte skal være barnehagelærere og minimum 25 prosent skal være fagarbeidere.
- Revidere finansieringssystemet og sikre økt transparens for at finansieringen kommer barna til gode.
- Alle som jobber i skolen skal ha formell kompetanse.
- Bevare og styrke den desentraliserte lærerutdanningen.
- Fjerne firerkravet i matematikk ved opptak til lærerutdanningen.
- At nye kompetansekrav til lærere ikke skal kunne ha tilbakevirkende kraft.
- Styrke den spesialpedagogiske kompetansen.
- Teori og praksis skal gå hånd i hånd gjennom utdanningen.
- Styrke praktiske og estetiske fag. Tilby alle ungdomsskoleelever arbeidslivsfag.
- Første skoleår skal ha overgangen barnehage-skole i fokus, med vekt på lek og sosialt samspill for å stimulere til læringslyst.
- Redusere målstyring og rapportering.
- Endre det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet, herunder avvike norsk deltakelse i PISA-undersøkelsen.
- Innføre et sunt skolemåltid for elever i grunnskolen og videregående skole.
- Sikre at den enkelte fylkeskommune bestemmer inntaksordningen for videregående opplæring.
- Opprette flere utdanningsprogram som kombinerer studieforberedende og yrkesfag.
- Kreve minst tre lærlingplasser per 1000 innbyggere i kommunen, og minst tre per 5000 innbyggere i fylkeskommunen. Øke lærlingtilskuddet.

FOTO KRISTIN SLOTTØY

Marit Knutsdatter Strand
utdanningspolitisk
talsperson, Sp

– Mer praktisk og aktiv skole

Senterpartiet mener mer penger til kommunene vil gi flere lærere i videreutdanning og færre ukvalifiserte. Får de viljen sin, blir det aldri mer PISA-testing.

– Hvilken utdanningspolitisk sak er den viktigste dere går til valg på?

– Det er et tillitsløft som handler om tid og tillit til fagfolk i førstelinja. Det er et gjennomgående prosjekt for barnehage, skole, høyere utdanning og offentlig sektor. Fagfolka skal bruke mindre tid på byråkrati og rapportering og mer tid på å gjøre en god jobb, sier Marit Knutsdatter Strand, utdanningspolitisk talsperson i Senterpartiet.

– Det er mye snakk om tillitsreform på rødgrønn side, men hva legger dere i det av konkrete tiltak?

– Å fjerne tidstyver. Vi vil blant annet avvike norsk deltakelse i elevtesten PISA og gjøre nasjonale prøver om til utvalgsprøver. Så handler det om bedre basisfinansiering av kommunene og utdanningsinstitusjonene, så de får mer handlingsrom.

– Hvor skal pengene komme fra?

– Senterpartiet vil flytte ressurser, som i dag brukes i statlig sektor, nærmere folk. Det er en grønn tråd i vår politikk som vi konsekvent jobber med i Stortinget og som vi også vil følge på utdanningsfeltet i en potensiell ny regjering.

– Hvordan vil lærerne merke Sp i regjering?

– Vi vil blant annet legge til rette for en mer

praktisk og aktiv skole. Det er blitt for mye stillesitting allerede fra første klasse, og det er så mye læringspress at elever ikke får utfolde seg slik vi ønsker. Barn og unge må også kunne se en framtid i å velge praktiske og yrkesrettede fag, og da må vi ha en grunnskole som legger til rette for det.

– Dere vil at alle lærere skal ha formell kompetanse, men hva er deres viktigste tiltak for å få det til?

– Vi må fortsette å satse på etter- og videreutdanning, men vi vil at det også skal gjelde andre fag enn bare basisfagene. Så vil vi avvike at kompetansekravene skal ha tilbakevirkende kraft, og vi er kritiske til lærerspesialistordningen. Å gå bort fra de to tingene vil utløse både penger og tid til mer etter- og videreutdanning. Bedre kommuneøkonomi vil også gjøre det lettere for kommunene å sende flere lærere i etter- og videreutdanning. Så har vi også et kjempeproblem i dag med bruk av ukvalifiserte vikarer som må tas tak i.

– Hvilket parti er deres hovedmotstander i utdanningspolitikken?

– Det er uten tvil Høyre fordi det er størst avstand til dem i mange spørsmål. I dagens regjering ser vi at Høyre har veldig mye makt i skolepolitikken, noe vi er veldig kritiske til.

«Barn og unge må også kunne se en framtid i å velge praktiske og yrkesrettede fag.»

Fra partiprogrammet:

- Gratis barnehage. Gradvis innføring.
- Ingen kommersiell drift av barnehager.
- Styrke bemanningsnormen. Mål om minst én ansatt per to barn under tre år og minst én ansatt per fem barn over tre år. Skal knyttes opp til åpningstid på ni timer.
- Styrke pedagognormen. Maks seks barn under tre år og tolv barn over tre år.
- Motarbeide testing og kartlegging av barn.
- Krav om tilstedeværende styrere.
- Mindre klasser og reduksjon i undervisningstid for kontaktlærere. Fjerne unødvendig dokumentasjon og rapportering for lærerne.
- Avvikle obligatoriske, standardiserte tester. Heller utvalgsprøver og klasseromforskning.
- Begrense kommersielle, digitale aktører i skolen.
- Reversere seksårsreformen, førsteklasse skal være en førskoleklasse.
- Skolen skal være leksefri, og skoler og barnehager skal tilby et måltid.
- Digitale læremidler må gjøres tilgjengelig på begge målformer.
- Sikre ansatte mulighet til etter- og videreutdanning i barnehager og skoler.
- Gratis skolefritidsordning (SFO).
- Distriktsskoletilskudd for å sikre et desentralisert skoletilbud.
- Ha nærskoleprinsippet som utgangspunkt i videregående skole.
- Ønsker alternative sluttvurderingsformer. Mål om å avvikle eksamen.
- Lovfeste rett til lærlingplass og rett til å fullføre læretiden. Bedrifter som leverer til det offentlige, skal ha lærlinger.
- Øke utstyrsstipendet i videregående.
- Stanse avskiltingen av lærere.
- Innføre en uavhengig, nasjonal klageinstans i brudd på opplæringslovens paragraf 9a.
- Fjerne karakterkrav i lærerutdanningen.

FOTO: INNE PEDERSEN

**Seher
Aydar**

andrekandidat i
Oslo for Rødt

– Velferdsreformer koster

Gratis barnehage og skolefritidsordning, og flere ansatte i skoler og barnehager. Rødt vil åpne pengekrana, men fase inn reformene gradvis.

– Hvilken utdanningspolitisk sak er den viktigste dere går til valg på?

– Kampen mot Forskjells-Norge. På utdanningsfeltet innebærer det blant annet at skattepenger og foreldrebetaling går til barnas og elevenes beste og til å sikre et godt tilbud, bedre bemanning og gode arbeidsforhold. Så vil vi satse på yrkesfag, blant annet gjennom å øke utstyrsstipendet og å lovfeste rett til læreplass, sier Seher Aydar, Rødts andrekandidat i Oslo.

– Å styrke bemanningsnormen i barnehagene vil koste milliarder. Hvor realistisk er det å få til?

– I våre alternative budsjetter har Rødt økt overføringene til kommunene med flere milliarder kroner, så det er økonomisk rom til å oppfylle bemanningsnormen og også ha råd til å sette inn vikarer fra dag én. Når barnehageansatte varsler om at forholdene ikke er til å holde ut, må vi lytte. Velferdsreformer koster penger, men kostnaden ved utslitte ansatte er høyere for barn, ansatte og samfunnet.

– Løfter om mindre klasser og mindre undervisningsplikt krever langt flere lærere, men allerede nå er det lærermangel. Hvordan skal dere få til det?

– Så lenge det ikke gjøres noe i skolen for å

gi ansatte bedre arbeidsforhold, vil det mangle lærere. Sikrer vi bedre lønns- og arbeidsforhold, vil flere begynne å jobbe i skolen og bli der.

– Alle løftene kan neppe dekkes inn bare gjennom mer skattelegging av rike, så hvor vil dere kutte?

– Våre alternative budsjetter går i balanse hvert år, blant annet grunnet omfordelende skattepolitikk som innebærer progressiv inntektsskatt, økt skatt på utbytter og progressiv formuesskatt med høyt bunnfradrag. Dette gir økte skatteinntekter på 28 milliarder kroner i året. Så kutter vi for eksempel kostnader til utenlandske angrepskriger. Det viktigste er at Rødt aldri kommer til å kutte velferdskroner.

– Men løftene om økt bemanning vil alene koste flere titalls milliarder årlig, da holder vel ikke det?

– Alle store velferdsreformer må fases inn gradvis, noe vi gjør i våre alternative budsjetter. Vi ønsker gratis barnehage, men det skal fases inn årskull for årskull, og vi begynner med femåringer. Høyresiden har i stedet gitt skattelettelse på nesten 60 milliarder kroner de siste tjue åra, som i hovedsak har kommet de rikeste til gode. Hvorfor har vi råd til skattegaver til de rikeste, men ikke mer til velferd?

«Sikrer vi bedre arbeidsforhold og bedre lønn, vil flere begynne å jobbe i skolen og bli der.»

Fra partiprogrammet:

- Gi barnehagepersonalet mer tid til individuell oppfølging av barna ved å redusere krav til unødvendig rapportering og dokumentasjon.
- Gi alle nyutdannede barnehagelærere rett til kvalifisert veiledning de to første årene i jobb.
- Arbeide for at barnehagelærerne får systematisk etter- og videreutdanning.
- Sikre at bemanningsnormen gjelder for hele åpningstiden.
- Innføre statlig finansierte daglige og fullverdige måltider basert på mer økologisk, plantebasert, lokalprodusert og sunn mat og gi støtte til egenproduksjon.
- Kreve dokumentasjon for at alle økonomiske tilskudd til private barnehager kommer barna til gode ved å løse faste krav til bruk av slike tilskudd.
- Gi lærerne mer tid til kjerneoppgavene sine ved å redusere krav til rapportering, dokumentasjon og testing.
- Stille krav om at alle kommuner som ikke har full lærerdekning, utarbeider handlingsplaner for hvordan de skal sikre at elevene får undervisere med godkjent lærerutdanning.
- Videreføre tilbudet om videreutdanning for lærere og intensivere innsatsen for å sikre at tilbudet gir reell kompetanseheving for alle lærere i alle fag.
- Gi alle nyutdannede lærere i grunnskolen rett til kvalifisert veiledning de to første årene av sin første lærerjobb, der det stilles forpliktende krav til kompetanse hos veilederne.
- At skolen fra første til fjerde trinn i hovedsak skal være leksefri.
- Fjerne karakterer i orden og oppførsel i ungdomsskolen.
- Bevare fylkeskommunenes mulighet til å tilpasse inntaksordninger i videregående opplæring etter lokale forhold og elevenes valg.
- Gi alle lærere rett og plikt til jevnlig faglig relevant etterutdanning, og pålegge skolene å tilrettelegge for dette.

Arild Hermstad
nestleder, MDG

Mer håp og mindre stress

– Klima- og naturkrisen gjør de unge utrygge på fremtiden. Skolen må bidra til å vise at det finnes håp og løsninger, sier MDGs nestleder Arild Hermstad.

– Jeg vil ha en barnehage der de ansatte har tid og en skole med mindre stress og press, sier Arild Hermstad, nestleder i Miljøpartiet De Grønne.

– Undersøkelser viser at stresset og presset blant elever har økt. Det kreves gode karakterer og at man tidlig skal ha tenkt igjennom hva man vil bli. De unge føler samtidig på en usikkerhet knyttet til de globale utfordringene som klima- og naturkrisen gir. Jeg mener skolen må utformes mer på barn og unges premisser.

Ifølge Hermstad er det frustrerende for barn og unge å lære på skolen at vi taper og ødelegger natur uten at de voksne har en god plan for å endre det.

– Miljøsakene er viktige, men også utdannings-systemet, som skal gi de unge kunnskap om at det finnes håp og løsninger.

Hermstad mener mindre karakterstress og leksepress gir en bedre hverdag for barn og mindre tidspress for familiene. MDG har vedtatt leksefri skole fra 1. til 3. trinn og vil ha færre vurderingssituasjoner på ungdomstrinnet. Partiet vil også ha en bedre overgang fra barnehage til skole.

– Evalueringen av seksårsreformen viser at det er for lite av den frie leken i skolen.

– Men dere vil ikke reversere seksårsreformen?

– Vi vil heller at forholdene legges bedre til rette for de yngste elevene.

– Hva er en god barnehage for deg?

– Den bør helst ligge i gåavstand, de ansatte må ha nok tid til å se hvert enkelt barn, utearene må være gode og nærområder og naturen må tas i bruk. Flere mannlige ansatte ville også vært bra.

Det å opprettholde barnehager og skoler der folk bor, er en sak MDG har felles med Sp.

– Den voldsomme troen på at større enheter skal fikse alle problemer, gir ingen ønskesituasjon. Samtidig må forholdene legges til rette for familier når byene vokser.

– Da Trygve Slagsvold Vedum erklærte seg som statsministerkandidat, foreslo du at Jonas Gahr Støre heller burde gå til Audun Lysbakken og deg for å skaffe politisk flertall. Søker MDG regjeringsmakt?

– Vi er villige til å ta makt. Det har vi gjort i Oslo og Bergen. Men vi ønsker ikke å bli et miljølibi for andre partier som svikter i vår tids viktigste sak. Så skal det skje, kommer vi til å stille tøffe krav. Det vi har sagt så langt er at vi vil ha regjeringsskifte, sier han.

«Skolen må utformes mer på barns og unges premisser.»

Petit

Sølvringen

Da jeg begynte på ungdomsskolen, fikk jeg en veldig grei lærer.

Hun het Ingrid Neraas, og hun hadde snille øyne, pene klær og en ring med stor sølvkule på fingeren. Hun var både blid og rettferdig, og hun lærte oss hva som var viktig i livet. «Høflighet, hjelpsomhet og ærlighet er viktige verdier», sa Ingrid. «Kan dere huske dette, kommer dere langt i livet».

Jeg kan høre stemmen hennes den dag i dag. Den var som fløyel. Hun var sjelden sinna, og hun sendte aldri meldinger til foreldrene våre. Men en dag samlet hun sammen meldingsbøkene, for nå skulle hele klassen få melding med seg hjem.

Ingen skjønte hva galt vi hadde gjort. For det var jo aldri noen som fikk melding hvis de ikke hadde gjort noe galt!

Visste hun at noen hadde stjålet skrivebøker, eller hadde hun fått greie på at det var noen som sneik på trikken? Lars hadde til og med klart å kjøpe en flaske vin på polet i storefri, men da hadde han på seg en lang frakk og Ready-lue. Ingen hadde spurt om hvor gammel han var. «Barnepolet» kalte vi polet på Sandaker. Nei, vi trodde ikke at Ingrid ville sende meldinger om disse tingene. Hun var altfor snill til det.

Tre ganger tidligere hadde jeg fått melding i meldingsboka. «Dag snakker altfor mye i timene», «Dag har vært med å plage en annen gutt i klassen» og «Dag har vært med å tenne på noe gress». Da ble min far sint, veldig sint. Og oppgjørets time kom som regel under søndagsfrokosten. Min bror og jeg så at han ladet opp. Oss imellom kalte vi det å trekke opp til uvær. Og dette uværet var verre enn både lyn og torden.

Med svette hender og bankende hjerte tok jeg imot meldingsboka fra Ingrid. Jeg visste at faren min

Dag Gulbrandsen
pensjonist etter
40 år i skoleverket

FOTO PRIVAT

Dag Gulbrandsen

ILL. FOTO LEIF ØRNELUND/OSLO MUSEUM

«Oppgjørets time kom som regel under søndagsfrokosten.»

kom til å gå i taket hvis jeg nok en gang fikk melding. Jeg leste hva hun hadde skrevet, og trakk den fram under middagen. «Jeg har fått melding jeg, og den skal være underskrevet til i morgen».

Faren min slo i bordet før han hadde lest den. «Jeg har sagt det skulle være siste gang», sa han. Jeg ventet i spenning. Skrekkblandet fryd! «Dag er en god og hyggelig gutt å ha i klassen. Og så er han flink til å hjelpe de andre. Hilsen Ingrid N.»

Dette er en av de lykkeligste dagene jeg har hatt, selv om jeg egentlig hatet å være god gutt. Og som voksen får jeg varme følelser hver gang jeg ser noen med stor sølvkule på ringen.

Tilbakeblikk

For 50 år siden

Det skrives skolehistorie i Birkenes i Aust-Agder

Denne sommeren er det skrevet skolehistorie så det monner i Birkenes i Aust-Agder. Det siste realskolekullet er gått ut – realskolen er blitt en saga blott etter å ha vært i gang i 33 år. Formannen i skolestyret, Peter Hermansen, sa på avslutningshøytideligheten at «skuta går ned med flagget til topps». [...] Kort tid etter var det duket for nok en historisk begivenhet, idet det første kull fra Valstrand 9-årige skole gikk ut, og igjen var det rektor Åsgard som sto for utdelingen.

Norsk Skoleblad
nr. 33/1971

For 25 år siden

Med bildetelefon i undervisningen

På Tiurleiken skole i Oslo har man forrige skoleår hatt et spennende hjelpemiddel til disposisjon i undervisningen: En bildetelefon utlånt fra Telenor skal hjelpe barna med å bli kjent med andre kulturer. [...] Fordi man planlegger sendinger med israelske og palestinske barn, har elevene benyttet flere O-fagtimer til å sette seg inn i Oslo-avtalen. Dessuten har representanter for Israels ambassade og Palestina-komiteen møtt opp i Telenors videofonsenter for å svare på spørsmål om Midtøsten-konflikten fra Romsås-elevenne.

Skolefokus
nr. 12/1996

Flere muligheter med Skolefrukt

Skolefrukt er en statlig finansiert ordning med pristilskudd **for å bidra til økt inntak av frukt og grønt blant barn og unge**. Det er flere muligheter.

1. Abonnementsordningen Skolefrukt

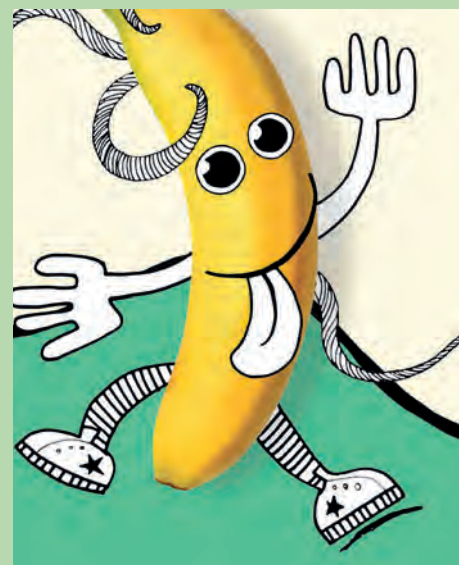
Foreldrene/foresatte bestiller abonnement for et semester eller et helt skoleår. Elevene får utdelt en frisk frukt eller grønnsak på skolen. Det kan være eple, pære, appelsin, banan, minigulrøtter, kiwi, nektarin eller klementin, avhengig av sesong.

Skoler som starter opp med foreldrebetalt Skolefrukt i august vil kunne få gratis Skolefrukt til alle elever på skolen to skoledager. Dagene kaller vi **skolefrukt-dagene** og vil i 2021 være **26. og 27. august**.

2. Gratis Skolefrukt til elevene - betalt av kommune/skole eller andre

Staten subsidierer ordningen med kr 1,50 per stk., slik at tilbudet koster kommunen kr 3,60 inkl mva. per frukt/grønt. Her legger skolene inn en fast bestilling som kan justeres i løpet av semesteret. Skolefrukt har hatt anbud og har avtale med leverandører om leveranser for skoleåret 2021/2022 som kommuner kan benytte seg av.

3. Skolefrukt på SFO

For skoler som ikke har vanlig Skolefrukt er det mulig med ordningen på SFO. Måltidene i SFO/AKS er viktig for helse og trivsel både på kort og lang sikt – frukt og grønt hører med.

4. Nytt pilotkonsept på Østlandet og i Vestland fylke

Fruktpause er et nytt konsept som skoler på Østlandet og i Vestland fylke kan være med på fra august 2021. Her er det mer valgfrihet for elevene ; de kan velge to faste frukter som eple og banan, samt gulrøtter i pose. I tillegg kan de velge fruktvariasjon to ganger i uka.

Ta gjerne kontakt med vårt kundesenter på **648 50 900** mellom kl. 09.00 og 16.00 eller send en e-post til **post@skolefrukt.no** ved spørsmål.

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Geir Martiniussen, tidligere lærerutdanner i matematikk ved Oslo Met – storbyuniversitetet

Engasjerende matematikkopplæring

**Mer matematikk, takk!
– oppvarmingsoppgaver
som engasjerer elevene**

Av Gaute Hovtun
Universitetsforlaget
2021
184 sider

Denne boka er et nyttig verktøy for å få elevene med seg fra begynnelsen, ifølge vår anmelder.

De fleste matematikklærere har nok hørt utsagn som «Matematikk er så kjedelig» og «Jeg kommer aldri til å få bruk for dette». Et viktig spørsmål er hvordan læreren kan skape et godt læringsmiljø for hele klassen med et slikt utgangspunkt.

Denne boka gir ikke noe endelig svar på dette spørsmålet, men den vil utvilsomt være et nyttig verktøy for å få med seg elevene fra starten av timen.

Boka inneholder 37 såkalte oppvarmingsoppgaver. Disse er utformet slik at de skal skape engasjement og gi mestringsfølelse hos elevene. Oppgavene er morsomme, og terskelen for deltagelse er lav.

Det er svært viktig at elevene opplever mestring. Forfatteren viser til konkrete forskningsresultater omkring dette, og han viser spesielt til fem faktorer som er av vesentlig betydning, og som dreier seg om ytre og indre motivasjon.

Oppgavene i boka vil utvilsomt bidra til å hjelpe fram flere av faktorene som spesielt er nødvendige for å skape indre motivasjon for læring hos elevene.

Til hver oppgave følger en grundig beskrivelse av hvordan aktiviteten kan gjennomføres sammen med elevene, en forklaring av matematikken som ligger bak oppgaven, samt gode didaktiske tips.

Boka henvender seg i første rekke til matematikklærere og matematikklærerstudenter, men den er også aktuell for foresatte, og for lærerutdannere i matematikk.

Det er flest oppgaver beregnet for elever på 5. – 10. trinn, men oppgavene kan greit justeres, slik at lærere på ulike trinn vil kunne bruke dem som hjelpemiddel til å lage egne oppgaver, tilpasset

egne elever, både til oppvarming og som mer tradisjonelle oppgaver.

Det er ingen tvil om at oppvarmingsoppgaver kan bidra til å skape en positiv start på matematikktimen, og sannsynligvis vil flere elever ønske seg «mer matematikk, takk», noe som er et selvsagt mål for alle matematikklærere, uansett klassetrinn.

Boka er inndelt i syv kapitler, med en rekke ulike oppgavetyper, der de fleste aktuelle temaer for de ulike klassetrinnene er representert, med gode, tilpassede oppgaver.

Som forfatteren framhever, vil mange av oppgavene framstå som en form for magi for elevene, og skape undring og overraskelser, noe som vil gi mange elever både driv og motivasjon til å finne ut hva slags matematikk som er utgangspunktet for oppgaven, og som også mange vil oppleve som spennende.

Et viktig poeng i undervisningssammenheng er at hele klassen involveres, at det skapes dialog med elevene, og oppgavene i et av de syv kapitlene i boka er designet nettopp for å skape dialog.

Algebra, eller bokstavregning, er noe mange elever sliter med, uavhengig av trinn. Det er viktig at elever allerede i barneskolen får oppgaver som kan hjelpe dem til å bli klare for algebraisk tenkning. Flere av oppgavene i boka kan enkelt justeres slik at dette kommer med.

Likevel vil nok mange med god grunn mene at forfatteren burde fokusere mer direkte på det, noe som anbefales gjort i neste utgave.

Det er ingen tvil om at oppvarmingsoppgaver kan bidra til å skape en positiv start på matematikktimen, og sannsynligvis vil flere elever ønske seg «mer matematikk, takk».

ILL. TONE LILENG

«Mange av oppgavene vil framstå som en form for magi for elevene, og skape undring og overraskelser.»

Bli klar for skoleåret 2021/2022 med nye Matopedia!

Ny og oppdatert versjon av det populære digitale læreverket i mat og helse er klart for skoleåret.

- For mange barn og unge er mat- og helsefaget i skolen en sentral arena for å tilegne seg kunnskap om mat og matlaging, gode vaner og oppleve matglede og mestringsfølelse. Å bidra til å oppnå dette er viktig for oss i opplysningskontorene, forklarer Trine Thorkildsen, fagsjef for ernæring, bærekraft og dyrevelferd i MatPrat - Opplysningskontoret for egg og kjøtt.

Brukervennlig

Over 650 skoler har brukt Matopedia i undervisningen i skoleåret som gikk. Etter en grundig revidering, er læreverket nå fullt oppdatert til fagfornyelsen og ny læreplan, og kompetansemålene for 5.-7. og 8.-10. trinn.

- Brukervennlighet både for lærere og elever står i fokus, og Helsedirektorats kostråd ligger til grunn, forteller Terese Glemminge Arnesen, ernæringsrådgiver i Opplysningskontoret for Meieriprodukter.

Tre opplysningskontor står bak

Læreverket er en samutgivelse mellom tre av opplysningskontorene i landbruket, som alle har som mål å bidra til grunnleggende kompetanse om mat og matlaging hos barn og unge.

- Vi er stolte av å kunne levere et så solid digitalt læreverket i mat- og helsefaget til norske skoler, sier fagsjef Torunn Nordbø i Opplysningskontoret for brød og korn. - Vi tror og håper at mange elever og lærere får glede av det nå som et nytt skoleår snart er i gang.

Vil du bruke Matopedia i undervisningen i mat og helse? Bestill lisens for din skole på matopedia.no!

Matopedia:

- Bygger på kostrådene fra Helsedirektoratet
- Heldigitalt, tilpasset fagfornyelsen og ny læreplan
- Brukervennlig både for lærer og elev
- Mange nye oppskrifter
- Filmer og bildeserier demonstrerer teknikker
- Helse, bærekraft og matsvinn er gjennomgående temaer
- Tilgjengelig både på bokmål og nynorsk
- Lisens pr. skole
 - ingen personopplysninger samles inn

Et ekstra godt øye til ideelle barnehager

For Virke er det viktig at det legges til rette for å bevare et reelt mangfold av private barnehager i sektoren. Da må vi ta grep for å verne om de ideelle og enkeltstående barnehagene.

Royne Berget
Fagsjef for barnehager
i hovedorganisasjonen
Virke
FOTO VIRKE

I Storberget-utvalget har det handlet om å se ting i sammenheng og i en helhet. Det har vært en felles enighet om at private barnehager er av stor samfunnsmessig betydning, at det må satses på kvalitet i barnehager og at finansieringen må være forutsigbar, for å nevne noe.

Målet til Virke har vært å finne gode og helhetlige løsninger på utfordringer i sektoren. Vi er opptatt av å bevare mangfoldet av barnehager. Det er en kjensgjerning at mange ideelle og frittstående private barnehager har problemer med å få hjulene til å gå rundt. Det er en utvikling vi har fulgt med stor bekymring, og vi vil gjøre det som kreves for at denne type private barnehager skal ha livets rett, også i framtida. For å legge til rette for et mangfold av barnehager fremover må vi ta grep for å sikre at de ideelle ikke faller fra.

Ideelle barnehager er private, samtidig som de er drevet uten et mål om å skape avkastning. Ideelle barnehager finnes i ulike størrelser, har ulike profiler, er ofte lokalt forankret og organiseres gjerne som stiftelser, samvirkeforetak, lag og foreninger. Vi mener at dette mangfoldet bidrar til bedre kvalitet i barnehagesektoren og et bedre tilbud til alle de barna som går i barnehagen hver dag.

Nøkkelen ligger i finansieringsordningen

Nøkkelen til en god barnehage ligger i et godt og helhetlig finansieringssystem som skaper forutsigbarhet. Finansieringsordningen for private barnehager må være bærekraftig og bidra til at ressursene brukes på en måte som kommer barna til gode.

I Barnehageutvalget er vi enige om at barnas beste må veie tyngst i finansieringsordningen. Virke mener at en lokal samhandlingsmodell vil være best. Modellen skal legge opp til økt tillit og samarbeid mellom kommunene og private barnehager.

Vi vil at familiene skal ha et barnehagetilbud der de har mulighet til å velge den barnehagen

som passer best, og da mener vi det er essensielt å verne om det reelle mangfoldet, og at vi støtter opp om de ideelle.

Vi ønsker å få på plass et tillitsbasert system der kommunene får større handlingsrom til å satse på barnehager for barnas beste. Vi vil legge til rette for felles satsinger og samarbeid mellom kommunale, ideelle og private barnehager. Dette er stikk motsatt av hvordan dagens finansieringssystem fungerer.

I utvalget tar vi flere grep med tanke på de ideelle. Vi vil blant annet:

- videreføre full kostnadsdekning av lovpålagte normer og dagens krav om likeverdig økonomisk behandling av kommunale og private barnehager
- gå for kostnadsdekning av pensjon
- foreslå et løft for ideelle barnehager ved at det opprettes et register for ideelle barnehager og at det lages en definisjon av ideelle barnehager
- gjeninnføre at ideelle barnehager får lån i Husbanken for å legge til rette for at ideelle barnehager kan finansiere vedlikehold og renovasjon av sine bygg

Forutsigbarhet for barnas beste

Barnehagesektoren blir fattigere uten frie faglige ideelle barnehager som satser på barna og leken, og som gir profesjonen handlingsrom til å bruke kompetansen sin til å bedrive innovasjon fra innsiden. Uten ideelle barnehager skrumper det reelle mangfoldet inn. Vi vet at ansatte i ideelle barnehager trives på jobb. De har høy bemanningstetthet, stor andel ansatte med høyere utdanning, er engasjerte i jobben sin og har et lavt sykefravær. De er med på å levere høy kvalitet på barnehagene våre.

Kvalitet i barnehager handler for det meste om de ansatte. Det er gjennom relasjoner mellom barn og ansatte kvaliteten på tilbudet måles, og som avgjør hvor godt barna får det i barnehagen. Ikke gjennom standardisering, systematisk kartlegging, programmer og verktøy. Det er avgjørende at barnehagene rekrutterer og beholder de rette

personene og at det er tilstrekkelig bemanning hele dagen, slik at barna faktisk blir sett, hørt, får omsorg og veiledning av trygge og kompetente ansatte. Det krever en forutsigbar ordning for dem som driver barnehage.

Tiden er moden for å se på hva vi kan gjøre med dagens finansieringsordning for å sikre barna et mer forutsigbart, bedre og jevnere tilbud, uavhengig av hvem som driver barnehagen. Vi ser frem til den videre prosessen og er glad for at det nå skal tas grep for å endre dagens ordning. Det er takket være private initiativ at barnehageutbyggingen har vært en suksesshistorie, og vi må jobbe for at alle private barnehager skal fortsette å kunne gi gode tilbud. Og da må vi ha et ekstra godt øye til de ideelle.

Barna i norske barnehager fortjener en god debatt som baserer seg på fakta. Vi håper at det vil skje i tiden fremover, og det skal vi gjøre vårt beste for å bidra til.

«Barnehagesektoren blir fattigere uten frie faglige ideelle barnehager.»

TA ELEVENE DINE MED TIL PENGEBY!

I spillet lærer elevene om personlig økonomi, matematikk og bærekraft på en morsom måte.

Pengeby er utviklet av Danske Bank, og gratis
å bruke. Les mer og finn lærerveiledning på
pengeby.no

Tilpasset
for 1.-4.
klasse

SPILL I DIN
NETTLESER

Last ned på
Google Play

Last ned på
App Store

PENGEBY

Forslag til eksamensoppgaver på yrkesfag:

For stor vekt på kvantitative mål

● **Heidi Thorp Stakset**

lektor i norsk

FOTO TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Den nye prøveformen ligner små arbeidsoppgaver som vi gir underveis i skoleåret.

Utdanningsdirektoratet har presentert sitt forslag til eksamensoppgaver for yrkesfag videregående trinn 2 (vg2). Vi ser at forfatterne følger en struktur som ligner standardiserte tester i nasjonale prøver. Standardisering er en teknikk som brukes innen statistikk for å sammenligne fenomener og har ofte ikke noe å gjøre med de forholdene som skal studeres. Man har utelukkende fokus på kvantitative mål. For norsklærere ligner prøveformen små arbeidsoppgaver som vi gir underveis i skoleåret, og det er underlig at slike ferdighetsøvelser inngår i en helhetlig nasjonal eksamen.

Eksamensforslaget er formet som en test, det vil si en avgrenset prøve med én oppgave å utføre. Proven er sentrert rundt spørsmål og «riktig svar», og med fire spredte oppgaver måler man også hurtigheten, hvilket gir lite tid og mulighet til tenkning. Prøvesettets to første oppgaver består av tre spørsmål til hver tekst som eleven skal hente informasjon fra, og for hvert spørsmål fins et riktig antall ord. En slik standardisering med avgrensede oppgaver gir en kvantitativ beskrivelse av en del av elevens ferdigheter, men ansporer ikke til fordyppning og utforskning.

Ved å rette søkelyset mot lese- og skriveferdigheter vil innholdet som behandles bli underordnet. I avhandlingen Gymnasieskolans svenskämnen (Bergman, 2007) skriver forsker Lotta Bergman at litteraturopplevelsen reduseres ved at undervisningen setter kunnskap «om og i litteratur» i fokus, og at lesingen bare blir en del av ferdighetstreningen. Elevenes sosiale og kulturelle erfaringer bør inkluderes i undervisningen, slik at elevene gis et rom for å utforske de sosiale relasjonene mellom tekster og erfaringer, mener hun.

La oss se nærmere på spørsmålene i det forelagte forslaget til eksamen. De starter ofte med spørreordet «hva», hvilket vil si at eleven skal identifisere og gjenfinne svar i teksten. Noen eksempler:

- Kva trur du forfatternen ønsker å seie til lesaren i dette sitatet?
- Hvem er avsender av reklamefilmen og hva er formålet?

- Hvilken retorisk appellform mener du er mest brukt i reklamefilmen?

Disse spørsmålene baserer seg på en spesielt begrenset og reduksjonistisk oppfatning av lesing som er mer av type «respons på instruksjoner». For å inspirere elevene til å tenke og fundere kunne en eksempelvis bruke spørreordet «hvorfor».

Skandinavisk litteraturredidaktisk forskning viser to brukte innganger til litteraturarbeid i klasserommet; erfaringsbaserte og analytiske tilnærminger, skriver Kari Anne Rødnes ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo: «Erfaringsbaserte arbeidsmåter lar elever finne mening i litteraturen ved å knytte den til egne erfaringer. Her settes leseren i forgrunnen, mens i analytiske tilnærminger står teksten i sentrum. En mye fremført kritikk av analytiske arbeidsmåter er at de kan stivne i metodisk formalisme og nærmest bli til avkryssingsskjema, understreker hun (Skjønnlitteratur i klasserommet: Skandinavisk forskning og didaktiske implikasjoner, 2014).

Kari Anne Rødnes presenterer også Jon Smidts (1988) doktoravhandling, der han følger elevenes lesninger av skjønnlitterære tekster gjennom tre år. Smidt framhever elevenes opplevelse av «subjektiv relevans» ved tekstene, det vil si opplevelsen av at teksten, eller det man holder på med, er viktig og angår en. Ofte kan bekreftelsen av det kjente og trygge være en forutsetning for å kunne leve seg inn i nye perspektiver, understreker Jon Smidt.

Som norsklærere jobber vi med tekster som eleven kan kjenne seg igjen i, og som inspirerer dem til å reflektere over sin egen situasjon, samtidig som de forankrer sine tanker i teksten ved en analytisk tilnærming. Ved å bruke egne erfaringer oppnår de en bedre forståelse av teksten. Her er det viktig å utvide elevenes kognitive nivå ved fortolkningsfrihet i kombinasjon med sentrering inn i det personlige.

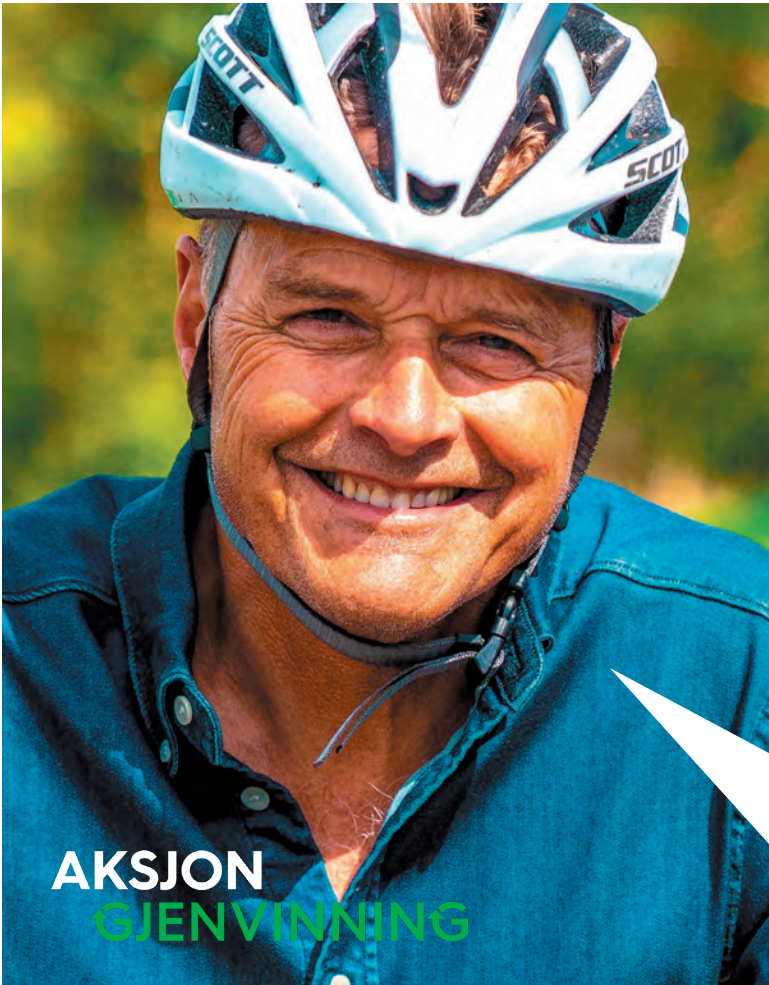
«Informasjonen, ikke tenkningen, står i fokus.»

I prøveforslaget refererer begrepet situasjon kun til det forfatteren hadde til hensikt med sin tekst, og ved en slik distansering får ikke eleven gitt av seg selv. Dette kan føre til at eleven ikke finner oppgaven meningsfull. Informasjonen, ikke tenkningen, står i fokus. Her kan vi si at «kartet ikke stemmer helt med terrenget». Lærere, som er fortrolige med elevene, er opptatt av at de får uttrykke hvem de er, sine tanker og følelser, og dette får de ikke mulighet til når det kun spørres etter hva forfatteren har ment, eller hva som er formålet med reklameteksten. I tillegg er, som nevnt, antallet oppgaver for omfattende, slik at eleven får det travelt med å lete etter riktig svar og telle antall ord for hvert av de mange spørsmålene.

Jeg ser for meg en todelt oppgave, et kortsvar og et langsvaret slik vi har på studiespesialisering. I kortsvaret kunne man bruke en analytisk tilnærming, det vil si analyse av relevante og spennende tekster, enten sakprosa eller litterær tekst, i kombinasjon med refleksjonsspørsmål. I langsvaret kunne elevene få skrive en utdypende og friere oppgave, gjerne med et yrkesfaglig anstrøk, slik det delvis er lagt opp til i oppgavesettet. Tid er en forutsetning når elevene skal fordype seg, være søkende og tenksomme i skrivingen og lesingen sin. Her kunne man også se for seg en temabasert oppgave som ansporer til helhet og sammenheng i eksamensoppgaven, både hva angår tekstutvalg, innhold og oppgavetyper.

Kilde:

Kari Anne Rødnes: Skjønnlitteratur i klasserommet: Skandinavisk forskning og didaktiske implikasjoner. Acta Didactica Norge, Vol. 8 Nr. 1 Art. 5, 2014

**AKSJON
GJENVINNING**

JEG TRENGER DIN HJELP!

Resirkuler aluminiumsemballasje sammen med din klasse. Det kan bli til helt nye sykler.

Bli med på en gratis, nasjonal resirkuleringsaksjon for alle 5.-7. klassinger og vinn kule premier.

Aksjon Gjenvinning går fra 1.-26. november.

Meld på i dag på
www.aksjongjenvinning.no

● Årsmøtereresolusjon

Undervisningspersonale i vaksenopplæringa er lærarar!

Godt kvalifiserte lærarar må til for å hjelpe flest mogeleg vaksne elevar til eit liv som sjølvstendige borgarar, og til å kvalifisere seg til jobb eller vidare utdanning. Me fryktar at press mot løns- og arbeidsvilkåra på sikt kan gå ut over rekrutteringa av kvalifiserte lærarar til vaksenopplæringa.

I gjeldande avtaleverk er det rom for tvil om lærarar ved vaksenopplæringane er knytt til arbeidstidsavtalen for lærarar i KS (SFS 2213). Denne tvilen må fjernast, slik at kommunane ikkje kan gå utanom SFS 2213. Vaksenopplæringa skal ikkje bli «kursstilbydarar» innanfor andre etatar. Det skal ikkje vere rom for tvil om at løns- og arbeidstidsavtalene for lærarar gjeld for vaksenopplæringa.

Vaksenopplæringane driv ikkje med «kurs-tilbod», men med opplæring på same måte som andre skular. Det er ei stor gruppe vaksne som får grunnskuleopplæring etter Fagfornyninga, på same vis som born og unge. Fleirtalet har norsk som andrespråk og mangelfull eller ingen skulebakgrunn, og treng tett oppfølging og hjelp frå læraren sin. Vaksenopplæringa har vaksne som får opplæring etter introduksjonslova/den nye integreringslova, med stort behov for – og rett til – individuelle planar og oppfølging. Dette arbeidet tar tid. Det er krav om pedagogisk utdanning

Me fryktar at press mot løns- og arbeidsvilkåra på sikt kan gå ut over rekrutteringa av kvalifiserte lærarar til vaksenopplæringa, skriv Utdanningsforbundet Voss. Bildet viser vaksenopplæring i Vestfold.

ILLFOTO ERIK M. SUNDT

og minst 30 studiepoeng norsk som andrespråk for lærarar som skal undervise desse elevane. Vidare har vaksenopplæringa vaksne elevar som får spesialpedagogisk opplæring frå pedagogar med spesialisert kompetanse. Deira arbeid er viktig for integreringa av denne elevgruppa i samfunnet.

Årsmøte Utdanningsforbundet Voss krev at det kjem ei tydeleggjering i avtaleverket, der det ikkje skal vere tvil om at vaksenopplæringane er skular som driv med opplæring og kvalifisering. Difor

skal SFS 2213 også eksplisitt gjelde for alle lærarar i vaksenopplæringa.

Alle lærarar skal ha eit føreseieleg timetal. Det må gå tydeleg fram i avtaleverket kva som er gjeldande tal på undervisningstimar, også for lærarar i vaksenopplæringa. Vaksenopplæringa må få tilbake særavtalen om at lærarar som underviser vaksne etter integreringslova har same årsramme som norsk lærarar i ungdomsskulen.

Utdanningsforbundet Voss

● Uttalelse

Skammelig bruk av tvungen lønnsnemnd

Pensjonistrådet i Utdanningsforbundet Trondheim er rysta over årets bruk av tvungen lønnsnemnd for å avslutte Unios streik i lønnsoppgjøret med KS. Dette var en meget berettiga streik, og også forhandlingsmotpart KS hadde på et tidligere tidspunkt vedgått at for eksempel lærergruppene har hatt en dårligere lønnsutvikling enn sammenlignbare grupper gjennom de siste lønnsoppgjørene. Statistikk utvikla i et samarbeid mellom partene, TBS-rapportene og TBSK-rapportene, dokumenterer dette med all mulig tydelighet. Men når man kommer til forhandlingene, velger KS å ikke legge vekt på dette.

Begrunnelsene for å avslutte streiken ved voldgift framstår som både tynne og spekulative. Det er rein ansvarsfraskrivelse når KS sier at de ikke er arbeidsgivere. Det er det de lokale eierne som er, og

at det er de som må ta ansvar. Dersom dette er holdninga i ledelsen av KS, bør de kanskje la andre overta forhandlingsansvaret for kommunalt ansatte.

Den måten KS og regjeringa har handla på ved Unio-streiken 2021, er et angrep på selve velferdsstaten. Dersom de ikke klarer å ivareta velferdsstatens kjernetopper på en bedre måte, vil det bli svært vanskelig å beholde og rekruttere ansatte i sentrale tjenester som helse og oppvekst. Mangelen på lærere i barnehager og skoler og sykepleiere i kommunal helsetjeneste er påpekt og ropt varsku om i lang tid. Likevel toer man sine hender i KS og peker på kommuner og fylkeskommuner – som av regjeringa ikke gis økonomisk handlingsrom til å opptre særlig annerledes enn det de gjør i dag.

Vi i Pensjonistrådet i Utdanningsforbundet

Trondheim er tidligere tillitsvalgte i Utdanningsforbundet, Lærerforbundet og Norsk Lærergag, og vi kan ikke huske å ha sett en mer skammelig bruk av voldgift. Og dette tillater man seg i et land som i 2014 ble sterkt kritisert av ILO for hyppig og unødvendig bruk av tvungen lønnsnemnd. Likevel fortsetter regjeringa med en praksis som betyr at store grupper ikke har reell streikerett.

Det står liten ære av KS' og regjeringas framgangsmåter ved denne streiken. KS styres av lokale politikere, som ved årets tarifforhandlinger uttrykte både sympati og støtte overfor Unios streik. Denne støtten forventer vi at også kommer til uttrykk gjennom det arbeidet de framover kommer til å gjøre innad i KS. Dette ansvaret må de ta.

Pensjonistrådet | Utdanningsforbundet Trondheim

Har du noko på hjartet?

Meiningane dine er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på maks 8000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår. Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

● Pandemien

Vaksinering av lærerstanden: Lite og sent

22. juni var kunnskapsminister Guri Melby i nyhetene med beskjed om at kommunene fra nå kan prioritere lærere og andre ansatte i skoler og barnehager i vaksinekøen. Isolert sett bør en slik beskjed skape entusiasme og glede, men: Beslutningen om å kunne prioritere lærere ble tatt 465 dager etter at alle Norges skoler og barnehager ble stengt på grunn av covid-19-viruset. Stengingen skapte store utfordringer, ikke bare for barn, elever og deres familier, men for hele samfunnet. Skolens og barnehagens kritiske betydning for et fungerende arbeids- og samfunnsliv ble åpenbar, og det hastet med en gjenåpning.

Beslutningen om å kunne prioritere lærere ble tatt 419 dager etter lansering av de første smittevernveiledere og en delvis gjenåpning av skoler og barnehager 27. april 2020.

Smittevernveilederne har vært gjenstand for mye kritikk; de har vært dårlig tilpasset hverdagen i skoler og barnehager, og hyppige skifter mellom nivåer i trafikklysmodellen har ført til uforutsigbarhet og merarbeid. Lærere og ledere har imidlertid forholdt seg til tiltakene etter beste evne og møtt på jobb tross at de dermed utsettes for høyere smitte- og karantenerisiko. (Økt smitterisiko blant lærere ble dokumentert av Folkehelseinstituttet (FHI) 11. januar 2021). I samfunnet ellers har fysisk avstand og begrenset sosial kontakt vært de viktigste smitteverntiltakene, men disse tiltakene er vanskelige å følge opp i skoler og barnehager. Bekymring for å bli utsatt for smitte, og bekymringen for selv å være smittebærere, har vært høyst reell og en stor psykisk belastning for mange lærere i lang tid.

Myndighetenes langvarige motvilje mot å prioritere vaksinering av samfunnskritisk nøkkelpersonell i skoler og barnehager har satt spor etter seg i lærerstanden, skriver Tormod Korpås.

ILL.FOTO SONJA HOLTERMAN

Beslutningen om å kunne prioritere lærerne ble tatt 217 dager etter Utdanningsforbundets brev til FHI hvor vi ba om en vurdering av hvordan lærere som samfunnskritisk personell kan prioriteres for vaksinasjon. På denne tiden økte smitten mest i den yngre delen av befolkningen, og mediene kunne melde om nye virusvarianter. Det var stor usikkerhet om muligheten for gjennomføring av eksamen våren 2021. Vår henvendelse ble likevel ikke tatt til følge, og lærere måtte fortsatt møte i klasserom og i barnehager uvaksinert.

Myndighetenes langvarige motvilje mot å prioritere vaksinering av sam-

funnskritisk nøkkelpersonell i skoler og barnehager har satt spor etter seg i lærerstanden. Kombinert med erfaringene fra årets lønnsoppgjør sitter mange igjen med en opplevelse av å ikke bli sett eller verdsatt.

Når regjeringen endelig åpner for å kunne prioritere vaksinering av lærere før skolestart, er det et riktig og gledelig tiltak for å sikre lærere mot smitte når skoler og barnehager åpner til høsten. Vi setter pris på beslutningen, men den kommer altså for sent for å vekke noen entusiasme.

Tormod Korpås | leder i sentralt lederråd i Utdanningsforbundet

● Kjønnsroller

Til innspillet «La gutter få lekeslås» i Utdanning nr 8

I Utdanning nr. 8 (18. juni 2021) ser jeg det igjen: «La gutter få lekeslås». For en stund siden, i samme blad, var det en tekst om at gutter i småskolen hadde behov for å røre på seg. Kjære voksne velutdannede mennesker som jobber i skoleverket, kan dere si: «La barn få lekeslås» og barn i småskolen har behov for å røre mer på seg. Eller mener dere virkelig at jenter ikke har behov for å slåss, eller for den saks skyld, behov for å bevege seg mer.

Nina Haskilt

KOR ARTi'

Nettressurs med 410 sanger

Nytt repertoar på korarti.no - 20 nye sanger

 NORSK KULTURSKOLERÅD

● Årsmøtereresolusjon

Mistillit til den norske regjering

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Holmestrand 2021 stiller seg sterkt kritisk til den norske regjering, og mener at regjeringen ikke bryr seg om de ansattes arbeidsforhold i barnehage og skole under covid-19-pandemien.

Vi mener at regjeringen gjør en feilaktig vurdering når det blir viktigere å vaksinere stortingsrepresentanter enn ansatte i barnehager og skoler. Få ting i samfunnet er viktigere enn arbeidsinnsatsen og helsen til ansatte i barnehager og skoler. Den store smitteøkningen i skole og barnehage i Holmestrand i mars og april ble bare en bekreftelse på hva Utdanningsforbundet Holmestrand og Utdanningsforbundet sentralt tidligere har uttalt om behovet for vaksiner til ansatte i skole og barnehage.

Barn og ungdom trenger nærhet og omsorg, og dette kan ikke gjøres med én meter avstand, ei heller med munnbind, da dette visker ut ansiktsuttrykk. Det eneste smittevernet ansatte i skole og barnehage har hatt, er håndsprit. Derfor er det så viktig at vi får vaksiner. Vår tilstedeværelse for

barna og ungdommene er essensiell, men utfordres ved gjentatte karantener og ventekarantener.

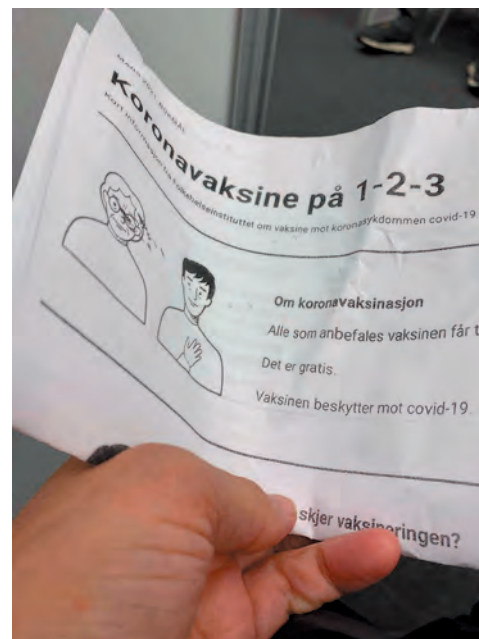
Når den norske regjeringen så bestemmer at de skal gå foran ansatte i skole og barnehage i vaksineøknen, har de gjort et alvorlig feilgrep; et feilgrep som direkte påvirker barn og ungdoms oppvekstvilkår og trygghet, og mistilliten til dem som skal lede landet kan ikke uttrykkes sterkt nok.

Årsmøte i Utdanningsforbundet Holmestrand krever derfor at den norske regjering gir vaksiner til ansatte i skole og barnehage før de bevilger seg selv vaksiner!

Utdanningsforbundet Holmestrand

Regjeringen gjør en gal vurdering når de prioriterer å vaksinere stortingsrepresentanter før ansatte i barnehager og skoler, skriver Utdanningsforbundet Holmestrand.

ILLFOTO SONJA HOLTERMAN

● Ekstrahjelp i skolen

Barnets beste er et grunnleggende hensyn

Utdanningsnytt.no publiserte nylig en fagartikkel om ekstrahjelp i skolen. Bør spesialundervisningen skje i eller utenfor klasserommet? Voksne kan ikke diskutere dette, eller finne svaret på dette alene. For å komme frem til hva som er til barnets beste, må voksne spørre barn.

Forandringsfabrikken Kunnskapssenter presenterte tidligere i vår funnene fra en undersøkelse der over 200 barn i grunnskolen deltok (<https://forandringsfabrikken.no/rapport-spor-oss-sa-far-dere-vite-2021>). Tema var hvordan det oppleves å få ekstrahjelp på skolen, og hvilke råd de har til pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og skolen for at ekstrahjelpen skal bli trygg og nyttig for dem det faktisk gjelder.

De fleste av barna i undersøkelsen sa at de hadde blitt tatt ut av klassen. Noen ble tatt ut for å få ekstrahjelp, andre fordi de hadde gjort noe som de voksne tenkte at forstyrret resten av klassen. Noen kjente det var vondt og ubehagelig å måtte gå ut av klassen, og noen følte de ble

fjernet fra fellesskapet. For andre var det helt fint å få mulighet til å ta seg litt luft eller gå ut på gangen. For noen kjennes det bra ikke å måtte være i klasserommet.

Hovedfunnene i undersøkelsen viser at det ikke finnes en standardløsning for god ekstrahjelp for alle barn. Alle barn er forskjellige og trenger forskjellige ting for å lære godt på skolen. Det er forskjellige ting som gjør at barn lærer, trives og opplever at ekstrahjelpen på skolen funker for dem. Blir ekstrahjelpen bestemt likt for alle barn, kan noen barn få ekstrahjelp som blir feil og lite nyttig for dem.

Etter FNs barnekonvensjon skal barnets beste være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Det gjelder også når et barn skal få ekstrahjelp. For å kunne vurdere barnets beste i den enkelte sak, må barns grunnleggende rettigheter for fremgangsmåte følges. Det innebærer at barnet må få nok, god og forståelig informasjon før ekstrahjelp vurderes og når

det bestemmes. Barnet må informeres om hva det vil si å få ekstrahjelp, alternativer og hva lærere eller foreldre har sagt om saken. Deretter må barnet få uttale seg fritt om hva det selv tenker og hva de voksne har sagt. Barnet må også informeres om at opplysninger fra eller om barnet ikke deles til andre voksne eller foreldre før barnet har blitt informert om delingen først og har fått uttale seg fritt om den.

Ofte er det mange voksne som diskuterer hva som er best for barn eller hva som gir barn god læring, men barn er tydelige på at voksne er nødt til å spørre hvert enkelt barn hva som er viktig. Dette kan være avgjørende for å vite om barn lærer og trives best i eller utenfor klasserommet og for å kunne gi så nyttig ekstrahjelp som mulig.

Nora Møllevik og **Leon Bell**, proffer,
Tobias Røed, politisk rådgiver,
Forandringsfabrikken

Opptakskrav er en gavepakke i kampen for høyere lønn

Hvordan kan vi lykkes bedre i lønnskampen? Erfaring viser at samfunnet lønner ikke en yrkesgruppe mer enn høyst nødvendig. Dette gjelder særlig for stillinger der det offentlige har tilnærmet monopol på arbeidsplassene, slik som for lærerne. Kommunene har liten konkurranse fra andre arbeidsgivere om lærerne, og det vet de å utnytte. Kommunene opptre samlet slik at de kan holde lønnsnivået så lavt som råd er. Lærerne er i et jobbmessig «fangenskap».

Det har gått partipolitikk om hvilke opptakskrav som skal gjelde for lærerne. Dette må Utdanningsforbundet heve seg over og heller vurdere hva som gir fordeler for vår arbeidsgruppe, og for samfunnet. Vi har for tida nedgang i søkertallene til lærerutdanningen. For en del studenter nytter det ikke å søke: De har ikke oppnådd 4 i den enkleste matematikken, eller de tilfredsstiller ikke andre karakterkrav fra videregående. Vår strategi må være å tviholde på opptakskravene, og gjerne arbeide for å heve kravene i andre fag som for eksempel norsk og engelsk. Dette er vårt beste forhandlingskort.

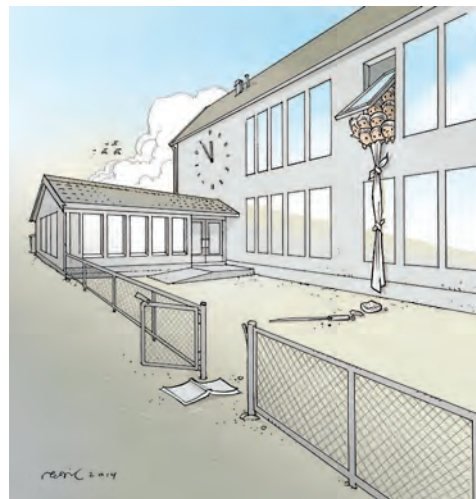
Høye opptakskrav gir respekt. Hva samfunnet er villig til å gi i lønn, avhenger blant annet av hvilken status yrket har. Lave opptakskrav gir lav prestisje (selv om mange lærerstudenter har

karakterbakgrunn langt over minimumskravene). Det er vanskelig å oppnå noe i lønnsoppgjør dersom folk flest har lave tanker om yrkesgruppen.

En viktig forutsetning for å oppnå en god lønnsutvikling er at utdanningen er så allsidig og fleksibel at en er kvalifisert også til jobber utenfor skolen. Dermed vil det oppstå en konkurranse-situasjon om arbeidskraften. Slik har ingeniørene greid seg relativt mye bedre i kommunal sektor enn lærerne. Utdanningsforbundet må ut fra dette arbeide for at lærerne har gode jobbmuligheter også utenfor skolen, og bidra til at det finnes tilleggsutdanninger som gjør det enklere for lærere å bytte «beite». Flere fagforeninger tilrettelegger kurs for sine medlemmer slik at de kan bli kvalifisert til andre stillinger. Det bør Utdanningsforbundet også legge opp til. Fagforeningen har ansvar for å bedre lønns- og arbeidsvilkår for lærerutdannede, ikke for at skolen har nok lærere. Det er arbeidsgivers ansvar.

Noen synes sikkert at disse tankene er for kyniske. Kanskje noe i det, men jeg tror ikke vi kommer utenom en tøffere linje med delvis nye strategier for å lykkes i lønnskampen.

John Ingebrigtsen | lektor emeritus

En allsidig og fleksibel utdanning som kvalifiserer også til jobber utenfor skolen, vil gi konkurranse om arbeidskraften, skriver John Ingebrigtsen.

ILL. EGIL NYHUS

Stigmatisering av elever

I juni settes standpunkt-karakter i orden og adferd på elever i avgangsklassene i videregående skole. Karakteren blir stående på deres vitnemål. Regelverket sier at den skal settes av rektor i møte med kontaktlærer og faglærerne. Eleven skal behandles individuelt og hens situasjon tas hensyn til.

Denne karakteren er meningsløs. Den har kanskje en funksjon rent pedagogisk ved de ulike terminoppgjør, men på et vitnemål eleven skal bruke senere i livet, har den kun funksjon som et brennemerke.

Vi har ikke helhetlige vurderinger som i fagene. Det er meget stor forskjell på skoler. Det blir ofte forskjell i de forskjellige klasser på samme skole. Noen lærere har et arsenal av anmerkninger som dokumentasjon, andre neglisjerer slendrian hos elevene. Den gode lærer oppdrar elever underveis

og er rollemodeller og veiledere. Elever glemmer, kommer for sent, leverer ikke arbeid i tide, svarer lærer frekt.

Hvilken rett har vi skolefolk til å stigmatisere elever som har helt ulike forutsetninger for å mestre skolehverdagen? Noen bor i en villa, andre bor med mange søsken i en liten leilighet. Dette pandemiåret med delvis nedstengte skoler og mye digital undervisning har synliggjort betydelige ulikheter og klasseforskjeller.

Som mangeårig inspektør og rektor gremmes jeg over at vi fremdeles i 2021 skal kunne sette karakter i orden og adferd på Preben og Moham-med. Dette er straff, ikke konstruktiv vurdering.

Terje Bjørø | skoleleder i Oslo

Standpunkt-karakter i orden og adferd til elever som går ut av videregående skole, er meningsløs og har kun funksjon som et brennemerke, skriver Terje Bjørø.

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

● Undervisningsmateriale

Tvil om Jesus har levd og feil i lærebøker

Ifølge Utdanningsnytt nr. 7, side 9, har det i en lærebok vært uttrykt tvil om Jesus har levd. Jeg skjønner godt at det kan synes at læreboken her er for bombastisk. Men det er også andre tilfeller hvor det er stor grunn til å reise spørsmål om troverdighet innen livssyn og vitenskap.

<https://biocosmos.no/post/laerebok-lyver-om-bondevik> kan fortelle at forrige utgave av Gyldendals lærebok Bi2 nederst på side 6 skriver: «I Norge forsøkte daværende kirke- og undervisningsminister Kjell Magne Bondevik å hindre at evolusjonslæren ble med i læreplanen for grunnskolen på midten av 1980-årene».

Det er helt utrolig at en lærebok kan servere en slik løgn. Årsaken er vel dårlig kildekritikk. Påstanden er fjernet i ny utgave, etter henvendelse fra Biocosmos.

Men nettsidene skal ikke ha hovedansvaret for å passe på lærebøker. Det må vel heller være myndighetene, og det ville være en fordel om de fikk drahjelp fra lærerorganisasjonene. Verre blir det for myndighetene og lærerorganisasjoner å gjete annet stoff som elevene møter innen livssyn og vitenskap. Selv det anerkjente Store norske leksikon er ikke ufeilbarlig.

I <https://snl.no/kreasjonisme> leser vi i nåværende utgave: «Kreasjonisme er en retning basert på overbevisningen om at universet, verden og alt liv er skapt slik som beskrevet i Bibelen.» Det høres greit ut, men videre finner vi «Kreasjonisme opptrer blant annet under navnet Intelligent Design». Da er det ikke greit lenger, for på nettsidene til Intelligent Design finner vi ikke beskrivelsen fra Bibelen og religiøs argumentasjon som forklaring på verden og alt liv. Tvert imot trekker man konklusjoner ut fra observasjoner og logisk tenkning. Vi kan faktisk argumentere for at Intelligent Design er like mye og like lite kreasjonistisk som utviklingslæren.

Helge Ersøy | medlem

Rett på sak

● Skolestart

Tilbake til (u)normalen

● **Helena Lund Blostrupsen**

nestleder i Elevorganisasjonen

FOTO PRIVAT

Vi må tenke nytt når vi snakker om å skape gode læringsmiljø og bygge tillit.

Ferien er snart omme, og skolestart nærmer seg med stormskritt. For Skole-Norge er det på høy tid at elevene får møte en skolehverdag uten rødt nivå og hjemmeskole, den såkalte «normalen». Likevel mener jeg at vi ikke trenger å gå tilbake til normalen når det kommer til de første ukene på skolen. Vi må tenke nytt når vi snakker om å skape gode læringsmiljø og bygge tillit.

Det å komme tilbake fra hjemmeskole var turbulent for mange elever. Undervisning fra senga hadde ført til mindre tilhørighet til det sosiale miljøet, større distanse mellom lærer og elev, og et læringsmiljø det var vanskeligere å delta aktivt i.

At hjemmeskole og strenge smittevernregler har hatt negative konsekvenser, snakkes åpent om, men det vi faktisk har bruk for, er konkrete planer for hvordan man kan skape gode læringsmiljø etter en lang periode med undervisning med veldig varierende kvalitet.

Etter perioder med hjemmeskole ble mange elever møtt med vurderinger på løpende bånd. Det eneste som sto på planen var å innhente nok vurderingsmaterieell for skoleåret var omme. Det er vanskelig å argumentere for at det var det vi trengte da. Lærerne

har ikke bare et ansvar for at elevene skal få opplæring i de ulike fagene, men også for å skape et trygt og godt miljø for læring. Dessverre kan sistnevnte fort forsvinne etter noen uker på skolen, når resultater blir førsteprioritet.

Møtet med en test-bonanza etter hjemmeskole hadde en demotiverende effekt, når vi i stedet burde brukt tid til å etablere et godt læringsmiljø og sikre at alle elevene fikk den opplæringen de hadde behov for og krav på.

For mange er det en lang vei å gå tilbake til den normale hverdagen. Å sette et høyt læringstrykk i fokus, uten å ta høyde for de sosiale utfordringene som henger igjen etter hjemmeskole, kan få større følger enn vi først antar.

Opplæringen i år må i enda større grad enn før tilpasses den enkelte elev. Tilpasset opplæring handler om at hver elev er unik, og trenger opplæring som passer dem. Dette blir ekstra viktig dette skoleåret, og det skjer ikke av seg selv.

Vi trenger en skolestart som faktisk retter søkelyset mot dialog og å skape tillit, ikke bare en uke eller to med lek og moro. Det er først da vi klarer å oppnå det læringsmiljøet og den tilhørigheten Skole-Norge skriker etter.

Den digitale skolen

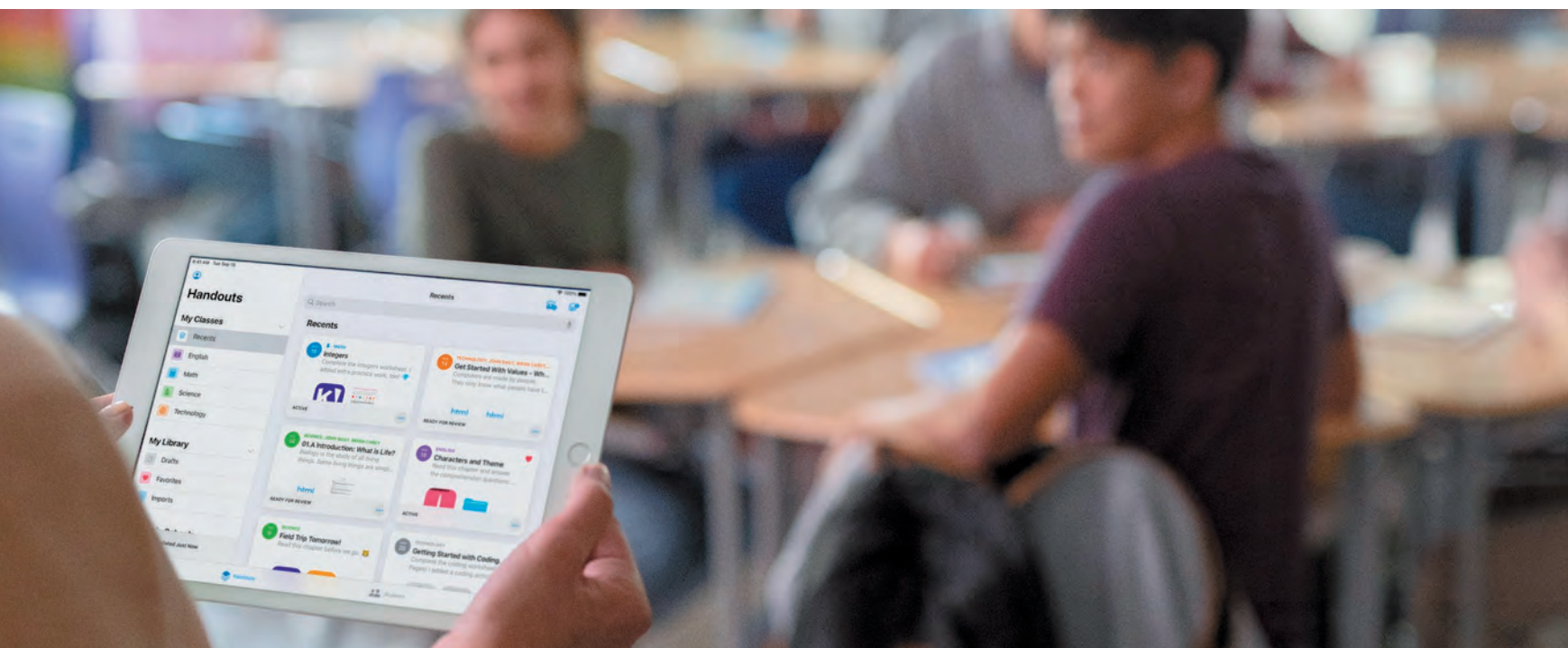
Bestående av Eplehusets Utdannings-team - Marit, Marte og Inger Lise - gjennomførte Eplehuset en hel dag med skoleledelsen i Altaskolen, der man sammen reflekterte, diskuterte og definerte praksis rundt sentrale elementer som var avgjørende for at skolene skulle lykkes. De sentrale elementer i den strategiske planleggingen var elementer som visjon og strategi, læring, profesjonsfelleskap og ramme faktorer.

- Strategisk planlegging er, etter min vurdering, helt essensielt for å lykkes med digitalisering i skolen slik at både skoleeier, skoleledelsen og lærerne kan møte utviklingen i skolen med et felles mål om at våre elever i Altaskolen skal oppleve mestring og motivasjon for å lære.

Anita Alice Jensen, Rådgiver oppvekst for Altaskolen

Basert på refleksjonene og diskusjonene sammen med skoleledelsen ble det etablert en systematisk tilnærming til den digitale prosessen, og dagen ble avsluttet med en milepælsplan som ga skolene retning for veien videre. Skoler som velger å gjennomføre strategisk planlegging sammen med Eplehuset får et bedre grunnlag og støtte i hele digitaliseringsprosessen. Dette fordi planen som utarbeides sammen gir en tydelig retning på hvor skolen skal og hva de konkret må gjøre for å komme dit.

[Les mer om hvordan skoleledere og lærere i Alta kommune, sammen med Eplehuset, har fått handlingsplaner og kompetansen til å imøtekomme kompetansemålene i Læreplanverket, på \[eplehuset.no/alta\]\(http://eplehuset.no/alta\).](#)

Inviter oss til din skole.

Vi har et sterkt ønske om å hjelpe alle institusjoner med å oppleve hva Apples omveltende teknologi har å by på. Vi hjelper dere gjerne med å finne produktene, tjenestene og finansieringsløsningene, og tilbyr den strategiske planleggingen og opplæringen skolene trenger for å legge til rette for elevers læring og utvikling.

[Ta kontakt med oss for en uforpliktende prat: \[skole@eplehuset.no\]\(mailto:skole@eplehuset.no\)](mailto:skole@eplehuset.no)

Historiske studier av læremidler er en kilde til å forstå landenes utvikling

● **Merethe Roos**
professor i historie ved
Universitetet i Sørøst-
Norge
FOTO PRIVAT

De nordiske landene er kjent for gode skoleprestasjoner og høy grad av lese- og skrivekompetanse i befolkningen. Kan man tenke seg en særegen nordisk modell for utdanning, på samme måte som for velferds-system og økonomi?

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Helt siden reformasjonen har skole og utdanning hatt høy prioritet i samfunnet i Norden. Opprinnelig var utdanning et anliggende som kirken tok seg av, men i takt med den generelle utviklingen ble ansvaret gradvis skjøvet over på samfunnet. I Norge kom den første skoleloven i 1739, og de andre nordiske landene fulgte etter med nasjonale skolelover de påfølgende århundrene. I hele Norden banet skolelovene veien for utviklingen av nasjonale skolesystemer som peker fremover mot vår tid.

Politiske og sosiale prosesser påvirker skolens utvikling

Skolesystemene i de nordiske landene har mange likheter. Blant annet er skolegangen gratis, jenter og gutter tilbys samme grunnopplæring, utdanningen er lik i byer og på landet, og alle land har nasjonale læreplaner som de legger til grunn for undervisningen. Samtidig er det også forskjeller mellom landene, og skolens utvikling kan ses i lys av politiske og sosiale prosesser som har skjedd i ulik takt og med ulike fortegn i hvert land. De nordiske land har imidlertid til felles at de er kjent for gode skoleprestasjoner og høy grad av lese- og skrivekompetanse. Forskere har derfor stilt spørsmål om det finnes en særegen nordisk modell for utdanning, slik man gjerne snakker om en nordisk modell når det gjelder velferdssystem og økonomi. Denne nordiske utdanningsmodellen må ses i lys av landenes komplekse og sammenvevde historie, like mye som den må ses i lys av det 20. århundrets velferdsstat og sosialpolitikk.

Utgangspunktet for skolen var protestantisk trosfellesskap

Skolens læremidler må til enhver tid forholde seg til de gjeldende nasjonale planer for utdanning så

vel som til de gjeldende politiske strømninger og bestemmelser. Historiske studier av læremidler kan derfor fortelle oss mye om hvordan skolen har utviklet seg, og hvordan skolen har tatt opp i seg endringer i politikk og samfunnssyn opp gjennom årene. I antologien «Exploring Textbooks and Cultural Change in Nordic Education 1536–2020» har forskere fra alle de nordiske land tatt for seg læremidler fra reformasjonen til vår egen tid og vist hvordan lærebøker og andre læremidler forholder seg til sine omgivelsene. Boken er redigert av et nordisk redaktørteam, bestående av Merethe Roos og Kjell Lars Berge (Norge), Henrik Edgren (Sverige), Pirjo Hiidenmaa (Finland) og Christina Matthiesen (Danmark), og ble gitt ut tidligere i år. Bokens bidragsyttere fikk følgende spørsmål før de startet: I hvilken grad preges lærebøkene av myndighetenes kontroll? I hvilken grad er lesernes deltagelse forutsatt i teksten? Og hvem er representert i lærebøkens innhold og didaktikk? Gjennom flere studier viser antologien hvordan undervisningen i århundrene etter reformasjonen bar preg av utenatføring av forklaringer av Martin Luthers katekisme. Dette gjelder for alle landene i regionen. Samtidig var latin det dominerende skolespråket. Skolegangen ble gjennomført med ett hovedformål: å gi barna og de unge fordypning i den kristne tro, og å oppdra dem til å bli gode og moralske borgere. Utgangspunktet er dermed eksplisitt knyttet til et protestantisk trosfellesskap, og resulterer i en felles kulturarv med retning mot vår egen tid.

Skolebøker som redskap for nasjonsbygging

Med opplysningstiden ser man at skolens lærebøker blir brukt som redskap i landenes nasjonsbygging og sosiale utvikling. Dette reflekterer >

«De nordiske land har imidlertid til felles at de er kjent for gode skoleprestasjoner og høy grad av lese- og skrivekompetanse.»

«Den leseren som er representert i bøkene, er i økende grad det frigiorte mennesket.»

patriotismen som nå utvikler seg i regionen; det nasjonale får økt verdi, og den nasjonale identiteten samler borgerne og holder landet sammen. Samtidig må lærebøkene i økende grad også forholde seg til vitenskapens utvikling, noe som ofte resulterer i et spenningsforhold mellom tro og viten. Dette ser vi ikke minst etter at presten Peder Andreas Jensens lesebok ble innført i Norge i 1863, tre år etter vedtaket av Lov om Almueskolevesen paa Landet. Jensens bok inneholdt blant annet folkeeventyr, viser og tekststykker som omhandlet datidens forståelse av naturlære og geografi. Dette vakte så stor ergrelse blant konservativt troende at enkelte fant det best å opprette egne skoler som forholdt seg til Martin Luthers katekisme. Sammenligner man svenske og finske lesebøker fra samme tidsperiode, ser man at det viktigste er å utvikle sterke nasjonale identiteter hos svenske og finske barn, og at dette blir gjort på ulik måte i de to landene, avhengig av hvilke historiske narrativer som dominerer. Det patriotiske elementet er imidlertid også til stede i norske og danske lærebøker, også her knyttet til landenes nasjonale myter og fortellinger.

Kan spore utviklingen av velferdsstaten

Det 20. århundrets læremidler reflekterer et århundre med store omveltninger. I antologien legges det særlig vekt på å vise hvordan fag som har hatt sin spede begynnelse i det 19. århundrets siste halvdel og som spiller nye tanker om hva mennesket er, tar til seg impulser fra kontinentet. Et slikt fag er kroppssøving eller gymnastikk, som innføres på 1920- og -30-tallet, og som opprinnelig knyttes til disiplin, karakter og respekt. I skyggen av århundrets verdensomspennende kriger endres idealene, og etter 1945 blir motivasjonen for bevegelse og det å holde seg i form

i økende grad knyttet til fritiden. Velferdsstatens fremvekst ses blant annet gjennom opplæring i familieplanlegging. Seksualundervisning introduseres på ulike tidspunkt i landene, der Sverige og Danmark klart fremstår som de mest liberale. Men nye vinder blåser også i Norge på dette området, og Karl Evangs tanker fra 1930-tallet, om at seksualitet må forklares vitenskapelig heller enn moralsk, får snart feste i skolens undervisningsmateriale. Det er til stor ergrelse for konservative krefter i samfunnet, men til tilsvarende stor glede for den politiske og kulturelle venstresiden.

Myndighetenes kontroll reflekteres mindre i lærebøkene

Utviklingen i de nordiske land i det 20. århundre spiller samfunn der det sekulære får stadig større plass og betydning, på bekostning av de religiøse tradisjoner som tidligere var et sterkt fellestrekk i regionen. I vår egen tid har samfunnets digitalisering også satt sitt preg på skolen, og læreren står i dag overfor et stort mangfold av alternative læremidler enn bare for noen få tiår siden. Sett under ett viser studiene i antologien at lærebøkene mindre og mindre reflekterer myndighetenes kontroll dess nærmere vi kommer vår egen tid, og at de i økende grad åpner opp for lesernes eller publikums deltagelse. Den leseren som er representert i bøkene, er i økende grad det frigjorte mennesket, som foretar valg og avgjørelser på bakgrunn av egen fornuft og egne meninger. Samtidig må fornuft og dømmekraft også hjelpe læremidlenes brukere til å navigere i et stadig mer uoversiktlig læremiddellandskap.

Mat- og helsekonferansen 2021

Med mat- og helsefaget inn i framtida:

Fagfornyelse, forankring og forskning

Torsdag 28. oktober kl. 10-17. OsloMet: Campus Pilestredet

Konferanseprogram

10.00 Velkommen og åpning av konferansen

Fagfornyelse og forskning

- 10.30 Kompetanse i grunnskolen og rekruttering til høyere utdanning
- 10.45 Fagfornyelse, forankring og forskning
- 11.05 Kulturelt innslag
- 11.25 Oppdatering av de nordiske ernæringsanbefalingene: helsefremmende og bærekraftige
- 11.45 Bærekraftig matforbruk
- 12.05 Minglelunsj

Læreplan, kompetanse og rekruttering

- 13.00 Tidlig innsats i mat- og helse, 1. – 4. trinn
- 13.20 Mat- og helsefagets ubrukte potensial – med perspektiver på framtida
- 13.40 Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser? Om læreres undervisning i matlaging på ungdomstrinnet.
- 14.00 Mat- og helsefaget og yrkesfag i videregående opplæring
- 14.20 Kommunalt nettverk i mat- og helsefaget

Mat og helse – fra ernæring til fellesskap

- 15.10 Et historisk blikk på mat og spisevaner i Norge
- 15.30 Mat og måltider i skolen: En helhetlig tilnærming for læring, mestring og trivsel
- 15.50 Måltidet i LK20
- 16.10 Praksiserfaringer fra mat- og helselærere:
 - Erfaringer fra 4. trinn
 - YouTube som læringsressurs
 - Hvordan jobbe med bærekraft på ungdomstrinnet?
- 16.50 Med LMHS og mat- og helsefaget inn i framtida!

Påmeldingsfrist 1.oktober

Konferansen har åpning for presentasjon av postere

19.00 Jubileumsmiddag (egen påmelding)

Festtaler: Andreas Viestad

Mer informasjon om konferansen og påmelding:

www.matoghelse.org

Arrangører

Nasjonalt senter
for mat, helse og
fysisk aktivitet

OSLOMET

Samarbeidspartnere

Helsedirektoratet

Skyr®
ORIGINAL
ISLANDSK YOGHURT

Mikkjelhaug

SKOLELYST

Minneord

● Harald Olsen (1945–2021)

Forfatteren, universitetslæreren, forskeren og pilegrimsentusiasten Harald Olsen gikk bort 1. pinsedag, 75 år gammel. Han vil bli savnet av mange, ikke minst på Sørlandet og Vestlandet og i Telemark. Det er sagt om han at både hans yrkeskarriere, forfatterskap og styrende virksomhet har vært å overskride grenser og skillelinjer og å begi seg ut i ukjente landskaper. For eksempel de keltiske.

Karrieren startet med at han som cand.real. fra Universitetet i Oslo ble høyskolelektor ved Distriktshøgskolen i Bø og ble betatt av dennes engasjement i miljø og kultur og distriktenes potensial. Han flyttet så til Arendal og ble konsulent i sekretariatet for Det regionale høyskolestyret for Agder-fylkene i Grimstad. Her engasjerte han seg i Skagerak-Kattegat-prosjektet, som omfattet samhandlingen mellom Sørlandet, Bohuslen og Nord-Jylland, mens han koordinerte deltidsstudier utover i regionen for opptil 6000 deltidsstudenter, der Agder-fylkene ble foregangsfylker i landet.

Harald hoppet så over til sitt hjerte barn kultursektoren, som kultursjef i Froland og deretter i Arendal, og endte opp i den krevende stillingen som direktør for alle de fem kunsthøgskolene i Oslo. Der måtte han takle så vel lederstrid som kompetansestrid, men fikk likevel viktige byggplanlagt og reist. Da han fikk nok av interesse-motsetningene i Tigerstaden, ble han tilbudt og tok imot en ny stilling som seniorrådgiver/forsker ved Universitetet i Agder og trivdes i den fram til pensjonsalderen. Alt i 2005 ble han medlem av Agder Vitenskapsakademi for sin kompetanse og allsidighet.

Sterkest i Haralds forfatterskap står nok bøkene «Ilden fra vest», «Den østlige pilegrims vei», «Havets pilegrimer» og «Bønn ved havet». Om den siste skrev medvandrerens Stavanger-biskop

FOTO PRIVAT

emeritus Erling Pettersen nylig: «Her finner vi det hjertespråk som evner å gripe helhet, kompleksitet, sammenheng og skjønnhet i livsnerven. Det er dette bønnens språk som bærer, som det heter i siste del av «Skumringstimen»: – Når livets skumring kommer, hjelp meg Herre å gi slipp på det som svinner og ta imot det som kommer i visshet om at du fyller alle tider med lyset fra din evighet.»

Harald Olsen var en viktig røst i vårt offentlige rom og gledet også mange med sin basstemme i Freedom Quartet og i koret Fiskarane i Tananger, hans fødested. «Harald er vestvendt i sin sjel», sa hans mor. Ikke rart at han gjorde en stor innsats for Utstein Pilegrimsgard og på Utstein Kloster og sto på til det siste. Han gledet seg stort over å få utgitt boken «Hellig sted» så sent som i 2020. Hans mailadresse var peregrinatio, pilegrimsvandrer.

Thor Einar Hanisch, UIA Senioruniversitetet og Agderkultur, regional høyskolelektor for Agder-fylkene 1980–94

● Gerd Buene Mortensen (1937–2021)

Det tynnes blant de første medarbeiderne fra Agder distriktshøgskoles (ADH) pionertid under høyskolens første direktør Halvor Vegard Hauge fra 1969 til 1971. Som rektor ved Katedralskolen alt fra 1960 samlet han alle trådene i sitt visjonære univers: Kristiansand Museum (KM) Universitetsundervisningen, Universitetskomiteen, Agder Akademi, Katedralskolen og ADH; og i høy, ofte ganske krevende grad, også engasjerte frivillige ressurspersoner. Som han på sin milde måte påvirket til å ta ofte, ikke, eller marginalt lønnete tak, for den gode sak: Møysommelige skritt på veien fram mot et universitet på Sørlandet.

En av disse brennende sjelene var Gerd Buene Mortensen, som gikk bort 5. juni på Grimtunet, 84 år gammel, etter lang tids svekket helse. Gerd har nok gått litt under radaren i oppmerksomhet i fortid og nåtid, men bør minnes som en av Hauges betrodde medarbeidere, især i det praktiske arbeidet. Gerd's arena var spesielt museets administrasjon og universitetsundervisning, i noen grad også akademiet. Om dette har hun selv skrevet i Agder Vitenskapsakademis Årbok for 2014 i tilknytning til et foredrag jeg holdt om Hauge som institusjonsbygger. Konsentrat: «Da jeg (Gerd) begynte i 1965, som første administrativt ansatte i regulær stilling, holdt KMs kontorer til i øverste etasje i Folkebibliotekets gamle bygg på Torvet. Da Hauge alt i 1960 så på forholdene for museets aktstykker sammen med vaktmesteren, sa han at han nesten ble på gråten. Der og da lovte han seg selv og alle at for KM måtte det bygges, og det på Gimle Gård!

Da ADH kom til i 1969 og etablerte seg i Norske Folk-gården ved Wergelandsparken, fikk også KMs ansatte likevel gode lokaler der. Mine arbeidsoppgaver var selvstendige og varierte – med sekretærfunksjoner for museets styre som saksbehandler og referent, og med budsjettarbeid, regnskap, personalsaker etc. Jeg fungerte

FOTO PRIVAT

også som administrativ leder ved museets kontor og for universitetsundervisningen, mens KM-bestyrerne, først Peter Valeur, så Ovin Udø, så Per Arvid Åsen, var de faglig og administrativt ansvarlige. Det meste var «nybrottsarbeid». Flere ganger reiste jeg inn til Universitetet i Oslo for «opp-læring» og ble tatt vel imot ved aktuelle fakulteter». Selv kan jeg bekrefte at Gerd Buene Mortensen også senere fikk oppgaver som viste at hun

var verdsatt og respektert. Som at hun i perioden 1984–87 ble valgt av KMs styre til å delta i møter med Stortingets kirke- og undervisningskomité om å skaffe bygg for KM. Og ikke minst: At hun som den første kvinne fra administrativt personale ble valgt inn i Landsstyret for De Norske Naturhistoriske Museer i 1985. Inntil da hadde kun mannlig vitenskapelig personale blitt valgt inn i dette styret.

Gerd Buene, gift Mortensen, var født i Høyanger 2. oktober 1937 og vokste opp med sine foreldre Gunhild og Ingvald Buene, tvillingbroren Ivar og de eldre søstre Selly og Anna. Gerd hadde meget gode evner og tok realskolen i Høyanger, gymnas fantes ikke. Hun flyttet til Kristiansand og tok artium som privatist ved siden av all jobbingen for Hauge. Her styrket hun stadig sin kompetanse. Så lenge hun orket var hun aktiv deltaker i Universitetet i Agders Senioruniversitetet og i kulturlivet ellers, belest, kunnskapsrik, aktuell, og med sine meningers mot. Mange vil savne henne. Må fred være med Gerd Buene Mortensens gode minne.

Thor Einar Hanisch, UIA Senioruniversitetet og Agderkultur, regional høyskoleledende for Agderfylkene 1980–94

Visste du at annonser hos oss sees av 306.000 lesere?

Annonserer?

Kontakt Mona Jørgensrud i HS Media,
mj@hsmedia.no

Utgivelsesplan 2021

annonsefrist/utgivelsesdato

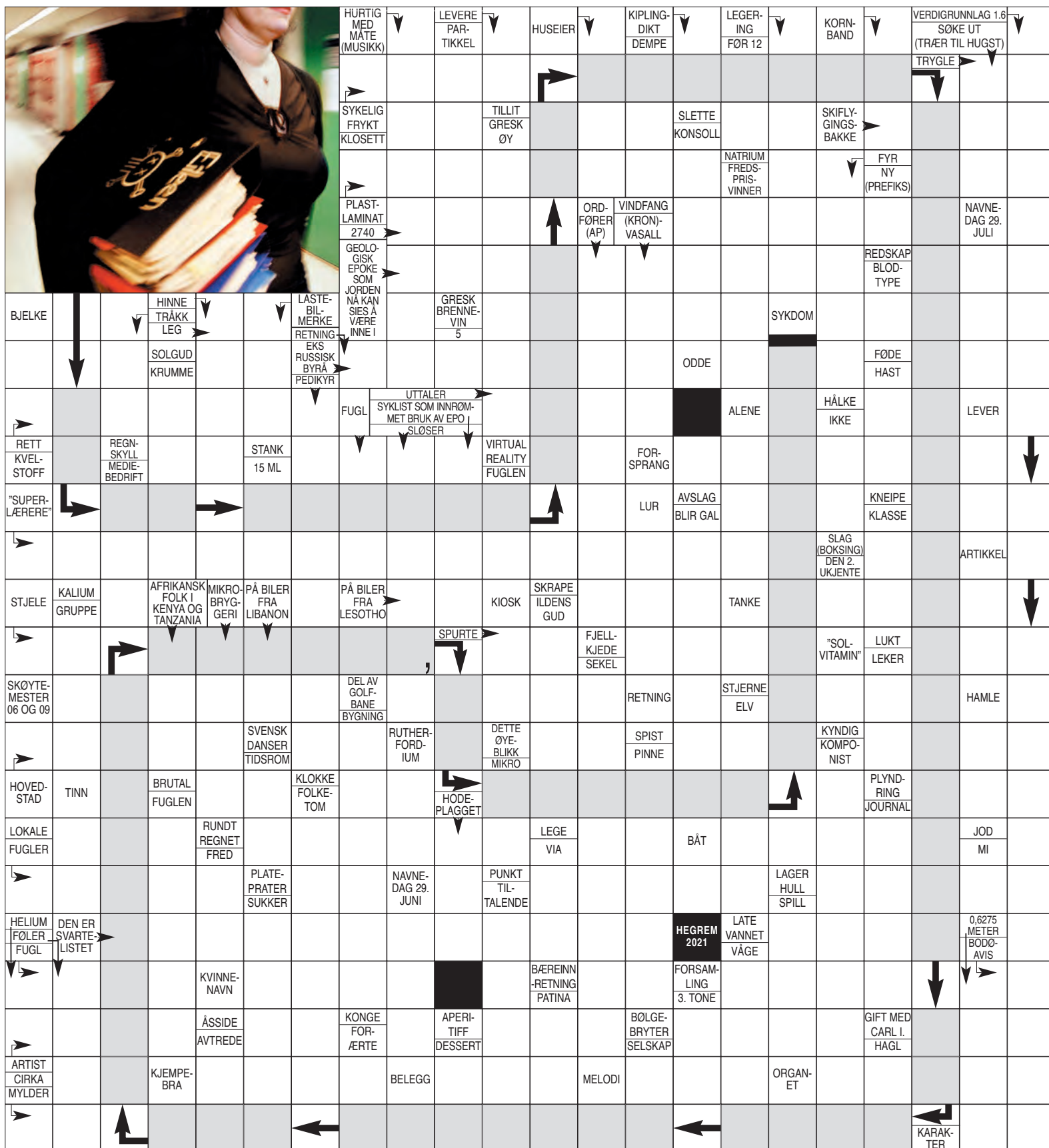
10	25. august/10. september
11	15. september/1. oktober
12	6. oktober/22. oktober
13	27. oktober/12. november
14	17. november/3. desember

kryssord

Innsending

Løsningssetningen med navn og adresse sendes
Utdanning i e-post innen tirsdag 31. august:
kryssord@utdanningsnytt.no
To vinnere får boksjeck.

FOTO: TOW-EEIL JENSEN

Louise Sandaker Hannon |
advokatfullmektig hos Raugland Advokatene

FOTO RAUGLAND ADVOKATENE

Ikke fritt frem for innsyn i arbeidstakeres e-post og elektroniske dokumenter

Det er kun unntaksvis, i to tilfeller, at arbeidsgiver kan foreta innsyn i en ansatts e-postkasse eller annet elektronisk lagret materiale.

Det første tilfellet er hvis det er nødvendig for å ivareta den daglige driften eller andre berettigede interesser ved virksomheten. Det andre tilfellet er ved begrunnet mistanke om at arbeidstakers bruk av e-post eller annet elektronisk utstyr medfører grovt brudd på de plikter som følger av arbeidsforholdet eller kan gi grunnlag for oppsigelse eller avskjed.

Arbeidsgivers adgang til innsyn i arbeidstakeres e-post med videre er regulert i en egen forskrift: forskrift om arbeidsgivers innsyn i e-postkasse og annet elektronisk lagret materiale (heretter omtalt som «forskriften»). Arbeidsgiver må følge strenge prosedyreregler i forkant og under gjennomføringen av selve innsynet.

Arbeidstaker skal varsles før arbeidsgiver gjennomfører innsyn. I varselet skal arbeidsgiver begrunne hvorfor de skal gjennomføre innsyn og orientere om arbeidstakers rettigheter etter forskriften. Så langt som mulig skal arbeidstaker få anledning til å uttale seg og gis mulighet til å være til stede under gjennomføringen av innsynet. Tillitsvalgte eller en annen representant kan bistå arbeidstaker.

Arbeidstaker har innsigelsesrett, det vil si en rett til å protestere. Arbeidsgiver plikter å opplyse om denne retten.

Hvis arbeidsgiver gjennomfører innsyn uten forhåndsvarsel eller uten at arbeidstaker er til stede, skal arbeidstaker underrettes skriftlig så snart innsynet er gjort. Underretningen skal inneholde en begrunnelse for hvorfor innsyn ble gjennomført, arbeidstakerens rettigheter, opplysninger om hvilken metode for innsyn som ble benyttet, hvilke e-poster eller andre dokumenter som ble åpnet og resultatet av innsynet.

Arbeidsgiver må i størst mulig grad unngå å åpne e-poster, dokumenter eller tilsvarende som ikke er nødvendige eller rele-

vante for formålet med innsynet. Det kan være fornuftig å lage kjøreregler i forkant av innsynet, slik at arbeidsgiver og arbeidstaker har en omforent forståelse av hvilke retningslinjer som gjelder ved innsynet.

Datatilsynet foreslår å kvalitetssikre søkeordene som skal brukes før innsynet, at arbeidstaker gis anledning til å foreslå hvilken type korrespondanse som bør vernes mot innsyn (privat e-post, fagforeningskorrespondanse og lignende), begrense antall arbeidsgiverrepresentanter som gjennomfører innsynet, og at arbeidsgiver ikke leser mer av en e-post eller et dokument enn det som er nødvendig for å avgjøre relevansen.

Arbeidsgivers innsyn i e-postkasse med videre anses som et kontrolltiltak etter arbeidsmiljøloven kapittel 9. Vilkårene for å iverksette kontrolltiltak må derfor også være oppfylt. I tillegg må forskriften praktiseres i lys av personvernforordningen (GDPR).

Arbeidstakeres personvern på arbeidsplassen anses beskyttelsesverdig, og dette er bakgrunnen for at arbeidsgiver ikke fritt kan gjennomføre innsyn i ansattes digitale plattformer eller personlige områder i virksomhetens nettverk. Datatilsynet fører tilsyn med at bestemmelsene i forskriften overholdes.

En del arbeidstakere i barnehage- og skolesektor bruker eget utstyr, typisk mobiltelefon, til arbeidsrelaterte oppgaver. Det er verdt å merke seg at reglene i forskrift om arbeidsgivers innsyn i e-postkasse og annet elektronisk lagret materiale ikke gjelder for innsyn i arbeidstakerens private utstyr, selv om det er benyttet i arbeidssammenheng.

Det er ikke anledning til å inngå en avtale til ugunst for arbeidstaker som avviker fra bestemmelsene i forskriften. Samtykke gir heller ikke grunnlag for innsyn.

«Arbeidstaker skal varsles før arbeidsgiver gjennomfører innsyn.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Terje Skyvulstad | nestleder

FOTO STIG WESTON

Valget

13. september er det stortingsvalg. Når dette leses, har valgkampen vært i gang i flere uker. Mange viktige politiske saker står på dagsorden. Det er både store globale utfordringer som klimakrisen og det grønne skiftet, flyktningsstrømmer, økende økonomiske og sosiale forskjeller, og nasjonale utfordringer som oftest er knyttet til de globale. Felles for alle disse utfordringene er at de havner i fanget på og må løses av de som i dag er barn og unge. Derfor er kunnskapen, holdningene og verdiene vi formidler til de unge gjennom utdanning, helt avgjørende for hvordan utfordringene kan løses til det beste for flest mulig.

God utdanning er knyttet til de aller fleste av sakene på den politiske dagsorden, og derfor regner vi med at utdanningspolitikk også i denne valgkampen vil være blant de temaene som avgjør hvilket parti folk vil stemme på.

Likevel har partiene svært like mål for utdanningspolitikken. Når man leser utdanningsdelen av partiprogrammene, framstår det nemlig som om partiene fra høyre til venstre er enige om det aller meste. De ønsker seg flere kvalifiserte lærere som alle skal få veiledning de første årene i yrket. De ønsker at lærere skal få færre rapporteringsoppgaver slik at de kan konsentrere seg om kjerneoppgavene rettet mot barnehagebarn og elever. Og de har som mål at alle lærere skal få anledning til å holde ved like og oppdatere kompetansen gjennom yrkesløpet.

Dette er alle gode mål som Utdanningsforbundet og lærerprofesjonen også mener er viktige. Det er likevel et faktum at disse forbedringsmålene er knyttet til mangler som har eksistert i lang tid. Rekrutteringen av lærere med godkjent lærerutdanning har vært for dårlig, lenge. Både i barnehagen og skolen har dette vært et problem. Det opprettes for få lærerstillinger sett i forhold til antall barnehagebarn og elever, og vi bruker ansatte uten lærerutdanning i disse stillingene. Målet om at alle nyut-

dannede lærere skal få veiledning de første årene i yrket, har eksistert siden 1990-tallet, men ennå er det et mindretall som får slik veiledning med akseptabel kvalitet. Og svært få steder har man klart å redusere lærernes rapporteringsforpliktelser. Her har utviklingen snarere gått i feil retning.

Så hvorfor har ikke ulike regjeringer klart å omsette felles mål til handling? Mye handler om fordelingen av myndighet og styringsmekanismer som gjelder mellom stat og kommunesektor. Dette handler om hvordan man balanserer målet om kommunalt selvstyre opp mot barnehagebarns og elevers rett til et likeverdig og godt opplæringsstilbud. Det holder ikke å lese hvilke mål partiene har på utdanningsområdet. Man må også se på hvilke styringsvirkemidler partiene ønsker å gi nasjonale myndigheter. Hvordan vil de sikre et likeverdig og godt opplæringsstilbud slik at målene i partiprogrammene kan innfris? En viktig prøvestein er forslaget til ny opplæringslov, som regjeringen har lovet å legge fram før valget.

Dette forslaget vil gi svar på om partiene vil gjøre det vanskeligere å tilsette folk uten lærerutdanning i lærerstillinger, om de vil videreføre eller innskjerpe krav til bemanning og lærertetthet, og hvilke andre bestemmelser som kan bidra til å nå de målene som det er så stor enighet om.

Etter årets lønnsoppgjør og de syltynne begrunnelsene som politikerne brukte for å avslutte streikene på tariffområdene KS og Oslo kommune, synes imidlertid en ting å være sikkert: Ingen av de store partiene ser ut til å se sammenhengen mellom rekrutteringsutfordringene i utdanningssektoren og lønnsnivået til lærergruppene. Det er derfor ingen grunn til å la partiene slippe unna i valgkampen med bare å vise til de flotte partiprogrammene.

«Det er derfor ingen grunn til å la partiene slippe unna i valgkampen med bare å vise til de flotte partiprogrammene.»

MOBBING: Mange barn og ungdommer opplever mobbing i hverdagen sin. Utdanningsforbundet er med videre når arbeidet mot mobbing i Partnerskap mot mobbing nå er videreført.

FOTO MOSTPHOTOS.COM

Fortsatt sammen mot mobbing

Utdanningsforbundet forplikter seg til å jobbe for at alle barn og unge skal ha det trygt og godt uten mobbing, gjennom Partnerskap mot mobbing.

– Partnerskap mot mobbing betyr mye for Utdanningsforbundet. Det er noe vi bruker mye tid og ressurser på, og det er et bra samarbeid, sier nestleder Terje Skyvulstad i Utdanningsforbundet.

I vår ble en ny samarbeidsavtale i Partnerskap mot mobbing signert av Utdanningsforbundet, regjeringen og 13 ulike organisasjoner. Den nye avtalen gjelder for 2021 – 2025, og nå pågår innspurten av arbeidet med en ny handlingsplan for partnerskapet for perioden.

Avtalen forplikter partnerne til å sette mobbing på dagsorden, og bidra til at alle barn og unge har et godt barnehage-, fritids- og skolemiljø - uten mobbing.

– Dette arbeidet skjer ikke bare i Oslo og i kontorer der. Vi er opptatt av å bruke nettverket vårt ut til kommuner, skoler og barnehager der vi har tillitsvalgte. Det går an å skape lokale partnerskap. Elevene og barn skal kjenne en for-

skjell på det arbeidet vi gjør i partnerskapet, sier Skyvulstad.

Partnerskap mot mobbing (PMM) ble dannet i 2016, med en avtale som strakk seg ut 2020. Partnerskapet er en forlengelse av Manifest mot mobbing, der Utdanningsforbundet også var en part.

Alle organisasjonene som er med som partnere jobber inn mot barn og ungdom, mot barnehager, fritidsarenaer og skoler på ulike vis.

Partnerskap mot mobbing deler hvert år også ut midler til prosjekter og tiltak som bidrar til økt lokal kompetanse og bedre samarbeid mot mobbing og krenkelser.

Les mer her:
partnerskapmotmobbing.no

Les mer om mobbing her:
utdanningsforbundet.no/emner/mobbing/

Lærerrommet: Hvordan møte krenkelser og hatprat i skolen?

Hvilke grenser flytter krenkende ord på i et læringsmiljø? Hvordan skal lærere klare å skille mellom det som er ladet med negative følelser, ment for å krenke og såre, og når er det sjargong og spøk?

Dette er tema i episode 74 av podkasten Lærerrommet. Gjestene er daglig leder Jørgen Watne Frydnes av Utøya AS, rektor Mats Thyli i osloskolen og professor Claudia Lenz ved MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn.

Hør Lærerrommet på udf.no, eller på Apple Podcasts, SoundCloud, Acast og Spotify

FORSIKRET: Tingene til barnet ditt kan være dekket under din innboforsikring også i studentbolig.

FOTO ANNA-JULIA GRANBERG

Innboforsikring på studiested?

Nå er det studiestart, og mange studenter flytter ut for å bo i nærheten av sitt studiested.

Har du innboforsikring hos oss gjelder denne på barns hybel på studiested i Norden, så lenge de er studenter.

Forsikringen dekker brann, tyveri, vann- og naturskade på innbo og løsøre med inntil 3 millioner kroner per skade. Hvis barnet ditt er medlem av Pedagogstudentene, tilbyr vi en egen studentforsikring til kun kr 996 i året.

Forsikringen inneholder både innbo-, reise-, uføre- og ulykkesforsikring.

Les mer om innboforsikring og studentforsikring på udf.no.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for kommunikasjon i Utdanningsforbundet.

Slik kan pengene bli igjen i ba

I juni kom Storberget-utvalgets rapport om finansiering av private barnehager. Noe av formålet var å finne måter å sørge for at penger som bevilges til barnehage, forblir der.

Det har i løpet av sommeren kommet mange usaklige påstander om Storberget-utvalgets rapport. Her forsøker vi å rydde i misforståelsene.

Det er fire områder som Utdanningsforbundet mener at ny regulering av finansieringen bør løse:

- Det skal ikke være mulig å ta ut fortjeneste fra drift av barnehage. Det må være full åpenhet og innsyn i hva barnehagene bruker offentlige tilskudd og foreldrebetaling til.

- Kommuner kan ikke være forpliktet til å finansiere barnehageplasser til evig tid. Det må være mulighet til å fordele eventuelle reduksjoner av antall barnehageplasser mellom private og kommunale barnehager på en rettferdig og forutsigbar måte. Det kan ikke være slik som i dag, at reduksjoner oftest tas av de kommunale.

- Når en kommune ønsker å gjøre kostnadskrevende kvalitets tiltak i egne kommunale barnehager, må kommunen kunne kreve tilsvarende kvalitetsheving i private barnehager, dersom det ligger til grunn for tilskuddet. Et eksempel på dette er når en kommune i dag forsterker bemanningen med ekstra barnehagelærere. Da blir kommunens barnehageplasser dyrere, og kommunens tilskudd til private øker tilsvarende. Kommunen kan ikke i dag stille krav om at de private også skal sette inn ekstra barnehagelærere.

- Både kommunale og private må kunne påta seg det samme ansvaret for barn med særlige behov, og for alle andre grupper av barn.

Ansattes lønns- og arbeidsvilkår

Utvalget foreslår at ansatte i private barnehager skal sikres lønn og andre arbeidsvilkår som er minst like gode som i relevante landsomfattende tariffavtaler. Utdanningsforbundet mener dette kan bidra til bedre lønns- og arbeidsvilkår for medlemmer som arbeider i barnehager som mangler tariffavtale.

● Private barnehager

- Utdanningsforbundet har en barnehagepolitikk for alle barnehager – uansett eierform.

- Utdanningsforbundet mener at det skal være enkelt å få innsyn i hvordan barnehager drives, og er opptatt av god og likeverdig kvalitet til alle barn – og gode og likeverdige arbeidsvilkår for alle ansatte.

DEBATT: Steffen Handal i Utdanningsforbundet vil ha en saklig debatt om barnehager.

FOTO: STIG WESTON

Selv om Utdanningsforbundets representant har vært en del av flertallet i Storberget-utvalget, har ikke forbundet forpliktet seg til å stå bak alle forslagene i utvalgets modell. Derfor skal denne rapporten ut på høring. Forslaget må diskuteres i alle ledd i organisasjonen, før høringssvaret gis. Selve høringen foregår i høst.

– Da må våre lokallag arrangere møter og samlinger som kan diskutere tiltakene som utvalget har foreslått. Utvalget peker ut en retning. Den mener vi er riktig, men vi må diskutere

om tiltakene som er foreslått faktisk vil føre oss i denne retningen, sier Steffen Handal i Utdanningsforbundet.

Økonomiske forskjeller

Det er svært stor forskjell på de private barnehagenes økonomi. Noen går med relativt store overskudd, mens andre strever med å få endene til å møtes.

– Ingen av delene er bra, målet er jo at barnehagene skal kunne gi likeverdig og god kvalitet, og at pengene som bevilges til barnehagene skal gå til akkurat dette, sier Handal.

For å få innsikt i den enkelte barnehages øko-

Barnehagen

LIKEBEHANDLING:
Med forslaget til ny finansieringsmodell for private barnehager vil kommunene kunne stille krav til de private barnehagene på samme måte som til de offentlige.

ILLUSTRASJONSFOTO
TOM-EGIL JENSEN

Kurs

ANSVAR: Finnes det grenser for hva du kan ytre deg om som profesjonsutøver?

FOTO INGRAM

Er taushet gull?

2. september har Lærerprofesjonens etiske råd sin første etikk-konferanse i Lærernes hus i Oslo. Tema er yringsklima og uenighetsfellesskap for lærere og ledere i barnehage og skole. Møt jusprofessor Jan Fridthjof Bernt, førsteamanuensis Espen Helgesen, lektor ved Drammen vgs Anne Grønlie, Elevorganisasjonen, professor i filosofi Einar Øverenget og øvrige rådsmedlemmer. Konferansen er gratis, og den blir streamet. Påmelding: www.laereretikk.no

Leken i barnehagen

13. og 30. september blir det digitalt kurs om leken i barnehagen. Kurset skal vise hvordan vi kan være lekende ansatte og inspirere til å bruke leken som inngang i arbeidet. Ved hjelp av historier og observasjoner fra kursholders arbeid som barnehagelærer, vil deltakerne få en praksisnær fremstilling av hvordan leken kan fremmes. Kursholder er barnehagelærer Birgitte Fjortoft, redaktør for fagtidsskriftet Barnehagefolk. Kursavgift.

Kritisk pedagogikk og Paulo Freire

20. september arrangeres kveldsseminaret «Hvor står kritisk pedagogikk i dag - hva kan Freires tenkning bidra med?». Paulo Freire, brasiliansk pedagog og filosof, utviklet en pedagogikk for sosial utjevning og rettferdighet, en pedagogikk for at mennesker i samarbeid kan ta kontroll over egne liv og fremtid. I møte med målstyring, diskusjoner om skolens innhold, og nye forsøk på ovenfra-og-ned styring av utdanningen kan Freire og hans arvtakere leses med ny aktualitet. I samarbeid med Pedagogstudentene inviterer vi til gratis seminar. Seminaret vil bli streamet.

Les mer på www.udf.no/kurs

nomi, foreslår utvalget å gjøre alle barnehager til et såkalt eget rettssubjekt. Det kan ikke knyttes annen virksomhet enn barnehagedrift til dette rettssubjektet. Dette vil gjøre det lettere å få innsyn i hver enkelt barnehages økonomi, og det blir enklere å se hva tilskudd og foreldrebetaling blir brukt til. Da blir det også lettere å se hvorfor noen barnehager har problemer med å få endene til å møtes.

– Tiltaket kan bidra til større tillit til private eiere, men det kan også følge en del byråkrati med dette forslaget.

Utvalget foreslår derfor at de aller minste barnehagene, som antas å ha små administrative res-

surser, skal være unntatt fra dette prinsippet.

En betydelig andel av de barnehagene som sliter økonomisk, er små frittstående. Utvalget foreslår derfor at det kan innføres et såkalt grunntilskudd som først og fremst vil komme de små barnehagene til gode.

Et forslag som også kan bidra til mer likeverdig økonomi, er at alle barnehager skal få dekket faktiske pensjonskostnader. I dag får alle samme sats, selv om det er stor forskjell på utgiftene barnehagene faktisk har til pensjon. Handal tror dette kan bidra til å sikre Utdanningsforbundets medlemmer i alle typer barnehager gode pensjoner også fram i tid.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og de du er glad i sammen få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ditt yrke og livsfasene du går gjennom.

 Reiseforsikring	 Livsforsikring	 Studentforsikring
 Innboforsikring	 Barneforsikring	 Husforsikring
 Grunnforsikring	 70+ forsikring	 Bilforsikring
 Uføreforsikring	 Person 3i1 forsikring	

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til husdyrforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea Direct
- Billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

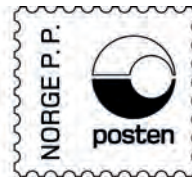
Studenten er dekket av **din innboforsikring!**

Har du barn som er student, og som bor i egen bolig på studiested? Da dekker innboforsikring innboet der også. Hvis du vurderer å kjøpe innboforsikring til studenten, les vilkårene i innboforsikringen først, så unngår du kanskje å betale mer enn nødvendig ;-)

Les mer om **innboforsikring**
på **udf.no**

UTDANNINGS
FORBUNDET

Som medlem i
Utdanningsforbundet
får du bladet
Utdanning
og ett valgfritt
tidsskrift.

Du kan velge mellom tidsskriftene:

Første steg (for barnehage), **Bedre Skole** eller **Yrke**. Du kan også abonnere på fagbladet **Spesialpedagogikk** til medlemspris. Bladene utgis både i papiutgave og som e-blad.

Du kan bestille og endre dine abonnement her (for medlemmer):

Min side: udf.no/min-side/mine-abonnement

Medlemsservice: medlem@udf.no / Tlf. 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement? E-post: abonnement@utdanningsnytt.no